

कलाविष्कार

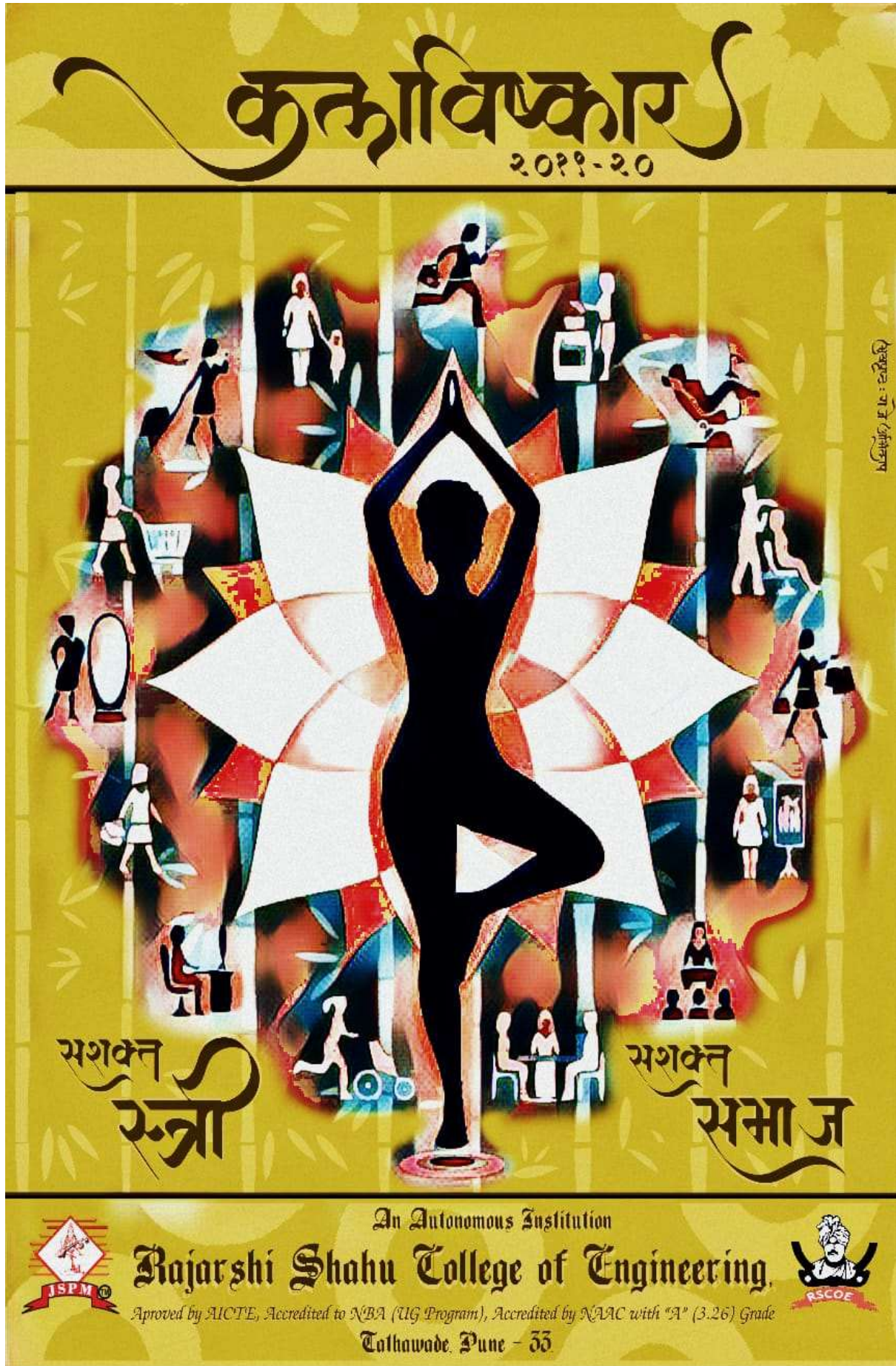
२०१९-२०

सिद्धार्थ : गते धर्मिकता

मशक्त स्त्री

मशक्त सभा ज

An Autonomous Institution
Rajarshi Shahu College of Engineering,
Approved by AICTE, Accredited to NBA (UG Program), Accredited by NAAC with "A" (3.26) Grade
Tathawade, Pune - 43

JSPM's Rajarshi Shahu College of Engineering

An Autonomous Institute
Affiliated to Savitribai Phule Pune University
Approved by AICTE, Accredited by NBA (UG Program),
Accredited by NAAC with "A" (3.26) Grade

MAGAZINE COMMITTEE

Director:

Dr. Rakesh Kumar Jain

Cell: 020-22933423

Email: rscoe@jspm.edu.in

Asst. Director

Prof. Devasthali Avinash Shripad

Cell : 9850627659

Email: avinashdeosthali@gmail.com

Editor:

Dr. Dubal Rajkuwar A.

Cell : 9011057102

Email: rajkuwar.dubal@gmail.com

Co Editors:

Prof. Asha Kiran

Cell: 879303322

Email: ashakiran45@rediffmail.com

Prof. Kalpana Patil

Cell: 9011090059

Email: hk.kalpanapatil@gmail.com

Magazine Secretary:

Uttreshwar Kabutare

Cell: 9552315743

Email: uttreshwar.kh@gmail.com

Student Co-Editors:

Sheryl Thoppil

Cell: 9970598236

Email: sherylthoppil2000@gmail.com

Om Naik

Cell: 8766504475

Email: omnaik455@gmail.com

Magazine Editorial Team

Dr. Rajkuwar Dubal
Head of Civil Department
(Editor)

Dr. Asha Kiran
Prof. Of MBA Department
(Co-Editor)

Prof. Kalpana Patil
Prof. of Civil Department
(Co-Editor)

Uttareshwar Kabutare
BE-Civil
(Secretary)

Sheryl Thoppil
TE - E&TC
(Student Co-Editor)

Om Naik
TE - Civil
(Student Co-Editor)

KALAVISHKAR 2019-20

SECTION	FACULTY COORDINATOR	STUDENT COORDINATOR
MARATHI	Prof. Kalpana Patil Prof. Sunita Badade	Uttreshwar Kabutare Atharva Deshpande Sharvary Zade
HINDI	Dr. Meenakshi Duggal Prof. Pallavi Tekade	Ashfaque Momin Vaishnav Burhan Shavej Shaikh
ENGLISH	Prof. Vaishali Barkade Prof. Asha Kiran	Sheryl Thoppil Pratik Patil
TECH- NICAL	Dr.S. A Bhisikar Prof.Mehzabin Shaikh	Akshay Patil Aniket Mane Aditya Sathe
CULTURAL	Prof.Shraddha Bhingardive Dr.Bapurao Bandgar	Sayali Kumar Suraj Nair Tanmay Namkar
ARTS	Prof. Manjusha A. Kanawade Prof. Nivedita Ghorpade	Anand Gajra Anuradha Ugile Abhijeet Dighe
INTERVIEW		Nikita Nibalkar Ritu Deshmukh Jagrut Yashwante

WHAT'S INSIDE ?

Contents

FOUNDER SECRETARY'S MESSAGE	8
FROM DIRECTOR'S DESK	9
FROM ASST. DIRECTOR'S DESK	11
OUR MENTORS	12
FROM TPO'S DESK	13

MARATHI SECTION	19
INTERVIEW	77
ENGLISH SECTION	104
HINDI SECTION	127
TECHNICAL	157
ART ATTACK	204
PHOTOGRAPHY	223
SPORTS	231
TOPPERS	234
ACTIVITIES	235

DEPARTMENT OF ENGINEERING SCIENCE	238
DEPARTMENT OF COMPUTER ENGINEERING	243
DEPARTMENT OF CIVIL ENGINEERING	249
DEPARTMENT OF INFORMATION TECHNOLOGY	254
DEPARTMENT OF ELECTRICAL ENGINEERING	259
DEPARTMENT OF MECHANICAL ENGINEERING	261
DEPARTMENT OF E&TC	266
DEPARTMENT OF MBA	272
DEPARTMENT OF MCA	279

THE

I am very delighted to know that Rajarshi Shahu College of Engineering is publishing their annual College Magazine 'Kalavishkar' with a new outlook this year.

FOUNDER SECRETARY

FROM

With India & Indians, emerging as leaders across various professional sectors, it becomes an even greater challenge for the education sector to nurture and groom such abundant talent, which is all set to take industry's quest for excellence to dazzling new heights. It is in this same spirit of excellence, that JSPM have laid each brick. JSPM is an institution of higher education with social commitment.

JSPM focuses on providing a learning culture, friendly environment that facilitates complete development of students. Our thrust areas are knowledge, skill, attitude and social responsibility aims at meeting the needs of our stakeholders. Moreover, it's our pledge to change in tandem with the changing requirements of the industry and mould, develop and nurture talent that will make the nation proud.

My best wishes to all the students for a successful and fruitful professional career. I am happy to congratulate the members of the magazine committee for their unflinching efforts to release the college magazine.

Dr. T.J. Sawant
Founder Secretary JSPM

THE

Short history but many achievements means journey of growth of RSCOE. As a first Principal of college, whenever I think of the journey of growth of RSCOE, it takes me to the year 2001, when the college started its journey. JSPM Trust, under the dynamics of leadership of Prof. T.J Sawant, dedicated to start educational institutes in Pune.

CAMPUS DIRECTOR

FROM

To honour great reformer Rajarshi Shahu Maharaj of Kolhapur, who has done lot of work for the upliftment of the poor and down trodden, JSPM dedicated to name first college as 'Rajarshi Shahu College of Engineering'.

Whenever any technical Institute starts it has to get approval from (i) the University (Pune) (ii) Technical and Higher Educational Dept. of Govt. of Maharashtra and (iii) All India Council of Technical Education, New Delhi JSPM did satisfy the norms laid down by these agencies and recovered the permission to start RSCOE. Initially permission was granted to admit only 150 students (60 E&TC, 45 Computer and 45 IT). This was about 40th Engg. College started in the year 2001. With great difficulty we got 150 students (of low merit) & there were 10 teachers.

First challenging task for teachers was to coach the students who had low merit and get the best results from them in the Pune University Examination. Right from day one all teachers started innovative methods to get best results at the end of the year. Concept of Guardian faculty member (GFM). Strict monitoring of attendance, continuous liaison with guardian, frequent test, extra lecture and coaching during preparatory leave before examination are some of the innovative methods implemented. With all our efforts the result of the first year FE examination was in top 5 colleges with which our journey of achievement started.

Dr. P. P Vitkar
Executive Director

THE

Dear Members of RSCOE family,

I take great pleasure in addressing you all through the foreword of our Annual College Magazine 'Kalavishkar 2019-20'. We at RSCOE, always aim at Holistic Growth of the students, for which we have been nurturing creativity and inspiring

DIRECTOR

FROM

innovation among our students to explore innumerable avenues in the field of technology, sports and cultural events.

I am very happy to share that our students have always been in the forefront in chasing the success with their innate abilities.

The objective of starting this magazine was, to provide a platform for students and faculties of the institute, to showcase their creative expressions as well as technical knowledge in the most brilliant way possible. The magazine is a representation of achievements, resonate to the world, which we thrive in RSCOE campus. I am sure this creative endeavour will bring out an array of artistic and scientific expressions with distinct individual signatures with no language barrier. I congratulate and applaud the efforts of all the students and faculties involved in contributing and designing this art piece.

We all believe that women are the architects of the society. Women have excelled in every field and have proved that they stand no less than others. A tribute to their contributions, this year the college magazine has come up with the theme "Women Empowerment".

KALAVISHKAR 2019-20

I am proud to say that we have been promoting women empowerment in our college and happy to share that many portfolios are being successfully headed by our female faculty members and student coordinators.

I appreciate the editorial team for their successful completion of this tedious task of putting together the myriad thoughts, dreams and achievements of our students and faculty into a delightful visual fest called “Kalavishkar”.

We at RSCOE groom our students to be global leaders of tomorrow, being innovative and socially responsible citizens. Our students have time and time again proved themselves at various platforms and made RSCOE feel proud. RSCOE footprints can now be traced across the globe.

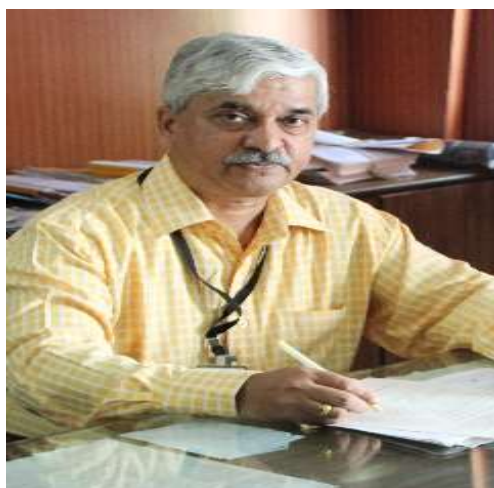
The great vision and strong support provided by our Founder Secretary Dr.T.J.Sawant has resulted in overall development of the Institute. We will continue to be guided by our mission of achieving enduring excellence in research and education in science, engineering and business for the benefit of society. We will provide our students with the knowledge and experiences that equip them for their future roles as leaders.

I wish my dear students’ success in all future endeavours.

Dr. R. K. Jain
Director

THE

ASST.DIRECTOR

FROM

It is always a pleasure to be a part of a team which strives to bring out the talents of students and staff.

Rajarshi Shahu College of Engineering has always been striving to keep itself ahead of the competition and the results are now for everyone to see. The essential purpose of a college magazine is to inform, engage, inspire and entertain a diverse readership – including alumni, students, faculty, staff of the college - by telling powerful stories that present a compelling, timely and honest portrait of the college and its extended family. This magazine has made an earnest attempt in this direction and brought out certain aspects of the college to the eyes of the public so that they may understand and know the college even better. I am sure the college will scale even greater heights in the years to come and serve many more millions in the society.

An immense feeling of inspiration from founder secretary and feeling of blessing to all students had made overwhelmed and happy to wish all my greetings to students who are tomorrow's soldiers to sustain our culture and heritage. All the best!

Prof. A S. Devasthali
Asst. Director

Mr. Ravi Sawant
Estate Manager, Tathawade Campus

OUR MENTORS

Prof. Sudhir Bhilare
Asst. Executive Director, Tathawade
Campus

THE

It is my great pleasure to come across all of you through our college magazine “KALAVISHKAR” is a manifesto through which our student’s perspectives are put into words. Rajarshi Shahu College of Engineering has always tried to help our students to pave their way to success.

TRAINING AND PLACEMENT OFFICER

FROM

I would like to introduce our campus, Rajarshi Shahu College of Engineering (RSCOE) an Autonomous Institute which is in top 250 ranking of MHRD-NIRF 2020 and is also accredited by NAAC and NBA. Our college is the flagship institute of JSPM and TSSM Group of Institutes, Pune, and Maharashtra. RSCOE is also titled as TEDx JSPM RSCOE now.

Being an autonomous institute, the companies like TCS, KPIT & Persistent systems contributed to the curriculum design, giving an opportunity to students from various social and economic backgrounds to be part to excel in higher education. The scope of work of the Jspm’s RSCOE Training & Placement Cell is to help students identify their career goals and provide an edge into the present-day competitive job market. It extends from organizing workshops to providing internships to students in various organization and preparing students for the final placements. RSCOE promotes interdisciplinary skills, coding environment and foreign languages like Japanese and German, right from the First Year

KALAVISHKAR 2019-20

The branches that are available for hiring include COMPUTER, IT, ENTC, MECHANICAL, CIVIL, ELECTRICAL, MCA, MBA and POLY-TECHNIC DIPLOMA. The number of students available for hiring would be 1000 to 1500 with 60% cut off throughout.

Some of our recruiters are TCS, Capgemini, Zensar technologies, BOSCH, Continental Automotive, Tech Mahindra, Mini orange security Pvt Ltd, Seclore Technology and many others. The number of offers for the previous year for RSCOE was 670 for an intake of 720. 3000 + offers were achieved at JSPM and TSSM group level.

It is a matter of great pleasure for the institute to take this opportunity to invite potential companies to experience and evaluate the dexterities, competency, skills and talent of our students and absorb them into their esteemed organizations.

Prof. S. P. Rao Borde
Training & Placement Officer.

Corporate Relations & Recruiters

KPIT

 Harbinger

 BOSCH

TATA
TATA CONSULTANCY SERVICES

amazon

Godrej

fiserv.

IBM

Continental

 L&T Finance

Tech Mahindra

Infosys

ZenSar

Capgemini

 Bentley
Advancing Infrastructure

BENTLEY

Oberoi
HOTELS & RESORTS

JSPM's Rajarshi Shahu College of Engineering

An Autonomous Institute Affiliated to Savitribai Phule Pune University

Approved by AICTE, Accredited by NBA (UG Program),
Accredited by NAAC with "A" (3.26) Grade

<https://www.jspmrscoe.edu.in>

संपादकीय

मैं तुझे फिर मिलूंगी
कहाँ कैसे पता नहीं,
शायद तेरे कल्पनाओं की प्रेरणा बन
तेरे केनवास पर ऊतरूंगी, तेरे केनवास पर
एक रहस्यमय लकीर बन,
खामोश तुझे देखती राहूंगी,
हा मैं तुझे फिर मिलूंगी.

- अमृता प्रितम

या ओळी म्हणजे स्त्री, व तिच्या सृजन शीलतेचे प्रतीक आहेत. यंदाचे हे नियतकालीक, 'स्त्री सबलीकरण' या विषयावर योजले, आणि ज्येष्ठ कवयित्री, ज्ञानपीठ विजेत्या अमृता प्रितम यांची १०० वी जयंती हे दोन्ही योगायोग जुळून आले. म्हणून हे पुष्प समाजाच्या मर्यादा ओलांडून स्वतःच्या अस्तित्वाचे पंख विस्तारणाऱ्या अमृता प्रितम यांना समर्पित !

खरंतर संपादकीय लिहायचे म्हटले सगळ्याचा आढावा आला, पण हे राजर्षी शाहू कॉलेज ऑफ इंजिनियरिंग तरुण विचारांचे स्पंदन आहे. आजच्या युवक-युवती लिंग भेदांच्या मर्यादा ओलांडून अभियांत्रिकीच्या प्रगल्भ अभ्यासक्रमात अग्रेसर तर आहेतच, पण आपल्या मनातला कलावंत जपण्याचा आमचा हा प्रयत्न, वाचकांना निश्चीत आवडेल ही आशा आहे.

आपण सगळेच एका चाकोरीत जगत असतो. पण पोट भरण्याच्या या व्यवसायात, कुठेतरी एकमेकांना दिलासा देणारं, कौतुक करणारं आणि चुकींवर कान पकडणारं, असं सहृदय आपल्या सर्वांना समृद्ध करत असतं. असंच कालाविश्वाने समृद्ध करणारं दालन आम्ही या “कलाविष्कार” या अभिकृतीतून मांडत आहोत. माझ्या सर्व सहकारी प्राध्यापक वृंद, विद्यार्थी वृंद यांनी अतिशय मेहनतीने हे कलाविश्व बनवलं आहे. खरंतर ही जबाबदारी त्यांनीच समर्थपणे पेलली आहे. त्यांचा हा प्रयत्न आपणा सर्वासमोर मांडतांना मला अतिशय अभिमान वाटत आहे.

हे शिवधनुष्य पेलणं, म्हणजे जोखीमेचे काम ! पण आमच्या महाविद्यालयाचे प्राचार्य, डॉ. राकेशकुमार जैन, व उपप्राचार्य श्री.अविनाश देवस्थळी यांनी ही जबाबदारी माझ्यावर सोपवली, त्यांचा विश्वास आम्ही सार्थ ठरवला आहे, याचं आनंद आहे. संस्थेला, आमच्या नवीन उपक्रमांना मोलाचा पाठींब देणारे, उपसंचालक श्री भिलारे सर व टी.एस.एस.एम. चे अध्यक्ष श्री रवी सावंत सर यांचे मनपूर्वक आभार.

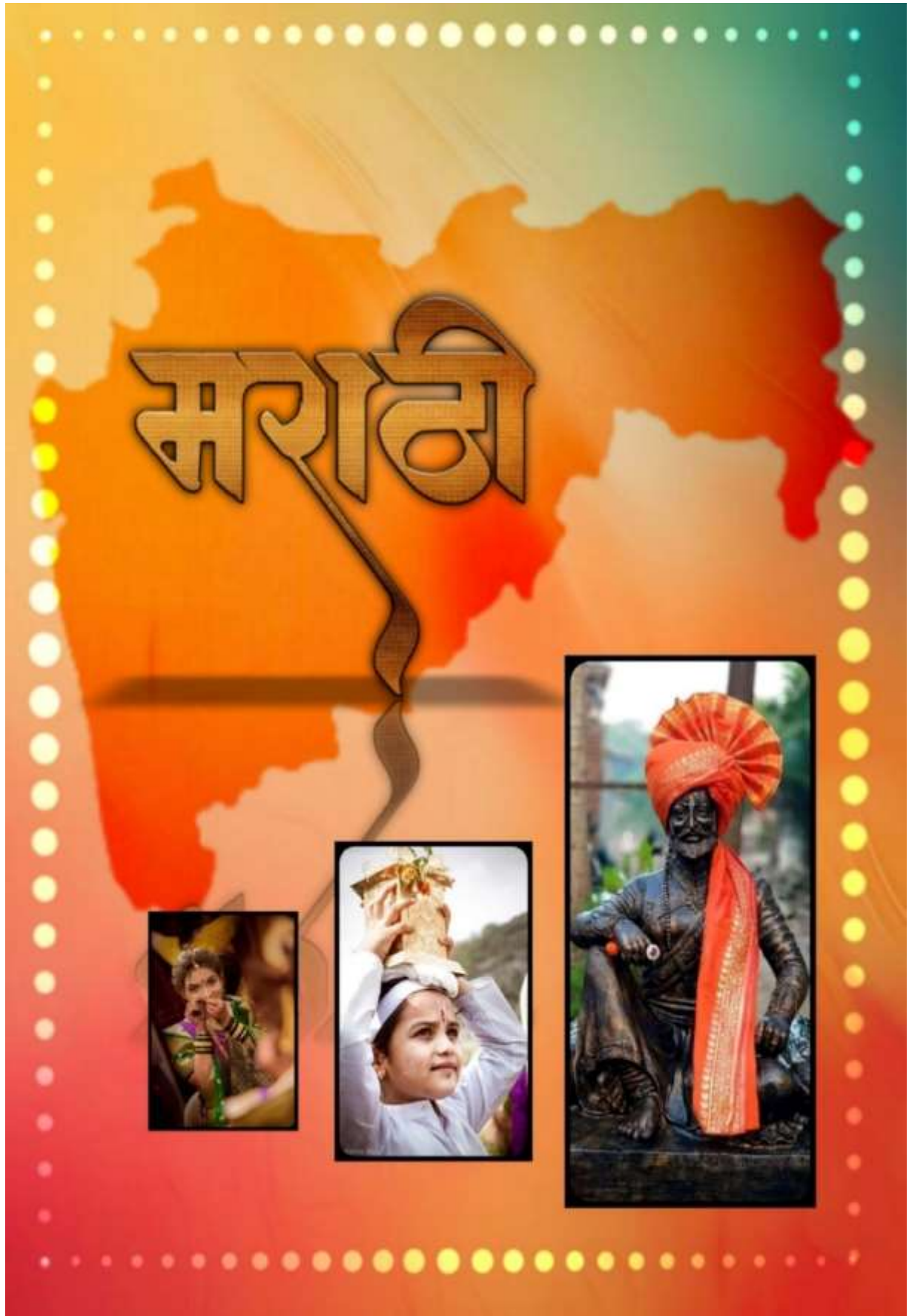
अमृता प्रितम यांची १०० वी जयंती, २० व्या शतकात स्त्रीचा सामाजीक रूढी व परंपरा यांच्यातील मानसिक व सामाजीक लढा स्वतःच्या शब्दांनी मांडण्याच्या पद्मविभूषण अमृता प्रितम यांची नेहमी समानतेचा सूर्य व जातीभेदाच्या पलीकडे जाऊन घेतलेला मोकळा श्वास ही ओळख ! म्हणूनच म्हणावं लागेल,

मेरा भी एक आसमान हो,
गर मेरा रस्ता खो जाये, और नजर धुंदला जाये
गर मैं गीर जाऊँ तो भी, मैं सुरक्षित रहूँ
मेरे आसमान के निचे, मैं रहूँ ना रहूँ ।

पुणे ३३

- डॉ.सौ. राजकुवर अजित डुबल
संपादक, कलाविष्कार १९-२०
राजर्षी शाहू कॉलेज ऑफ इंजिनियरिंग
पुणे ३३.

MARATHI SECTION

PROF. KALPANA PATIL
(CIVIL Dept.)

PROF. SUNITA BADADE
(Engg. Science Dept.)

SHARVARI ZADE
(TE CIVIL)

UTTARESHWAR KABUTARE
(BE CIVIL)
PASSOUT

ATHARVA DESHPANDE
(TE CIVIL)

“ ज्ञानज्योती सावित्रीबाई फुले ”

आशिया खंडातील पहिली मुलींची शाळा सुरू करणाऱ्या महान मूर्तीस माझा त्रिवार मुजरा !!!

पुणे येथील असणाऱ्या पुणे विद्यापीठाला सावित्रीबाई फुले यांचे नाव देऊन त्यांच्या कार्याची म्हणजे क्रांतिज्योतीची मशाल तेवत ठेवणाऱ्या विद्यापीठात मी पदवीचे शिक्षण घेत आहे आणि आज आम्ही मुली केवळ आणि केवळ ज्यांच्यामुळे शिकत आहोत, उंच भरारी घेत आहोत त्या सावित्री या दुर्गेमुळे ! याचा मला सार्थ अभिमान आहे. महाराष्ट्रातील स्त्री शिक्षणाच्या आरंभिक टप्प्यात पती जोतीराव फुले यांच्यासह त्यांनी मोठी कामगिरी बजावली सातारा जिल्ह्यातील नायगाव या गावी जानेवारी ३, इ.स. १८३१ रोजी सावित्रीबाईंचा जन्म झाला. आईचे नाव लक्ष्मीबाई तर गावचे पाटील असणाऱ्या वडिलांचे नाव खंडोजी नेवसे पाटील. स्त्री स्वातंत्र्य औषधालाही नसलेल्या समाजात व काळात सावित्रीबाईंचा जन्म झाला. फाल्गुन कृष्ण पंचमी, शालिवाहन शक १७६५ (इ.स. १८४०) रोजी ज्योतिराव फुल्यांशी सावित्रीबाईंचा विवाह झाला. लग्नाच्या वेळी सावित्रीबाईंचे वय नऊ, तर ज्योतिरावांचे वय तेरा वर्षांचे होते. म्हणजे त्या वेळच्या रूढीनुसार लग्नाला उशीरच झाल्याचे मानले गेले. सावित्रीचे सासरे गोविंदराव फुले हे...

मूळचे फुरसुंगीचे क्षीरसागर, परंतु पेशव्यांनी त्यांना पुण्यातील फुलबागेची जमीन बक्षीस दिली म्हणून ते पुण्याला येऊन राहिले व फुलांच्या व्यवसायावरून त्यांना 'फुले' हे आडनाव मिळाले.

त्यांचा विवाह झाला त्यावेळेस त्या शिक्षित नव्हत्या पण लग्नानंतर ज्योतिबांनी त्यांना लिहावाचावयास शिकविले. तो काळ स्त्रियांच्या दृष्टीकोनातून फारसा चांगला काळ नव्हता त्यांना शिक्षणाची देखील अनुमती नसल्याने सावित्रीबाईंच्या शिक्षणाकरता ज्योतिबांच्या परिवाराने फार विरोध केला. जुन्या चालिरीतीचा पगडा आणि समाजाच्या भितीने ज्योतिबांच्या घरच्यांनी दोघांना घराबाहेर काढले परंतु ज्योतिबांनी सावित्रीबाईंचे शिक्षण सुरुच ठेवले व त्यांचा प्रवेश एका प्रशिक्षण शाळेत करविला. समाजाच्या इतक्या विरोधानंतर देखील सावित्रीबाईंनी आपले शिक्षण पूर्ण केले.

शिक्षण पूर्ण केल्यानंतर या शिक्षणाचा उपयोग समाजातील महिलांना शिक्षित करण्याकरता करावा असा विचार सावित्रीबाईंनी केला पण हा विचार एखाद्या आव्हानापेक्षा कमी नव्हता. कारण त्या काळात महिलांना शिक्षणाची परवानगी नव्हती. या करता सावित्रीबाईंनी खुप संघर्ष केला आणि या रूढीला तोडण्यासाठी सावित्रीबाईंनी पती ज्योतिबांच्या साहाय्याने 1848 साली मुलींची पहिली शाळा उघडली. ही शाळा म्हणजे भारतातील मुलींकरता सुरु होणारे पहिले महाविद्यालय ठरले. येथे एकुण 9 मुलींनी प्रवेश घेतला, सावित्रीबाई या शाळेच्या मुख्याध्यापिका देखील बनल्या. आणि अश्या तऱ्हेने त्या देशाच्या पहिल्या शिक्षिका बनल्या.

सावित्रीबाई म्हणायच्या वेळ विनाकारण व्यर्थ घालवु नका जा आणि शिक्षण प्राप्त करा!

सावित्रीबाईंवर शेण, दगड, कचरा फेकण्यात येते असे, त्यांना शिवीगाळ केली जात असे तरी देखील त्या त्यांच्या निश्चयापासुन डगमगल्या नाहीत, ध्येयापासुन परावृत्त झाल्या नाहीत. आत्मविश्वासाने आलेल्या प्रत्येक प्रसंगाचा त्यांनी सामना केला आणि स्त्रिशिक्षणाची जाज्वल्य ज्योत आपल्या मनात तेवत ठेवली. पती ज्योतिबा फुले यांच्या मदतीने कुणाचेही आर्थिक साहाय्य न घेता 1 जानेवारी 1848 पासुन 15 मार्च 1852 पर्यंत मुलींच्या शिक्षणाकरता त्यांनी 18 शाळा सुरु केल्या. 1849 ला पुणे इथं उस्मान शेख या मुस्लीम बांधवाच्या घरी मुस्लिम महिलांना आणि लहान मुलांना शिक्षित करण्याच्या उद्देशाने त्यांनी शाळा सुरु केली.

महिलांच्या शिक्षणाच्या ध्येयाने प्रेरीत सावित्रीबाई सतत या क्षेत्रात काम करीत राहिल्या. सावित्रीबाईंचे आणि ज्योतिबांचे शिक्षणक्षेत्रातील योगदान पाहून 16 नोव्हेंबर 1852 ला ब्रिटीश शासनाने त्यांचा यथोचित गौरव केला. केवळ शिक्षण क्षेत्रापुरते त्यांचे कार्य मर्यादित नव्हते. विधवांची परिस्थिती सुधारावी म्हणुन, बालकांच्या हत्या थांबाव्यात (विशेषतः स्त्रीभूषण हत्या) म्हणुन त्यांनी आश्रमाची उभारणी केली दलित आणि अस्पृश्य समाजाकरता

मूळचे फुरसुंगीचे क्षीरसागर, परंतु पेशव्यांनी त्यांना पुण्यातील फुलबागेची जमीन बक्षीस दिली म्हणून ते पुण्याला येऊन राहिले व फुलांच्या व्यवसायावरून त्यांना 'फुले' हे आडनाव मिळाले.

त्यांचा विवाह झाला त्यावेळेस त्या शिक्षित नव्हत्या पण लग्नानंतर ज्योतिबांनी त्यांना लिहावाचावयास शिकविले. तो काळ स्त्रियांच्या दृष्टीकोनातून फारसा चांगला काळ नव्हता त्यांना शिक्षणाची देखील अनुमती नसल्याने सावित्रीबाईंच्या शिक्षणाकरता ज्योतिबांच्या परिवाराने फार विरोध केला. जुन्या चालिरीतीचा पगडा आणि समाजाच्या भितीने ज्योतिबांच्या घरच्यांनी दोघांना घराबाहेर काढले परंतु ज्योतिबांनी सावित्रीबाईंचे शिक्षण सुरुच ठेवले व त्यांचा प्रवेश एका प्रशिक्षण शाळेत करविला. समाजाच्या इतक्या विरोधानंतर देखील सावित्रीबाईंनी आपले शिक्षण पूर्ण केले.

शिक्षण पूर्ण केल्यानंतर या शिक्षणाचा उपयोग समाजातील महिलांना शिक्षित करण्याकरता करावा असा विचार सावित्रीबाईंनी केला पण हा विचार एखाद्या आव्हानापेक्षा कमी नव्हता. कारण त्या काळात महिलांना शिक्षणाची परवानगी नव्हती. या करता सावित्रीबाईंनी खुप संघर्ष केला आणि या रूढीला तोडण्यासाठी सावित्रीबाईंनी पती ज्योतिबांच्या साहाय्याने 1848 साली मुलींची पहिली शाळा उघडली. ही शाळा म्हणजे भारतातील मुलींकरता सुरु होणारे पहिले महाविद्यालय ठरले. येथे एकुण 9 मुलींनी प्रवेश घेतला, सावित्रीबाई या शाळेच्या मुख्याध्यापिका देखील बनल्या. आणि अश्या तऱ्हेने त्या देशाच्या पहिल्या शिक्षिका बनल्या.

सावित्रीबाई म्हणायच्या वेळ विनाकारण व्यर्थ घालवु नका जा आणि शिक्षण प्राप्त करा!

सावित्रीबाईंवर शेण, दगड, कचरा फेकण्यात येते असे, त्यांना शिवीगाळ केली जात असे तरी देखील त्या त्यांच्या निश्चयापासुन डगमगल्या नाहीत, ध्येयापासुन परावृत्त झाल्या नाहीत. आत्मविश्वासाने आलेल्या प्रत्येक प्रसंगाचा त्यांनी सामना केला आणि स्त्रिशिक्षणाची जाज्वल्य ज्योत आपल्या मनात तेवत ठेवली. पती ज्योतिबा फुले यांच्या मदतीने कुणाचेही आर्थिक साहाय्य न घेता 1 जानेवारी 1848 पासुन 15 मार्च 1852 पर्यंत मुलींच्या शिक्षणाकरता त्यांनी 18 शाळा सुरु केल्या. 1849 ला पुणे इथं उस्मान शेख या मुस्लीम बांधवाच्या घरी मुस्लिम महिलांना आणि लहान मुलांना शिक्षित करण्याच्या उद्देशाने त्यांनी शाळा सुरु केली.

महिलांच्या शिक्षणाच्या ध्येयाने प्रेरीत सावित्रीबाई सतत या क्षेत्रात काम करीत राहिल्या. सावित्रीबाईंचे आणि ज्योतिबांचे शिक्षणक्षेत्रातील योगदान पाहून 16 नोव्हेंबर 1852 ला ब्रिटीश शासनाने त्यांचा यथोचित गौरव केला. केवळ शिक्षण क्षेत्रापुरते त्यांचे कार्य मर्यादित नव्हते. विधवांची परिस्थिती सुधारावी म्हणुन, बालकांच्या हत्या थांबाव्यात (विशेषतः स्त्रीभूषण हत्या) म्हणुन त्यांनी आश्रमाची उभारणी केली दलित आणि अस्पृश्य समाजाकरता

“ मराठी साहित्यातील अजरामर कवयित्री बहिणाबाई चौधरी ”

कवि होण्यासाठी मन असावं लागत असं मला वाटते, म्हणजे निसर्गातल्या, आजूबाजूच्या, गोष्टी सोनेरी शब्दात गुंफता येतात. कवी असणे आणि हि देवाची देणगी आहे ती सर्वानाजवळ असती तर आपण सगळेच कवी असलो असतो नाही का ?

मराठी साहित्यातील अजरामर कवयित्री बहिणाबाई चौधरी ह्यांना ही देणगी लाभली होती. शाळेची पायरी न चढलेल्या बहिणाबाईनावर सरस्वती ही प्रसन्न होती म्हणून त्यांच्या लेखणीतून ती सुंदररीत्या अशी कवितेच्या रूपात आपल्याला आजही भुरळ घालते.

माझी माय सरसोती
माले शिकवते बोली
लेक बहिनच्या, मनी
किती गुपितं पेरली
माझ्यासाठी पांडुरंगा
तुझं गीता-भागवत
पावसात समावतं

मातीमधी उगवतं
अरे देवाचं दर्शन
झालं झालं आपसूक
हिरीदात सुरुयबापा
दाये अरुपाचं रूप.....

हया महान कवियित्रीचा म्हणजे बहिणाबाईंचा जन्म असोदे (जळगाव जिल्हा) हया गावी ११ ऑगस्ट १८८० रोजी महाजनांच्या घरी झाला झाला. हे गाव खानदेशातील जळगावाजवळ आहे. शेतकाम आणि घरकाम करता करता उत्स्फूर्तपणे त्यांच्या खानदेशी मायबोलीत म्हणजे लेवा गणबोलीत ओल्या व कविता रचून त्या गात असत. आपल्या हया मनाला सुद्धा त्यांनी निसर्गाच्या कितीतरी गोष्टींशी सुसंगत होताना अनुभवले आणि मग ते खालील काव्याचा रूपात आपल्यासमोर आले,

मन वढाय वढाय, उभ्या पीकातलं ढोर ।
किती हाकला हाकला, फिरी येतं पिकांवर ॥
मन मोकाट मोकाट, त्याले ठायी ठायी वाटा ।
जशा वाऱ्यानं चालल्या, पानावर्हल्यारे लाटा ॥
मन लहरी लहरी, त्याले हाती धरे कोन ? ।
उंडारलं उंडारलं जसं वारा वाहादन ॥
मन जहयरी जहयरी, याचं न्यारं रे तंतर आरे ।
इचू साप बरा, त्याले उतारे मंतर ॥
मन पाखरू पाखरू, त्याची काय सांगू मात ? ।
आता वहतं भुईवर, गेलं गेलं आभायात ॥
मन चप्पय चप्पय, त्याले नही जरा धीर ।
तठे व्हयीसनी ईज, आलं आलं धर्तीवर ॥

मन एवढं एवढं, जसा खाकसचा दाना ।
मन केवढं केवढं? आभायात बी मायेना ॥
देवा, कसं देलं मन आसं नही दुनियात ।
आसा कसा रे तू योगी काय तुझीं करामत ॥
देवा, आसं कसं मन? आसं कसं रे घडलं ।
कुठे जागेपनी तूले असं सपनं पडलं ॥

बहिणाबाईंच्या मृत्यूनंतर बहिणाबाईंचे सुपुत्र कविवर्य सोपानदेव व त्यांचे मावसबंधू श्री. पितांबर चौधरी यांनी लिहून घेतलेली बहिणाबाईंची गाणी हस्तलिखित स्वरूपात होती. आपल्या आईच्या मृत्यूनंतर तिच्या चीजवस्तू पाहताना हे हस्तलिखित सोपानदेवांच्या हाती लागले. हया कविता

सोपानदेवांनी आचार्य अत्रे हयांना दाखविल्या. अत्रे उद्गारले, अहो हे तर बावनकशी सोनं आहे. हे महाराष्ट्रापासून लपवून ठेवणं हा गुन्हा आहे आणि अत्र्यांनी त्या कविता प्रकाशित करण्यात पुढाकार घेतला. अत्रे हयांच्या विस्तृत प्रस्तावनेसह बहिणाबाईंची गाणी १९५२ मध्ये आणि दुसरी आवृत्ती ही १९६९ साली प्रकाशित झाली . आणि 'धरत्रीच्या आरशामधी सरग' (स्वर्ग) पाहणाऱ्या हया कवयित्रीचा महाराष्ट्रास परिचय झाला. हया काव्यसंग्रहात बहिणाबाईंच्या फक्त ३५ कविता आहेत; परंतु कवित्वाची कोणतीच जाणीव मनात न ठेवता, केवळ सहजधर्म म्हणून रचिलेली त्यांची बरीचशी कविता वेळीच लेखननिविष्ट न झाल्याने त्यांच्याबरोबरच नाहीशी झालेली आहे.

बहिणाबाईंचे हे अमोल काव्य जगासमोर आणायला आचार्य अत्रे कारणीभूत ठरले.

“ अशा हया महान कवियत्रीला माझा मनाचा मुजरा !! ”

प्रा. कल्पना मिलिंद पाटील
(स्थापत्य विभाग)

इतिहासा ! तू वळूनी पहा
पाठीमागे जरा, झुकवूनी मस्तक
करशील त्यांना मोनाचा मुजरा ”

राजमाता जिजाऊ ह्या मराठा
साम्राज्याचे संस्थापक छत्रपती
शिवाजी महाराजांच्या मातोश्री
आणि प्रतापशाली छत्रपती
संभाजी महाराज यांच्या आजी
होत्या. ह्या दोन राजांना
घडविण्यात या माऊलीचा सर्वात
मोठा होता.

राजमाता यांचा जन्म १२ जानेवारी १५९८ ला बुलढाणा
जिल्ह्यातील सिंदखेडराजा येथे लखुजी जाधव यांच्या
घरी झाला. त्यांच्या पत्नी म्हाळसाबाई उर्फ गिरिजाबाई
ह्या जिजाऊंच्या माता म्हाळसाबाई या निंबाळकर
घराण्याच्या होत्या. लखुजी जाधवांना दत्ताजी, अचलोजी,
रघुजी आणि महादुजी हे चार पुत्र आणि जिजाऊ ही एक
कन्या अशी पाच अपत्ये होती. शिक्षण, तत्कालीन
सुखवस्तू मराठा मुलीप्रमाणे जिजाऊंचे योग्य संगोपन
करण्यात आले. त्या दांडपट्टा, अश्वारोहण वगैरे युद्ध
कलांमध्ये देखील पारंगत होत्या. जिजाऊंचा विवाह
मालोजी राजे भोसले यांचे चिरंजीव शहाजी राजे भोसले
यांच्यासोबत दौलताबाद येथे डिसेंबर १६०५ साली मोठ्या
थाटामाटात संपन्न झाला. मालोजींना निजामशहाकडून
पाचहजारी मनसब, शिवनेरी व चाकण हे किल्ले आणि
पुणे व सुपे हे दोन परगणे जहागीर म्हणून मिळाले.
शहाजीराजांनी जिजाऊंना शिवनेरी किल्ल्यात सुरक्षित
ठेवले.

येथेच १९ फेब्रुवारी १६३० साली जिजाऊंनी शिवबांना जन्म दिला. जिजाबाईंना एकूण आठ अपत्ये होती. त्यापैकी सहा मुली व दोन मुलगे होते. जिजाऊंचे पती शहाजीराजे फार पराक्रमी सेनानी होते. त्यांनी पुण्याजवळील अहमदनगर व विजापूर प्रदेश काबीज करून आपले स्वतंत्र राज्य स्थापन केले परंतु, विजापूरने ते उद्ध्वस्त केले. इ.स.१६३९ ते १६४७ या काळात शहाजी राजांनी पुण्यात झांबरे पाटलाकडून जागा विकत घेऊन लाल महाल नावाचा राजवाडा बांधला. जिजाऊ व शिवाजी यांचा मुककाम लाल महालातच होता. जिजाऊंच्या आज्ञेत शिवाजी महाराज सवंगड्यासोबत युद्ध कला शिकू लागले. तान्हाजी मालुसरे, सूर्याजी काकडे, येसाजी कंक, बाजी ही शेतकऱ्यांची मुले शिवाजींचे जिवलग मित्र झाले. शिवबांसोबत सर्वजण जिजाऊंच्या आज्ञेनुसार वागत असत.

१६ मे १६४० साली जिजाऊंनी शिवरायांचा विवाह निंबाळकरांच्या सईबाईंशी लावून दिला. यावेळी शहाजीराजे विजापुरतर्फे बंगलोर येथे असल्यामुळे लग्नास येऊ शकले नव्हते. अशा रितीने जिजाऊ निंबाळकरांच्या मुलीच्या (सईबाई) सासू बनल्या. तर वणजोगी निंबाळकरांची मुलगी दीपाबाई (मालोजींची पत्नी) या जिजाऊंच्या सासू होत्या. २५ जुलै १६४८ साली 'जिंजी' येथे शहाजी यांना कपटाने कैद केले. हे काम वजीर मुस्तफा खान याचे होते.

१६ मे १६४९ रोजी जिजाऊंच्या मार्गदर्शनाखाली शिवाजीने शहाजींची सुटका केली. शिवाजी महाराजांनी १० नोव्हेंबर १६५९ साली अफझलखानाचा वध केला आणि बाजी घोरपडेस ठार केले. मुस्तफाखानचे अगोदरच निधन झाले होते, अशा रितीने जिजाऊंनी पुत्र शिवाजी यांना आज्ञा करून पतीच्या अपमानाचा सूड घेतला.

इ.स.१६५५ साली जिजाऊंचे ज्येष्ठ पुत्र संभाजी विजापूरतर्फे लढतांना मरण पावले.२३ जानेवारी १६६४ साली तुंगभद्रेच्या काठी होदेगिरी येथे शहाजीराजे शिकारीला गेले असताना त्यांचा घोडा भर वेगात असतांना पाय रान वेलीत अडकला व घोड्यावरून पडल्यामुळे शहाजीराजांचे जीवन संपले.जिजाऊ विधवा झाल्या,पण त्या सती गेल्या नाही.

पुत्र शिवरायांनी जिजामातेशी विचार विनिमय केला. त्या धैर्यशाली मातेचे आपल्या पुत्रास त्या कपटी औरंगजेबाच्या भेटीस आग्रा येथे जाण्यास संमती दिली. शिवरायांनी जिजाऊंच्या हाती राज्यकारभाराची सुत्रे सोपवली आणि ५ मार्च १६६६ साली राजगडवरून आग्राकडे प्रयाण केले. सिंहगड स्वराज्यात नाही याबद्दल जिजाऊ यांना फारच वाईट वाटत होते. त्यांनी शिवबांना सिंहगड घेण्यास आग्रह केला.

तानाजीने स्वप्राणाची आहुती देत सिंहगड ४ फेब्रुवारी १६७० साली काबीज केला. १७ जून १६७४ बुधवार रात्री जिजामातेने डोळे मिटले. महाराजांवरचे मायेचे छत्र हरवले. मराठा साम्राज्याचा प्रवर्तक पालनकर्ता आईविना पोरका झाला.

अशा जिजाऊंच्या कार्याला आणि त्यांच्या त्यागांना मानाचा मजरा.. या राष्ट्रमातेवर ज्या ठिकाणी संस्कार झाले ते ऐतिहासिक स्थळ म्हणजे सिंदखेडराजा. आज हे स्थळ केवळ ऐतिहासिक स्थळ नाही तर एक पर्यटन स्थळ म्हणून देखील ओळखले जाते. दरवर्षी येथे जिजाऊंच्या स्मृतीप्रीत्यर्थ 'जिजाऊ महोत्सव सोहळा' साजरा केला जातो...

- अथर्व महेश देशपांडे

“जिजाऊ-एक स्त्रीशक्तीचा जन्म”

महाराष्ट्राची माती जिच्या कर्तृत्वाने पावन झाली त्या जिजाऊ माता, स्त्री शक्तीचे विराट रूपच जणू जन्माला आले होते. एका स्त्री ने असे ‘स्वराज्य’ निर्माण केल्याची इतिहासात क्वचितच नोंद आहे. एक स्त्री ठरवले तर काय करू शकते? याचं मूर्तिमंत उदाहरण म्हणजे जिजाऊ. शिवबाचा ‘शिवराय’ करण्याकरता त्यांनी दाखविलेली दूरदृष्टी, केलेले अचूक नियोजन आणि प्रत्यक्षात आणलेले जनतेचे राज्य, हा त्या स्त्रीशक्तीचा विजय होता. आजच्या काळात असे ‘शिवाजी’ का जन्म घेत नाही? याला कारण आज जिजाऊंचा जन्म होत नाही. याचा अर्थ आजची स्त्री सक्षम नाही असे नाही, उलट आजची स्त्री अनेक आघाडीवर पुढे दिसत आहे. शिक्षणासाठी स्त्रीला बराच संघर्ष करावा लागला पण म्हणून ती अशिक्षित होती असे मुळीच नाही. ‘बहिणाबाई’ कुठल्याही शाळेत न जाता इतके सुंदर ‘काव्य’ निर्माण करू शकल्या. मुळातच स्त्री हळुवार मनाची असते, हळवी असते.

पण ती तशीच ताकदवान ही असते. तिची खरी ताकद असते तिची 'लवचिकता'. एखाद्या बाळाला नऊ महिने पोटत वाढवून त्याच्या जन्माच्या कळा सोसायला फार मोठी शक्ती लागते, ती उपजतच तीच्यात असते. म्हणूनच निसर्गाने ही जबाबदारी तिच्यावर दिली आहे.

कालची स्त्री आणि आजची स्त्री यात फरक आहे तो मिळालेल्या संधीचा, अशी संधी मिळताच तिच सोन कस कराव? हे तीन दाखवून दिलं. स्त्री मध्ये शक्ती आहेच पण पुरुषप्रधान संस्कृती ने तिचे पंख घोटले होते. शक्ती होती पण ती उंच भरारी घेऊ शकत नव्हती. अजूनही आईच्या गर्भात होणारी 'स्त्री' भ्रूण हत्या हे विकृत मानसिकतेचे उदाहरण आहे. हे जोवर थांबवणार नाही तोवर स्त्री सशक्त होणार नाही. आजची स्त्री अंतराळात झेप घेणारी आहे, गरज आहे तिला अजून सशक्त करण्याची. खूप अंधाराचा सामना करून तिने हा उजेड बघितला आहे. ती दुर्गा आहे, ती काली आहे आणि ती भवानीही आहे. तिच्यात आईची ममता आहे, बहिणीची माया आहे, पत्नीची ऊर्जा आहे. 'स्त्री' ही शक्तीच आहे, फक्त ही शक्ती तिच्यात आहे याची जाणीव तिला करून द्यायला हवी. अजूनही तिचा सर्वार्थानं विकास झाला नाही. तो करायचा असेल तर स्त्रीला तशी संधी उपलब्ध करून देणे, तिचा योग्य सन्मान करणे, तिला यशस्वी करण्यासाठी हात देणे, हे करावे लागेल. तेव्हाच 'शक्तीपीठात' असलेली माता घराघरात जिजाऊ होऊन जन्म घेईल आणि पुन्हा एकदा 'शिवाजी' ही जन्म घेतील हे नक्की..

- प्रमाथी गिड्डे
(BE- Civil)

जय भवानी

जय शिवाजी

“मला शिवाजी व्हायचंय...”

स्वराज्याचे स्वप्न त्याचे,
स्वप्न ना मुळी राहिले...
जे न दिले सामान्य नजरां,
ते शिवबाने पहिले...
अन्याय अत्याचाराची रात्र,
अंधार भयाण जीवघेणा...
स्वाभिमानाचा सूर्यास्त कायम,
वाट आशेची कुठे दिसेना...
अशात एक दिवाही चिरतो,
निष्ठुर भयाण अंधाराला...
शिवनेरीवर असाच दिवा,
उजळला उद्याचा सूर्य व्हायला...

जय भवानी

जय शिवाजी

“मला शिवाजी व्हायचंय...”

स्वराज्याचे स्वप्न त्याचे,
स्वप्न ना मुळी राहिले...
जे न दिले सामान्य नजरां,
ते शिवबाने पहिले...
अन्याय अत्याचाराची रात्र,
अंधार भयाण जीवघेणा...
स्वाभिमानाचा सूर्यास्त कायम,
वाट आशेची कुठे दिसेना...
अशात एक दिवाही चिरतो,
निष्ठुर भयाण अंधाराला...
शिवनेरीवर असाच दिवा,
उजळला उद्याचा सूर्य व्हायला...

जागवला स्वाभिमान या मातीचा,
पराक्रमाचा इतिहास दिला...
मारण्याचे कारण जगण्याला अर्थ,
प्रत्येकाला हमखास दिला...
अंधाराचेही दिपले डोळे,
तेजासमोर त्या नजर झुकली...
स्वराज्य स्वप्नात तल्लीन इतके,
झोपही न कधी डोळ्यात टिकली...
उभे राहिले न केवळ,
जणू स्वाभिमान आपल्या पायावर उभा
राहिला...

प्रभाव इतका या राजाचा,
शत्रूने प्रत्येक मावळ्यात शिवाजी पहिला...
आजही म्हणताहेत राजे,
मला पृथ्वीवर परत यायचंय...
शक्य आहे,
फक्त प्रत्येकाने ठरवा....
मला शिवाजी व्हायचंय....

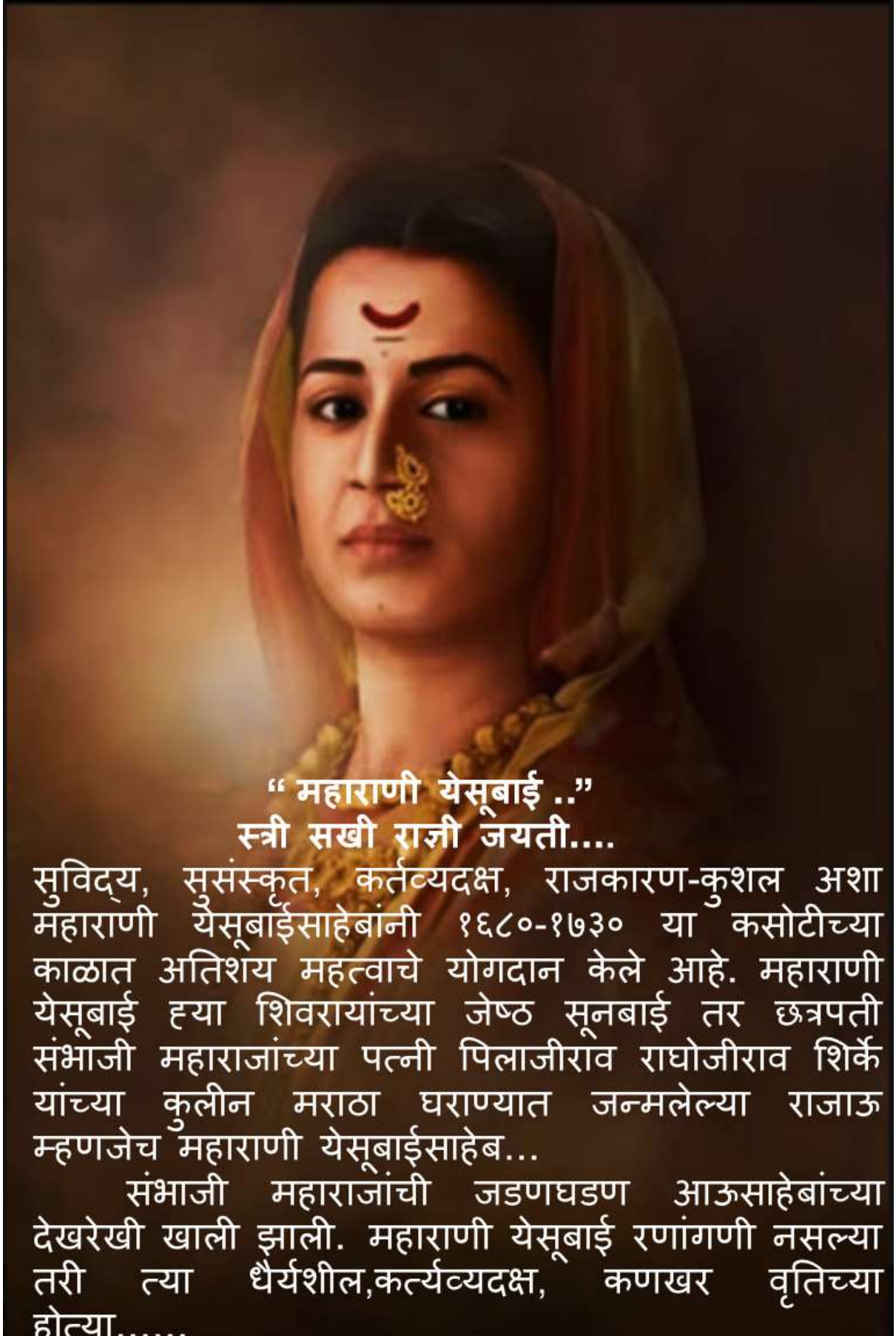
- प्रमाथी गिड्डे
(BE- Civil)

“संभा एक छावा...”

अवघ्या भूतकाळामध्ये मध्ये संभाजीचे नाव कुठे दडले,
जानिले जेव्हा त्यांनी... तेव्हा शब्द कमी पडले...
महिती कशी सांगू त्यांची किती गाऊ त्यांचे गुणगाण
स्वराज्यासाठी प्राण अर्पिला, संभा माझा महान
काय त्यांचे शौर्य होते आज मला ते कळले
जाणिले जेव्हा त्यांनी... तेव्हा शब्द कमी पडले...
संभा माझा एक वाघ... वाघिणीचा तो छावा..
स्वराज्याला मिळालेला आकार होता तो नवा ..
माझ्या शिवरायंच्या समोर शंभू राजेही घडले
जानिले जेव्हा त्यांनी... तेव्हा शब्द कमी पडले..
बोथट झाली नाही आजही स्वराज्याची धार,
माझ्या संभाने मानली नाही हार...
हार मानली ईवल्यांनी जे संभाजीला नडले,
जाणिले जेव्हा त्यांनी... तेव्हा शब्द कमी पडले ..
स्वःवंशाला संपवणारा त्या औरंग्याची क्रूरता दाट होती,
औरंग्याने पकडले तेव्हाही माझ्या राजाची मान ताट होती,
स्वराज्यासाठी सोसले ते दगड जे अंगावरही पडले,
जानिले जेव्हा त्यांनी... तेव्हा शब्द कमी पडले...

- प्रमाथी गिड्डे
(BE- Civil)

“ महाराणी येसूबाई ..”
स्त्री सखी राजी जयती....

सुविद्य, सुसंस्कृत, कर्तव्यदक्ष, राजकारण-कुशल अशा महाराणी येसूबाईसाहेबांनी १६८०-१७३० या कसोटीच्या काळात अतिशय महत्वाचे योगदान केले आहे. महाराणी येसूबाई ह्या शिवरायांच्या जेष्ठ सूनबाई तर छत्रपती संभाजी महाराजांच्या पत्नी पिलाजीराव राघोजीराव शिर्के यांच्या कुलीन मराठा घराण्यात जन्मलेल्या राजाऊ म्हणजेच महाराणी येसूबाईसाहेब...

संभाजी महाराजांची जडणघडण आऊसाहेबांच्या देखरेखी खाली झाली. महाराणी येसूबाई रणांगणी नसल्या तरी त्या धैर्यशील, कर्तव्यदक्ष, कणखर वृत्तिच्या होत्या...

त्याकरता त्यांच्या नावाचा शिक्काही “स्त्री सखी राजी जयती” असा छत्रपती संभाजी महाराजांनी करवून दिला होता छत्रपती संभाजीराजे यांच्या सारख्या निखाऱ्याला पदरात बांधून त्यांच्यावर मायेचे पांघरून घालणाऱ्या त्या पतिव्रता होत्या... पायाला तुफान बांधून अवघ्या महाराष्ट्रभर गरुड भरारी मारणाऱ्या संभाजी महाराजांच्या माघारी रायगडावरून स्वराज्याचा कारभार चालवणाऱ्या त्या कुशल राजनेत्या होत्या. गडावर येणारे वाद आणि तंटे त्या स्वतः सदरेवर बसून कुशल रीतीने हाताळत....

पुढे इ.स.१६८९ मध्ये संभाजी महाराजांच्या हत्येनंतर निर्माण झालेल्या परिस्थितीला आपले वैयक्तिक दुःख बाजूला सारून मोठ्या निर्धाराने सामोरे गेल्या.

आपल्या सगळ्यांचे दुर्दैव असे कि आपल्या सर्वस्वाचा त्याग करत स्वराज्यापायी आणि रयतेसाठी अनंत अन्याय सहन करणाऱ्या ह्या महान महाराणीचा इतिहास आपण जागता ठेवू शकलो नाही... ह्या महान महाराणीची जन्मतारीख इतिहास विसरून गेला तो गेलाच परंतु त्यांच्या निधनाची तारीख सुद्धा याद ठेवण्याची तौशील इतिहासाने घेतली नाही.. इतिहासात अजून त्यांच्या जन्माची नोंद नाही, मृत्यूची नोंद नाही त्यांच्या कर्तृत्वाची, ऐतिहासिक योगदानाची माहिती नाही.....

- प्रमाथी गिड्डे
(BE- Civil)

“ माणसातला शिवाजी...”

भयाण रातीला आलेली ती
अख्खी रात्र माझ्या झोपडीस जागून गेली
एवढ्या बिकट परिस्थितीतही
माझ्यातला माणूस जिवंत आहे म्हणत
माझ्यातला शिवाजी पाहून गेली.....

- ऋषिकेश पाचगडे
(BE- Civil)

“तुमचीच मुलगी.....”

चाहूल लागली माझ्या येण्याची, घरात आनंद बहरला ,
क्षणभंगुर असते हे जीवन, लगेच अनुभव आला
जन्मास आली जेव्हा, आईने जवळ केले मला
बाबांनी नाकारल सांगुनी, मुलगी आली जन्माला ॥
चुक काय झाली माझी मुलगी म्हणूनी जन्मास आली

करेल स्वप्नपुर्ति माझ्या आई-बाबांची,
नशिबवान असते ज्या घरात मुलगी जन्मास येते
निस्वार्थपणे पिढ्यान्पिढ्याचा उद्धार ती करते
किती त्रास द्यावा मुलीला यालाही काही प्रमाण असते
आपल्या आईवरून विचार करावा मुलींनादेखील मन असते॥

करु नका हो बाबा आम्हा मुलींचा खून
भविष्यात कशी मिळेल हो सून॥
मुलगा जरी वंशाचा दिवा असला
तरी मुलगी दिव्याची वात असते
काहीच तीला नको असते।

फक्त आणि फक्त आई-वडिलांची साथ हवी असते.

- अमोल महाजन

“मातृप्रेमाचा एक मूर्तिमंत आविष्कार- सिंधूताई”

जेष्ठ समाज सेविका, उत्तम जीवनशैली , ज्यांच्या वक्तृत्वाने श्रोत्यास ऊर्जा मिळते, 282 जावाई , हजारो लेकरांची माई 250 हून अधिक गायींचा संभाळ करणारी आई महाराष्ट्राची, माती, नाती, आणि संस्कृती जपणारी माई म्हणजेच सिंधूताई सपकाळ.

आपल्या कार्याचा ठसा जनमानसात उमटवणाऱ्या व्यक्तिमधे सिंधूताई सपकाळ यांचे नाव अग्रक्रमाने आणि आदराने घेतले जाते. माई मुळच्या विदर्भातल्या, वर्धा जिल्ह्यातील नवरगाव ही त्यांची जन्मभूमी, त्यांचे वडील अभिमान साठे गुरं वळण्याचे काम करीत होते. मागासलेले शहरी सुविधांचा स्पर्श नसलेले कुणालाही शिक्षणाचा गंध नाही. अशा परिस्थितीत अभिमान साठे पिंपरी गावात आले सिंधूताईना एक भाऊ आणि एक बहीण आहे. मुलीनं शिकावं, त्यांच्या वडीलांची अशी इच्छा होती. मात्र आईचा विरोध होता म्हणून माईना गुरं राखायला पाठवत असे इकडे माई शाळेत जाऊन बसत. माई मुळच्या बुद्धिमान पण त्यांना जेमेतेम मराठीत शिकता आले, अल्पवयात लग्न झाले, चौंधा साठेची चिंधाबाई श्रीहरी सपकाळ झाली. अठराव्या वर्षापर्यंत माईची तीन बाळंतपणां झाली. त्या चौथ्या वेळी जीवनातील पहिला संघर्ष केला. गुरे वळण, हा त्यांचा व्यवसाय होता गुर भरपूर असल्यामुळे, त्यांचं शेण

काढता कंबर मोडायची. स्त्रिया शेण काढून अर्धमेल्या होऊन जा. पण त्या त्याबद्दल त्यांना कोणतीही मजुरी मिळायची नाही, म्हणून माईनी बंड पुकारले. माई हा लढा जिंकल्या पण यामुळे जमीनदारांची जंगल खात्यातून येणारी मिळकत बंद झाली गावकऱ्यांना माई चे नवीन नेतृत्व मिळाले याचाच बदला घेण्यासाठी जमीनदाराने माईच्या पोटातील मूल आपलं असल्याचा खोटा प्रचार केला. यामुळे श्रीहरी सपकाळ यांच्या मनात माईच्या चारित्र्याबद्दल संशय निर्माण झाला.

त्यांनी माईना बेदम मारहाण केली व गोठ्यात आणून टाकले. त्या अवस्थेत त्यांची कन्या जन्माला आली त्यानंतर गावकऱ्यांनी सुद्धा त्यांना सोडून दिले. माराने अर्धमेल्या झालेल्या माई माहेरी आल्या, पण सख्ख्या आईनंही पाठ फिरवली. माईवर भीक मागण्याची वेळ आली. फुलांच्या पायघड्यावरून चालताना काटे टोचले तरीही सहन करायला शिका, काट्यांशी दोस्ती करा, फुलांसह काटे स्विकारा असे सांगणाऱ्या माई त्रास होत असेल तरी चालेल, प्रयत्न सोडू नका, असा संदेश देतात. माई रेल्वेत भीक मागत असे. त्या निराश्रीतांच्या कल्याणासाठी माईनी त्यांच्या मुलीला ममताला दगडूशेट हलवाई मंदिर समिती सदस्य तात्यासाहेब गोडसे यांच्याकडे मुलीला सांभाळण्यास दिले आणि ममता पुण्याच्या सेवासदन मध्ये दाखल झाली. त्यांना असे वाटत असे कि मला जी भूक लागली आहे ती दुसऱ्याला लागू नये, त्या गाणं म्हणत असे व त्यातून त्यांना भाकरी मिळत होती त्यांनी ती भाकरी वाटून खाल्ली त्यातच त्यांची संस्था उभारली.

आपल्याला प्रश्न पडला असेल आत्महत्या करू इच्छिणाऱ्या सिंधूताई जगण्यात कशा प्रवृत्त झाल्या. एक दिवस त्यांना एक भाकरी मिळाली होती त्यांनी ठरवले खाऊन-पिऊन मरायचे, त्याप्रसंगा अगोदर त्यांनी पुष्कळ आत्महत्येचे प्रयत्न केले होते. आज खाऊन मरायचे असे त्यांनी ठरवले आणि त्यांनी जेवण केले व सोबत उरलेली भाकरी घेतली व बाळाला पोटाशी बांधले. या वेळी आपल्या आत्महत्येचा प्रयत्न अपयशी ठरला तर आपल्याला पुन्हा भूक लागेल, त्यासाठी त्यांनी सोबत भाकरी ठेवली. त्याचवेळी त्यांना एका माणसाचा आवाज आला, मी मरत आहे “बाबा मला पाणी द्या, बाबा मला वाचवा .” त्याच वेळी सिंधूताईच्या मनात विचार आला कि मी मरायला जात आहे, थोडं पुण्य करून मरायला काय हरकत आहे.

आणि त्या माणसा जवळ गेल्या आणि बाबा फक्त पाणी पिऊन मरू नका, भाकरी खाऊन, पाणी पिऊन मरा आणि त्याला स्वतःच्या हाताने भाकरी कुचकरून खाऊ घातली, पण तो मरत असणारा माणूस मेला नाही. त्यावेळी त्यांच्या मनामध्ये विचार आला, कि चुकते आहे सिंधू ताई तू मरायला जात आहे पण मरणाच्या मानसाला घासभर खाऊ घालून वाचवलेस मग एक काम कर, स्वतः मरून संपण्यापेक्षा मरणाच्यासाठी जगायला शिक आणि त्या या विचारातून जगायला लागल्या.

आज महाराष्ट्रात माईचे चार अनाथआश्रम आहेत. काही वर्षांपूर्वी माईनी चिखलदऱ्यात वसतीगृह सुरू केले. आज ब-याच मुली या ठिकाणी राहून शिक्षण घेत आहे. दोन दिवसाच्या मुलापासून तर ७२ वर्षाच्या वृद्धापर्यंत सगळीच त्यांची मुले आहे. लेकीच्या मुलींचे आडनाव साठे, तर मुलांचा नाव सपकाळ असते. बरीचशी मुले शिकून स्वतःच्या पायावर उभी आहेत. माझी मुले डॉक्टर, वकील, शिक्षक आहेत. हे सांगताना त्यांचा चेहरा फुलून येतो. ममताने ही एम.एस.डब्ल्यू. केले आहे. ती आता माईचे काम पाहते. माईना आजवर १७२ पेक्षा जास्त पुरस्कार मिळाले आहेत.

माईनी अनेक अनाथ मुलांना वाढविले, शिक्षण दिले, जगण्याची प्रेरणा दिली आणि सर्वात महत्वाचे म्हणजे समाजात मानाचे स्थान मिळवून दिले आहे.

“ देणा-याने देत जावे, घेणा-याने घेत जावे,
घेता घेता देणा-याचे हात घ्यावे....”

- विवेक राठोड
(TE- Civil)

माझ्या मनातील ती अल्लड.....

माझ्या मनातील ती अल्लड,
झुळझुळ पाण्यासारखी.....
अलवार कानी पडणाऱ्या
सुरेल गाण्यासारखी.....
उगवत्या सूर्याच्या पूर्वेकडून येणाऱ्या
पहिल्या किरणासारखी.....
दूर चमकणार्या चंद्राच्या थंडाव्याससारखी...
कठीण तु, सबल तु, धाडसी तु
अगदी दुर्गेच्या रुपासारखी.....

कविता ऐकायला खुप सुंदर
वाटतात पण अगदी अशीच आहे का ती ?
रोज कुठे तरी तिचा छळ होतो आणि
म्हणतात दुर्गा आहे ती.....जिला दुर्गा
म्हणून पुजायच तिलाच राक्षससारख
छळायच..... काय तर म्हणे वाहणार पाणी
आहे ती आणि तिचं शिक्षण थांबवायचे.....
उगवणारी किरण आहे ती
आणि तिलाच जन्माच्या आधीच
संपवायच.....अस कस चालेल बरं.

स्त्रीला जगू द्या, तिला
सबल बनवा, तीला घडू द्या. पण हे फक्त
चित्रांमध्ये आणि शब्दांमधूनच दिसतं.
तिला गरज आहे, ती आपल्या साथीची.
ती तेजस्वी आहे, शांत आहे, सुंदर आहे,
तिला हे जग सुद्धा सुंदर बनवू द्या. पण
एक वेगळाच मुद्दा असा आहे की ती जग
सुंदर तेव्हा बनवेल जेव्हा ती जगेल, तिला
जगू द्या.....

स्त्री सबलीकरण म्हणजे मुलीला रात्रभर फिरू देणे, वाट्टेल ते करू देणे असा होत नाही. तिला शिकू द्या, स्वतःच्या पायावर उभी राहू द्या, स्वःनिर्भर होऊ द्या. तिला निर्भय होऊ द्या, समाजाच्या भीतीने तिला अडवू नका, तिला उडू द्या.

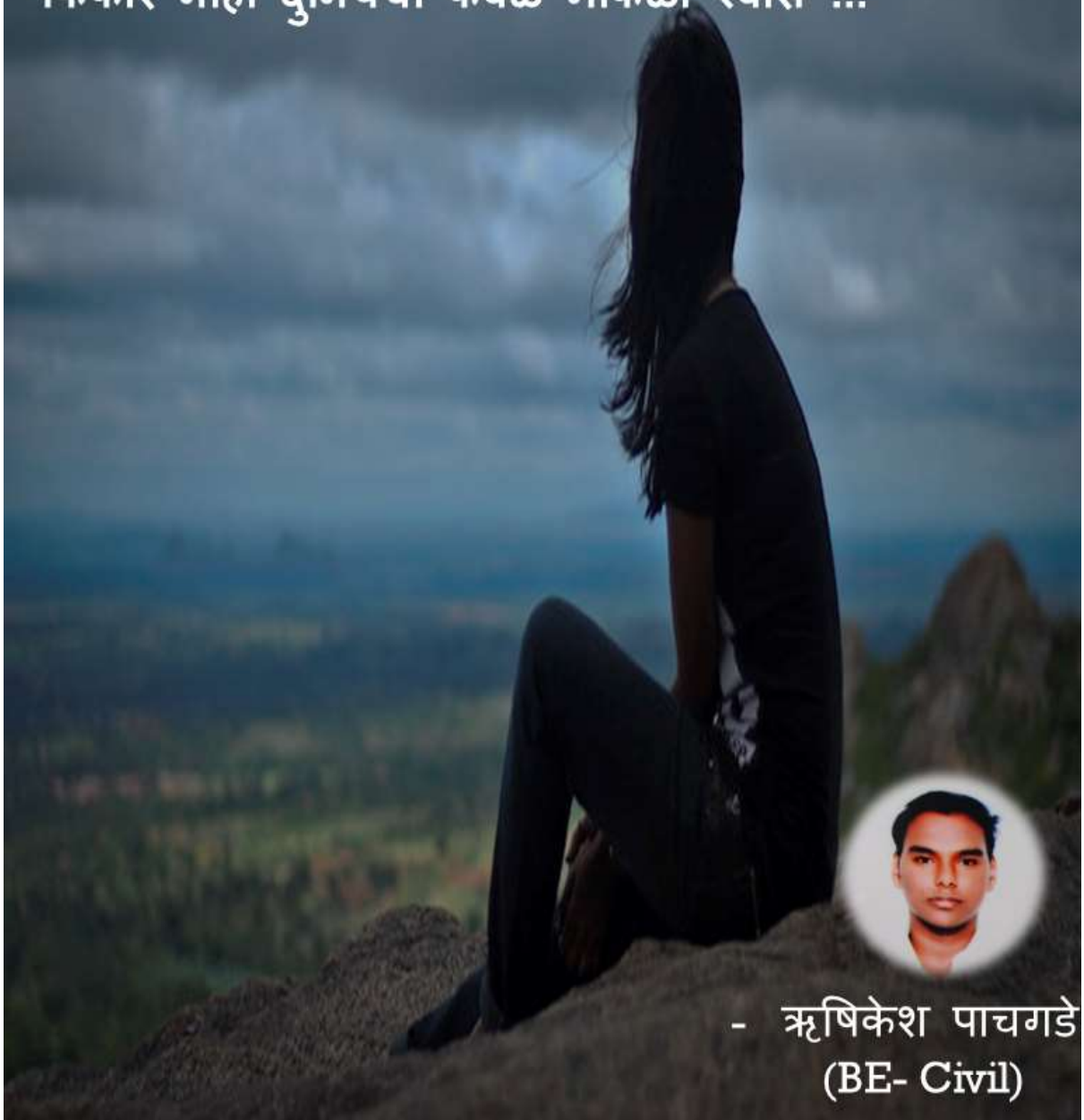
तिच्यात क्षमता आहे, बुद्धी आहे, ती जग घडवू ही शकते आणि संपवू ही शकते. स्त्री शिवाय जग अपूर्ण आहे. हेच बघा की दहावीच्या आणि बारावीच्या बोर्डात मुली पुढे, शिक्षणातपुढे

करियरच्या वेळी कुठे असतात या मुली त्या तर घर, आईवडील आणि मुलं सांभाळत असतात. मग त्यांना त्यापुढे त्यांची स्वप्न छोटी वाटतात. आता करू द्या त्यांना मोठी त्यांची स्वप्नं, गरज आहे, आपल्या छोट्या मदतीची.... याचा विचार एकदा नक्की करा.....

- प्रज्ञा झावरे
(TE- E&TC)

.....ती सबला #
त्याने मारावे, छळावे, नि तिने केवळ सोसावे
दुसऱ्याच्या त्या मुलीला तुकड्यां वरती पोसावे
पुरे झाले म्हणत तिनेही लढावे घनघोर युद्ध ...
त्यांचे अहंकाराचे बाण आणि तिचे प्रामाणिक शब्द....
कधी कधी उगा वाटते घड्याळ परत फिरवावे....
लहान होऊन बाबांच्या खांद्यावरून मिरवावे
भरवून घ्यावे आईच्या गोड हातांनी घास...
फिकीर नाही दुनियेची केवळ मोकळा श्वास ...

- ऋषिकेश पाचगडे
(BE- Civil)

मी एक मुलगी...

बाहेर जाताना आई म्हणायची ,
“जपून जा ग पोरी”
का ? कारण मी एक मुलगी आहे.
पण घाबरू नको ग आई...
बदलत्या जगाच्या साथीला, ओ दयायला
शक्तीय, वेळेच्या हातात हात दयायला
शक्तीय,
कारण मी तुझीच मुलगी आहे...

"मुलगी बाहेर शक्तीय लक्ष ठेवा"
-अशी कुन कुन हळूच येते कानी,
पण घाबरू नका बाबा...
आभाळा एवढी माया देणारा बाप वसिरली
नाही ही मुलगी; ताठ मानेने जगायला
शक्तीय पण तुमची मान कधीच वाकू
देणार नाही;
नाही येऊ देणार अश्रू तुमच्या डोळा
पण हळद लावताना आलेच अश्रू तर माफ
करा बाबा...
कारण मी तुमचीच मुलगी आहे...

कधी कधी भीतीचा गोळा येतो अचानक
पोटात,
भुरकन उडताना येईल ना आभाळ
हातात?
पण घाबरू नका आई-बाबा...
इवल्याश्या पंखात बळ आहे फार;
आले कोळोखाचे सावट जरी, आशेचा
सूर्य शोधेन मी, विझलेली ज्योत हि,
पुन्हा पेटवेन मी.
पण चुकलेच जर काही, तर माफ करा
हं आई-बाबा!
कारण मी तुमचीच मुलगी आहे ...

Nikita Nimbalkar
(TE- Civil)

“स्त्री शक्ती”

गुलाबाचे फुलहि आज होते
लाजले.....

तिच्या स्वागतासाठी
आभाळही सजले.....

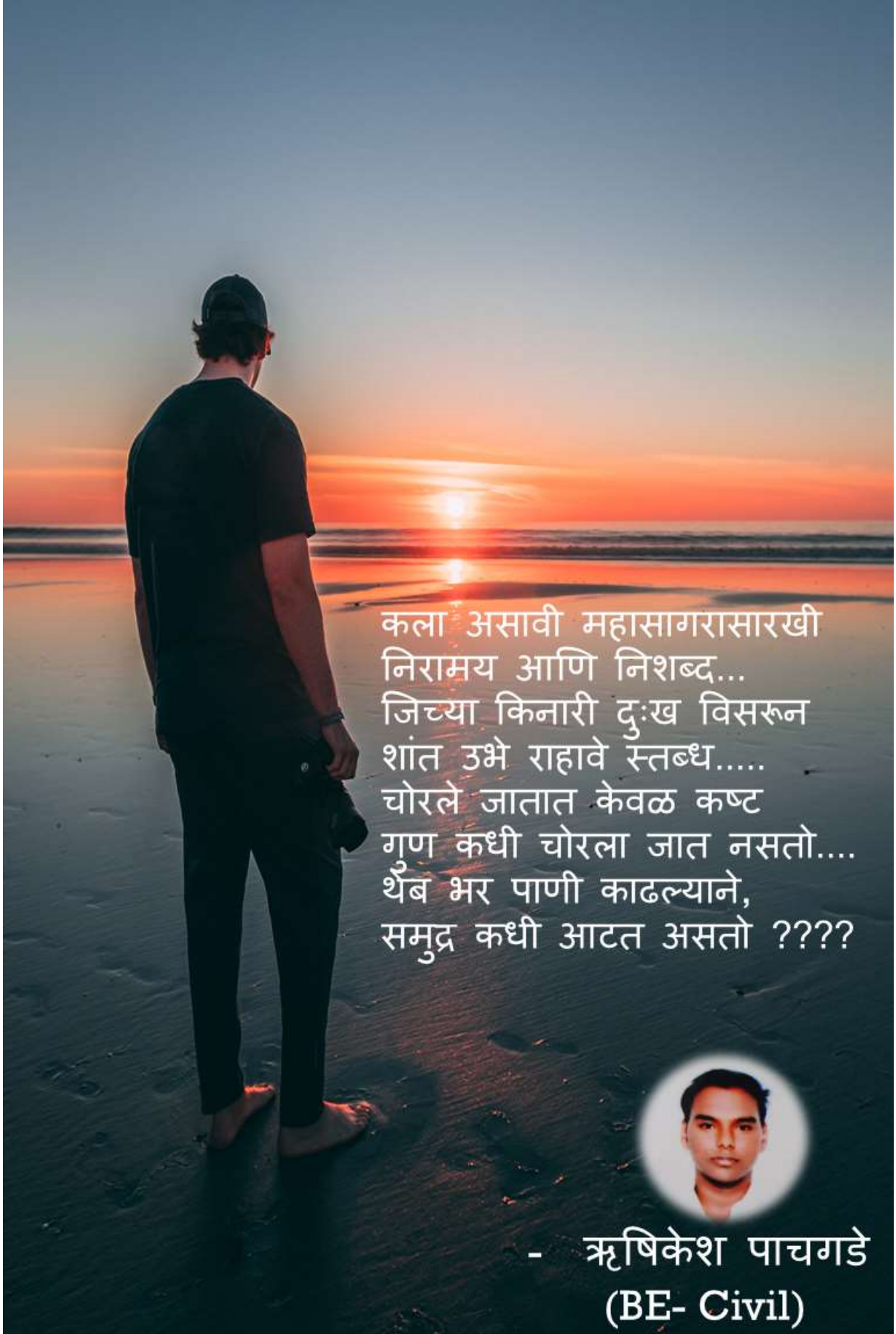
बंधन तिच्यावर लादणारे
सर्वच,

आज ठरले होते लहान.....

होय लाखो पुरुषांपेक्षा एक
स्त्री महान.....

- ऋषिकेश पाचगडे
(BE- Civil)

कला असावी महासागरासारखी
निरामय आणि निशब्द...
जिच्या किनारी दुःख विसरून
शांत उभे राहावे स्तब्ध.....
चोरले जातात केवळ कष्ट
गुण कधी चोरला जात नसतो....
थेब भर पाणी काढल्याने,
समुद्र कधी आटत असतो ????

- ऋषिकेश पाचगडे
(BE- Civil)

“महिला सबलीकरण.....”

शाश्वत, विश्वास, दृढपरिचय, वात्सल्य, सन्मान, महत्त्वाकांक्षा आणि आत्मसमर्पण या सप्तगुणांचीमूर्तीमंत प्रतीक म्हणजे स्त्री. आजही मानवाचे राहणीमान उंचावणाऱ्या या शतकात विज्ञान व तंत्रज्ञानाच्या पंखांनी मानवाचे समृद्धीच्या नभात गरुडझेप घेतली आहे. मात्र हातात पाळण्याची दोरी घेऊन जगाला उद्धारणारी स्त्री मात्र आजही अबला म्हणूनच आपल्या कर्माला दोष देत आपलं जीवन कंठीत आहे. हुंडा, बालविवाह अशा कितीतरी प्रथा भारतात आजही मूळ धरून आहेत. हुंडा घेण म्हणजे परंपरा या परंपरेच्या नावाखाली आणखी किती लाचार होणार. किती विरोधाभास आहे, बघा शक्ती आणि देवी म्हणून दुर्गा, काली, अंबा, लक्ष्मी, सरस्वती अशा स्त्री रुपांची पुजा करतो आणि सुखदुःखात सावलीसारखी सोबत असणाऱ्या गृहिणीला मात्र छळत असतो.

“समान मानव माना स्त्रीला,
अबला कुणी तिला समजू नका ।
देवी म्हणुनी पुजु नका,
वा दासी म्हणुनी छळू नका ।

महात्मा फुले, कर्वे, रानडे आणि आगरकर सारख्या सुधारकांच्या प्रयत्नांमुळे व शिक्षण संजीवनीच्या बळावर आज स्त्रीया हिमालयाच्या शिखरालाही नमवत आहेत, अवकाशात भरारी घेत आहेत. वैद्यकीय व्यवसायापासून ते संरक्षण क्षेत्रासारख्या पुरुषी वर्चस्वाच्या क्षेत्रात स्त्रीयांनी परुषांच्या बरोबरीने भरारी घेतली आहे.

“पहाट झाली सुर्य उगवला
सुंदर कळीचे फुल उमलले,
वाऱ्यावरती डोलणारे,
मन अगदी आनंदीत झाले”.

असे म्हटले जाते की, प्रत्येक यशस्वी पुरुषामागे एक स्त्री असते. परंतु दोघे बरोबर चालले तर आयुष्य खूप समाधानाने जगता येते. महीला सक्षमीकरणासाठी व सबलीकरणासाठी महिलांनी शिक्षणाचा माध्यमातून स्वावलंबी व आत्मनिर्भर बनले पाहिजे. संरक्षणाचे धडेही गिरवले पाहिजे आणि महत्त्वाचे म्हणजे योग्य संस्कार बाळांवर केले पाहिजेत. अगदी मुलांनाही मुलींप्रमाणे जबाबदाऱ्या व घरातील कामे लावली पाहिजेत. मुलींचा व महिलांचा आदर करण्याची शिकवणही त्यांना दिली पाहिजे. तरच ‘निर्भया’ सुरक्षित राहतील.

“ मुलींना द्या शिक्षणाचा आधार,
करतील पिढ्यांचा उद्धार.”

- अनुराधा उगीले
(TE- Civil)

“ किल्ले अजिंक्यतारा...”

ज्या किल्ल्यांनी मराठीशाहीत राजधानीचा मान मिळविला त्यात हा किल्ला भाग्यशाली ठरला. शिवाजी महाराजांनी वास्तव्य केलेल्या या किल्ल्यावर 1698 मध्ये राजारामांनी आपली राजधानी पन्हाळ्यावरून किल्ले सातारा येथे आणली आणि हिंदवी स्वराज्याची ही दुसरी आणि अखेरची राजधानी बनली. ऐतिहासिक अजिंक्यतारा किल्ल्यावर पहिले शाहू महाराज, राजारामराजे, दुसरे शाहू महाराज (आबासाहेब), प्रतापसिंह महाराज अशा चौघांचा राज्यभिषेक झाले. अजिंक्यतारा सातार्यातील प्रत्येक माणसाचा अभिमान, मराठ्यांची शेवटची राजधानी, छत्रपती भोसल्यांची कर्मभूमी, शहराला खेटून असलेला शहराचा पाठीराखा, ज्या किल्ल्यांनी मराठेशाहीत राजधानीचा मान मिळविला त्यात हा किल्ला भाग्यशाली ठरला.

या किल्ल्याची उंची समुद्रसपाटीपासून 3220 फूट आहे तर शहरापासून 1067 मी (900 फूट) आहे. पठाराची पूर्व-पश्चिम लांबी 100 मी. (3300 फूट) तर दक्षिणोत्तर लांबी 600 मी. (1800 फूट) आहे. गडावर सभोवती 10 फूट रुंदीची भक्कम तटबंदी आहे. हा किल्ला त्रिकोणी असून याचा पाया दक्षिणोत्तर पुर्वेस आहे.

साईबाबा मंदिर गोडोली येथून किंवा पोवई नाक्यापासून शाहू चौकातून चार भिंती मार्गे अजिंक्यताऱ्यावर जाण्यासाठी घाटरस्ता आहे. वरील सर्व रस्ते पुढे एकत्र मिळतात. पुढे जाताना डाव्या हाताला मध्यावर पायथ्याची मंगळाई देवी हे देऊळ आहे. मागील बाजूस गणपतीचे मंदिर आहे. जवळच पाण्याचा पुरातन झरा आहे. त्याच्या वरील बाजूस पुरातन घळ किंवा मार्ग आहे. त्याला वाघाचा पिंजरा असे म्हणतात.

तेथून पुढे आपण डांबरी सडकेने मुख्य प्रवेशव्दारापर्यंत येतो. येथे पर्यंत दुचाकी किंवा चारचाकीने जाता येते. रस्त्याच्या दुतर्फा वनविभागाने झाडी लावून सर्व भाग हिरवागार करून टाकला आहे. त्यामुळे फिरायला येणारे लोक, मोर व इतर पशुपक्षी पहावयास मिळतात. पश्चिमेकडे तोंड करून असलेले प्रवेशव्दार आपणास आकर्षित न करेल तरच नवल? कधी काळी याच मार्गाने खुद्द शिवाजी महाराजांनी प्रवेश केला असेल? दरवाज्याच्या वरील दोन्ही बाजूस कोरलेले हे काल्पनिक शरभ्व, त्याखालील हत्ती हे शक्ती विजयाचे प्रतिक. मुख्य दरवाज्याच्या वरील बाजूस किर्तीमुख तर आजूबाजूला विष्णू, गरुड व मारुती हे शक्तीचे प्रतिक. त्या कमानीवर दोन्ही बाजूस सहा सहा कमळे असून आतील कमानीवर मधोमध गणपती विराजमान आहेत. या लाकडी दरवाज्यावर काही इंग्रजी अक्षरेही लिहलेली आहेत. त्या दरवाज्याच्या छोट्या कमानी-मधून आपल्यासारख्या मावळ्यांनी लावून मुजरा करून आत प्रवेश करावयाचा.

आतील बाजूस पहारेदारांच्या दोन देवड्या आहेत. कधी काळी येथे मावळे उभे असत. तेथील जोत्यावर काही शिल्पे कोरलेली आहेत. त्यात ढाल तलवार घेतलेला मावळा, गवताचा भार वाहणारी स्त्री, युध्द करणारे वीर (त्यांना वाली सुग्रीव ही म्हणतात), मोर बदकांच्या जोड्या, हातात पोपट घेतलेली स्त्री, कमळे असे कोरलेले आहे. पुढे येताचा दुसरा दरवाजा असून तेथे महादेवाचे मंदिर आहे. बाजूलाच डावीकडे मारुतीचे मंदिर आहे. तेथून आपण गड पठारावर पोहचतो. समोरच ध्वजस्तंभ व बाजूला पडलेली इमारत आहे. शेजारी व्यायामशाळा, चुन्याचा घाणा, मारुती मंदिर दिसते. मंदिरात दर्शन घ्यायचे आणि पुढे निघायचें. पुढे समोर दिसते ते आकाशवाणी केंद्र, पोलिस बिनतारी संदेश वहन केंद्र व मनोरा.

थोडे पुढे गेले की दिसतो तो पडलेल्या अवस्थेतील राजवाडा, आज जरी त्याचे छत कोसळले असले तरी एकेकाळी हा दोन मजली असलेला राजवाडा अनेक गोष्टींचा साक्षीदार आहे. तेथेच छत्रपती शाहू, प्रतापसिंह महाराज अशा अनेक जणांचे राज्यभिषेक झाले होते. याच ठिकाणी ताराबाईंचे 1731 पासून 10 डिसेंबर 1761 रोजी त्यांचा मृत्यू होईपर्यंत वास्तव्य होते. अनेक घटनांचा साक्षीदार असलेला हा राजवाडा.

याच राजवाड्याशेजारी महादेवाचे मंदिर आहे. बाजूलाच पडलेल्या अनेक घरांचे अवशेष आहेत. ही घरेही अनेक घटनांचे साक्षीदार असतील. असो. या राजवाड्याशेजारी तेल तुपाचे रांजण आहेत. तेथून पुढे जाणारी वाट आपणास तटाच्या बाजूला मंगळाई देवीच्या मंदिराकडे घेऊन जाते. ही गडाची देवता व सर्व सातारकरांचे श्रध्दा स्थान. काळ्या पाषाणात असलेली उभी शस्त्रसज्ज मूर्ती आहे. मंदिराची रचना गाभारा, मंडप आणि ओसरी अशी त्रिस्तरीय आहे. याचा इतिहास माहित नसला तरी ही देवता सर्व घटनांची साक्षी आहे. कदाचित शिवाजी महाराजांपासून आपल्या मावळ्यांपर्यंत सर्वांनी याचे दर्शन घेतले असेल. कदाचित किल्ला जिंकल्यावर औरंगजेब जेव्हा हा गड पहावयास आला होता. त्यावेळी त्यानेही येथे हजेरी लावली असेल? हे मंगळाई देवीचे मंदिर पूर्व तटावर आहे. त्यापुढे पूर्व तटावरच दारुगोळ्याचे कोठार, बाजूला तलाव आणि एक विहीर दृष्टीस पडते. हे सारे पहात आपण गडाच्या दक्षिण तटावर येतो आणि आपणास दृष्टीस पडतो तो दक्षिण दरवाजा व खाली गेलेल्या पायऱ्या आणि पुढे कच्ची पाऊलवाट. येथे जवळच असणारे एक तळे आणि त्यात असणारी पिंड याला सप्तश्री देवी मंदिर असे म्हणतात. हे पाहत पाहत आपण पुढे मुख्य दरवाज्याजवळ येतो. आणि सतत दिसतो तो टावर आपणास भूतकाळातून वर्तमान काळात घेऊन येतो. येथे कोठेही खोदीव तळी नाहीत सर्व तळी बांध घालून तयार केली आहेत. आणि उत्तर तटाला असलेले हे शिवकालीन शौचकूपही आपणास विचार करावयास भाग पाडतात. नाही का ?

गडाच्या शेजारून मुख्य महामार्ग जातो. त्याच्या बाजूच्या डोंगरावर पुरातन असे जानाई-मळाईचे मंदिर असून तेथे जाण्यासाठी एम आय डी सी मधून रस्ता आहे. ऐतिहासिक विचार करताना पन्हाळ्याचा राज शीलाहारवंशीय दुसरा भोज इ. सन. 1190 मध्ये हा किल्ल्या बांधला. त्या काळी किल्ल्याचा पाया उभारताना येथे एक मुलगा व एक मुलगी पश्चिम दरवाज्यापाशी जिवंत पुरल्याचे उल्लेख

आढळतात. तेव्हा त्याला सप्तश्री किल्ला असे म्हणत. दुसऱ्या भोजकडून हा किल्ला देवगिरीच्या सिंगणदेव राजाकडे (1200 ते 1300 पर्यंत) त्यानंतर दिल्लीच्या बहामनी सुलतान नंतर तुघलक घराणे नंतर बहामनी राजा (1347 ते 1498 पर्यंत) व कालांतराने विजापूरच्या आदिलशहाकडे आला. या किल्ल्यावर किल्ल्याच्या मालकानाच कैदत रहावे लागले नगरची चांदबीवी ही येथे 3 वर्षे कैदेत होती. तिचे दुर्मिळ चित्र मात्र आपणास औंधच्या संग्रहालयात पहावयास मिळते. विजापूरकरांनी या किल्ल्याचा उपयोग तुरुंग म्हणूनच जास्त केला. 1592 पासून दिलावर खान येथे त्याच्या मृत्यूपर्यंत कैदेत होता. फलटणचे सुधोजी नाईक निंबाळकर आणि त्यांचे सोबत बजाजी नाईक निंबाळकर हेही येथे 7 वर्षे 1640 पर्यंत कैदेत होते. शहाजीराजांनी त्यांना तुरुंगातून पळून जाण्यासाठी मदत केली. पुढे निंबाळकरांना फलटणची जहागीरदारी मिळाली आणि त्यांची बहीण सईबाई यांचा शिवाजी महाराजांशी विवाह झाला.

1659 मध्ये शिवाजी महाराजांनी हा किल्ला जिंकून घेतला आणि तह करून मोघलांना दिला. नंतर 1666 ला किल्ला विजापूरकरांकडे गेला व परत शिवाजी महाराजांनी जिंकून घेतला. दरम्यान विजापूरकरांच्या कैदेतून सुटल्यानंतर शहाजीराजे व शिवाजीराजे यांची जेजुरी येथे भेट झाली. नंतर परत हा किल्ला विजापूरकरांकडे गेला. शिवापूर दप्तरातील यादीनुसार सोमवार दि. 13 ऑक्टोबर 1673 रोजी शिवराय स्वतः साताऱ्यात आले. येथूनच बाळाजी व आबाजी चिटणीस यांचा पालखी देऊन गौरव केला.

शिवछत्रपतींनी 11 नोव्हेंबर 1675 या दिवशी हा किल्ला जिंकून घेतला. 1 डिसेंबर 1675 ते 25 जानेवारी 1676 या काळात ज्वर आल्यामुळे त्यांनी दोन महिने विश्रांती घेतली. येथे असताना समर्थ रामदासांनी कल्याणस्वामींच्या हस्ते शिवरायांना प्रसाद पाठवला. या काळात त्यांच्या मृत्यूचीही अफवा उठली होती. पण ते या आजारातून बरे झाले आणि पन्हाळगडावर गेले. शिवाजी महाराजांच्या मृत्यूनंतर संभाजीराजेंनी राज्यकारभार हाती घेतला. 1682 मध्ये सेनापती हंबीरराव मोहीते गडावर येऊन गेल्याची नोंद मिळते. त्यानंतर 11 मार्च 1689 रोजी संभाजी महाराजांचा मृत्यू झाला. 5 एप्रिल 1689 रोजी मोघलांनी रायगडास वेढा टाकला आणि शाहू महाराज आणि येसुबाई यांना कैद केले व रायगड जिंकला. पण राजाराम महाराज निसटून जिंजीला जाण्यात यशस्वी झाले. संभाजी महाराजांच्या मृत्यूनंतर मराठ्यांनी बुधवार 9 मे 1689 रोजी

राजाराम महाराज यांना स्वराज्याचे छत्रपती म्हणून घोषित केले. शुक्रवार 23 मे 1698 रोजी राजाराम महाराज सातान्यास आले आणि त्याच दिवशी त्यांनी आपली राजधानी किल्ले सातारा घोषित केली आणि हिंदवी स्वराज्याची ही दुसरी आणि अखेरची राजधानी बनली. याचवेळी राजाराम महाराज औरंगजेबास कडवा विरोध करून परत आपल्या कुटुंबासमवेत सिंहगडावर आले. पुढे औरंगजेबाने या गडावर हल्ला केला. आणि मराठ्यांकडून हा गड जिंकून घेतला त्यात अनेक जण येथे मृत्यूमुखी पडले. गड जिंकल्यावर औरंगजेबाने स्वतः गड फिरून पाहिला आणि याला आपल्या मुलाचे नाव आझमगढ किंवा आजिमतारा हे दिले. तब्बल पाच महिने वेढा घालून, युद्ध करून जिंकलेल्या विजयाचे स्मारक म्हणून एक गोलाकार स्तंभ बांधला आजही तो आपणास करंजे येथे पहावयास मिळतो पण तो अपूर्णच राहिला कारण 1707 ला बादशाहाचे निधन झाले. पण त्याआधी वर्षभर परशुराम पंतप्रतिनिधींनी हा किल्ला जिंकून घेतला होता. 2 मार्चला छ. राजाराम महाराजांचे निधन झाल्यावर ताराबाईने आपला 4 वर्षाचा मुलगा शिवाजी याला गादीवर बसवून सर्व किल्ले जिंकून घेतले व राज्यकारभार केला. त्याचदरम्यान औरंगजेबाच्या तावडीतून संभाजीपुत्र शाहू महाराजांनी सुटका झाली.

शाहूमहाराजांनी 12 जानेवारी 1708 रोजी अजिंक्यतान्यावरच राज्याभिषेक करून घेतला. याच किल्ल्यावर शाहू महाराजांनी धनाजी जाधव यांचे कारकून बाळाजी विश्वनाथ यांना पेशवाईचे अधिकार दिले आणि पुढे पेशव्यांची परंपरा सुरू झाली. पेशव्यांनी पुढे पुण्यात स्थलांतर केले तरी त्यांना हुकूम घेण्यास आणि मुजरा करण्यास सातारला यावे लागत असे. 1720 च्या सुमारास श्रीमंत बाजीराव पेशव्यांनी अजिंक्यतान्यावरच शाहू महाराजांची भेट घेतल्याचे उल्लेख आढळतात. पुढे जागा कमी पडू लागल्यामुळे त्यांनी राजधानी पायथ्याशी आणली आणि शाहू नगरी म्हणजेच सातारा शहराची स्थापना केली तत्पूर्वी सातारा हे एक लहान खेडे होते. पण आपण एक वेळ नक्की पहावा असाचा हा मराठ्यांचा अभिमान असलेला अजिंक्यतारा किल्ला आहे. हा किल्ले अजिंक्यतान्याचा थोडक्यात घेतलेला आढावा.

- अथर्व महेश देशपांडे
(TE-Civil)

“कृत्रिम पायाने एव्हरेस्ट सर करणा-या अरुणिमा यांच्या इच्छाशक्तीला सलाम..”

भारत सरकारने ६६ व्या प्रजासत्ताक दिनाच्या दिवशी ज्या लोकांची नावे पद्म पुरस्कारांसाठी घोषित केली त्या नावांमध्ये एक नाव अरुणिमा सिन्हा यांचेही आहे. अरुणिमा सिन्हा या जगात सर्वात उंच असलेला एव्हरेस्ट हा पर्वत सर करणा-या जगातील पहिल्या अपंग महिला ठरल्या आहेत. २१ मे २०१३ या दिवशी सकाळी दहा वाजून ५५ मिनिटांनी अरुणिमा यांनी एव्हरेस्टवर तिरंगा फडकावून आपल्या वयाच्या २६ व्या वर्षी जगातील सर्वात पहिल्या अपंग महिला गिर्यारोहक होण्याचा मान पटकावला आहे. क्रीडा क्षेत्रात ज्या प्रमाणे अरुणिमा यांची कामगिरी असामान्य आहे, अगदी त्याच प्रमाणे त्यांचे जीवन देखील असामान्य असेच आहे.

अरुणिमा यांना काही गुंडांनी चालत्या ट्रेनमधून बाहेर फेकून दिले होते. अरुणिमा यांनी त्या गुंडांना आपल्या गळ्यातील सोन्याची चेन खेचू दिली नव्हती. यामुळे रागावून त्या गुंडांनी त्यांना चालत्या गाडीबाहेरच फेकून दिले. कंबरेपासून पायाचे हाड मोडले. चेहऱ्यावर जखमा झाल्या. ती जिथे आदळली त्याला लागून दुसरा रेल्वेमार्ग होता. दुसऱ्या ट्रॅकवरील रुळांवर तिचा पाय होता. तिने उठायचा प्रयत्न केला. पण ती उठू शकली नाही. पाय हलत नव्हता. समोरून एक रेल्वे त्याच ट्रॅकवरून येत होती. ती तिच्या पायावरून गेली. रात्रभर रेल्वे येत जात होत्या. रुळांखालील उंदीर तिचे पाय, केस कुरतडत होते. रेल्वेतील मलमूत्र तिच्या चेहऱ्यावर, अंगावर पडत होते. बऱ्याच वेळानंतर तिची शुद्ध हरपली. सकाळी कोणालातरी ती दयनीय अवस्थेत ट्रॅकवर पडलेली दिसली. एका प्राथमिक आरोग्य केंद्रात तिला भरती करण्यात आले आहे. हे तिला जाणवले. तिचा पाय कापण्याचा निर्णय झाला. त्यामुळे तिची व्हॉलीबॉलमधील कारकीर्द संपुष्टात येणार होती.

“फुलपाखरू....”

किती छान दिसते फुलपाखरू
या फूलावरून त्या फुलावर उडू.
रंग तुझे आहेत किती छान,
पाहून माझे मन होते हैरान,
तुझ्या देहावरून हाथ किती फिरवू ॥१॥
धूलीवंदनचे रंग नेसुनी अंगी,
पहाणाऱ्याचे मन घेतुस तू रे हरवुनी ,
या झाडावरून त्या झाडावर किती बावरू ॥२॥
किती मऊ गालिचे तुझे शरीर,
तुझे रूप सौंदर्य पाहून मन होते अधीर ,
पाकळी जणू पंख तुझे, लहान मुले लागती खेळू ॥३॥
फुलासारखे देह तुझे सुरेख,
गौजिरवाणे रूप पाहुणी लिहावा वाटतो लेख,
तुझ्या या रूपसौंदर्याचे चित्र किती मी काढू ॥४॥
मऊ कोमल अशी तुझी दोन शिंग,
पहावे तेव्हा असतोस फुलामध्ये दंग,
या वेलीवरून त्या वेलीवर लागे उडू ॥५॥
निसर्गाची काय ही किमया दिले तुला वरदान,
फुलपाखरे इवली-इवली रंग तयाचे कितीक छान,
या कळीवरून त्या कळीवर किती विहरू ॥६॥

- कराड बालाजी विलास
(TE-IT)

“ પ્રેમ મ્હણજે.....”

प्रेम म्हणजे कृष्णाच्या वेणूचा नाद !
प्रेम म्हणजे स्वच्छ निरभ्र आकाश !
प्रेम म्हणजे ग्रीष्म ऋतुत बहरणारा
लालगर्द गुलमोहर !
प्रेम म्हणजे आर्त मनाने दिलेली साद !
प्रेम म्हणजे राऊळातील घंटानाद !
प्रेम म्हणजे कोकिळेचा मंजुळ आवाज !
प्रेम म्हणजे भास्कराचे पहाटवेळीचे
मनोरम्य दर्शन

प्रा. कल्पना मिलिंद पाटील
(स्थापत्य विभाग)

संपावर शेतकरी..

सजन माझी सांगे, मजसी दूध संपले,
नाही चहापाणी...

भाजीला डाळ, कवर पुरी,
कसं सांगू तीजसी, संपावरी शेतकरी .

विठूरायाचा वारकरी, आमचा शेतकरी,
सोडले त्यासी वाऱ्यावरी, कसं सांगू,
तिजसी संपावरी माझा शेतकरी...

सजनं माझी सांगे मजसी,
बाळं रड आपली, दूध हवं त्यासी,
कसं सांगू तिजसी, उपाशी शेतकरी...

झोपे बाळ कटाळूनी, उपाशी पोटी
राजकुमार बळीराजा, कसं सांगू तिजसी,
संपावरी माझा शेतकरी....

- निखिल तेलब

“ चारोळ्या...”

1. वेली हया झाडाचे आधार
घेऊन जगतात,
तर झाड हे आधार देत,
जगायचं कस हे शिकवतात !

2. पहिल्या पावसाच्या सरीने
झाली सुगंधित माती,
तशी आहेत माझ्या
आयुष्यात सुंदरशी नाती !

3. सूर्यास्ताने आकाशी
उधळले सप्त रंग,
अन तुझ्या-माझ्या मैत्रीच्या
आठवणीत झाले मी दंग !

प्रा. कल्पना मिलिंद पाटील
(स्थापत्य विभाग)

एकविसाव्या शतकातील महिला ही अतिशय सक्षम आहे, सबळ आहे आणि ती वेगवेगळी क्षेत्रे पादाक्रांत करतेय, यशाची शिखरे गाठते आहे. मग महिला सशक्तीकरणाची गरज काय? ग्रामीण भारतातील महिला आजही चूल आणि मूल, याच बंधनात अडकली आहे. ग्रामीण क्षेत्रातील स्त्रियांकडे क्षमता तर आहेच! फक्त गरज आहे, ती जाणीव करून देण्याची आणि हीच जाणीव म्हणजे "महिला सशक्तीकरण".

शहरात स्त्री कुटुंबव्यवस्थेचा कणा आहे मात्र खेड्यात तीच स्त्री घराचा उंबरठा आहे. जर तिने हा उंबरठा ओलांडला, तर राज्यराष्ट्र परिवर्तनाची शक्ती देखील हीच स्त्री राखते .

“ जिच्या हाती पाळण्याची दोरी ,
तीच जगाची उद्धारी...”

पण

हा पण इथे यायला नको होता. हा पण म्हणजेच भारतीय समाजाची स्त्री विषयीची विचार करण्याची कुबुद्धि, हा पण म्हणजेच महिलांवरील बंधने, अत्याचार आणि स्त्री जीवनातला अंधकार.

दैनंदिन जीवनात अनेक प्रकारच्या भूमिका पार पाडूनही जगाच्या पाठीवर अनेक ठिकाणी स्त्रीला दुय्यम स्थान दिले जाते. अनाधी काळापासून महिलांवरील ही बंधने त्यांच्या वैयक्तिक आणि व्यावसायिक विकासाच्या आड येत आहेत. परंतु, ह्या बंधनाच्या आड कुणीच येत नाही ही समाजाची वस्तुस्थिती आहे. तिला फक्त एक संधी हवी आहे आणि ती त्या संधीच सुवर्ण करण्याची ताकद राखते हे सिंधुताई सपकाळ, सावित्रीबाई फुले आणि अश्याच अनेक स्त्रियांनी सिद्ध करून दाखवलय. ती फक्त संधीची वाट बघतेय. “She bleeds yet she leads.” समाज सर्व मिळून परिवर्तित करू. मग बघा स्त्री समाजाला सशक्त करेल.

" स्त्री सुंदर असते हे माहीत नाही.. ,
पण मुळात स्त्री असणे हेच फार सुंदर...!!!"

- **Bhushan Jadhav**
(Autonomous)

“ थेंब...”
कातरवेळी मावळतीला
हळूच सांडतो लाल रंग,
अन् आठवणींच्या स्पर्शामुळ
शहारून येतं अंग अंग...
उत्तुंग अशी येते लाट
पूर घेऊन अश्रूंचा,
अन् थेंब थेंब साचुनी
बनतो सागर आठवणींचा...
हेच थेंब अश्रूंचे
रक्तबंबाळ हृदयावर ओघळतात,
हिरव्या ओल्या त्या जखमा
पुन्हा तडफडू लागतात...
ओघळणारे हे थेंब जेव्हां
स्पंदनांना जातात स्पर्शन,
धगधगनाल्या त्या निखाऱ्यात
हृदयही उठतं पेटून...
हे थेंब निर्मिले नियतीने
ज्या बेरंग थेंबात काहीची आयुष्यही बुडतात,
खूप खोलवर मनाच्या तळाशी
अर्धवट तुटलेले आठवणींचे सापळे मात्र उरतात...
आठवणींच्या नभांगणात माझं दुःख मला दिसतं
पण ओघळणाऱ्या थेंबांना मात्र त्याचं काहीच भान नसतं..
हळूच एखादा थेंब गालावरून नकळत घसरतो,
अन् पुन्हा साठूनी थेंब थेंब
आठवणींचा सागर बनतो...

- धनश्री राणे

“ शैक्षणिक परिवर्तन : काळाची गरज ”

ज्या शिक्षणाने माणूस घडतो, त्या शिक्षणाबद्दल अनेक व्याख्या आहेत. 'शिक्षण' हा तीन अक्षरी शब्द या तीन अक्षरामधील 'क्षण' या शब्दाला एक खास अर्थ आहे, 'क्षण' म्हणजे अत्यंत कमी वेळ. आपले उभे आयुष्य 'क्षणानेच' बनलेले आहे.

शिक्षणामध्ये येणाऱ्या 'क्षण' या शब्दाचे महत्त्व शिक्षणाबरोबरच विद्यार्थ्यांच्या मनावर ठसविण्याचा प्रयत्न शाळेतून व्हायला लागला आहे. क्षणाक्षणाचे महत्त्व विद्यार्थ्यांना कळायलाच हवे हाच 'शिक्षण' या शब्दाचा खरा उद्देश. शिक्षणामळे मानवी जीवनाची उत्तुंग इमारत उभी राहणे शक्य होते. जीवनाची गाडी सार्थकतेच्या दिशेने जाण्यासाठी तिला शिक्षण आणि संस्कार या दोन्ही चाकांची गरज आहे.

'जीवनासाठी', जगण्यासाठी, शिक्षण खरोखर गरज आहे का शिक्षणाची? पशुपक्षी नाही का जगत? त्यांना कोण शिकविते? पण त्यांचे व्यवहार सुरळीत चालतातच ना? ते अन्न मिळवणे, शत्रूपासून स्वतःचे रक्षण करणे, आपल्यासारखाच दुसरा जीव जन्माला घालणे, या क्रिया करतातच की ! जर याच पद्धतीने जगायचे असेल, तर खरोखरच शिक्षणाची गरज नाही. पण माणसाचे सर्व जीवनव्यवहार एकाच पद्धतीने युगानुयुगे चालत नाहीत. चांगल्या जीवनासाठी, सुखी समृद्ध जीवनासाठी शिक्षणाची गरज आहेच. म्हणून हे शिक्षण जीवनाशी सुसंगत हवे.

आज पदवी मिळवून विद्यार्थी बाहेर पडतो न पडतो तोच त्याच्यासमोर उभा राहतो तो अडचणींचा भलामोठा डोंगर! आणि त्या डोंगराची उंची पाहून गलितगात्र झालेला आणि शेवटी या डोंगरापेढे हात टेकणारा तरुण विद्यार्थी, आज आपल्याला गल्लोगल्लीत दिसतोय. याला कारण म्हणजे 'आजची शिक्षण प्रणाली' असे मला वाटते. आज इंटरनेटच्या युगात भयंकर स्पर्धा आहे, आणि या युगात टिकण्यासाठी जी शिक्षणप्रणाली परदेशात आहे ती आपल्याकडे नाही ही दुःखाची बाब. तिकडे परदेशात मुलं

संगणकाचा माऊस हातात घेऊन करामती करताहेत, नवनवीन शोध लावताहेत आणि आमची मुलं अजून 'सिंह आणि उंदराची' गोष्ट ऐकण्यातच गुंग आहेत. ती मुले पहिल्या वर्गापासून इंटरनेट हाताळतात आणि आमच्या मुलांना कधी कधी दहावी होऊन जाते तरी संगणकाचे दर्शन देखील लाभत नाही. अर्थातच शाळेत मिळणारे शिक्षण म्हणजे संपूर्ण ज्ञान नव्हे. ज्ञानाचे दिग्दर्शन करणारी ती पायवाट असते.

शिक्षणाला शुद्ध चारित्र्याची बैठक नसेल तर त्या शिक्षणाची किंमत शून्य आहे. ज्या शिक्षणाला सत्यनिष्ठेचा व शुद्धतेचा भरभक्कम आधार नसेल तर ते नक्कीच कुचकामी ठरते. त्याचसाठी मुल्यशिक्षणाची गरज सानेगुरुजींनी फार पूर्वी ओळखली होती. त्यामुळे त्यांच्या हातून 'शर्मची आई' सारखी मुल्यशिक्षणाची गंगोत्री निर्माण झाली. मुल्यशिक्षण हे प्रयोगशाळेत देता येत नसते त्यासाठी विद्यार्थ्यांमध्ये ग्रहणक्षमता असावी लागते. मुल्यशिक्षणाचे धडे प्राथमिक अवस्थेपासूनच देण्याची गरज आहे.

अलिकडे विज्ञानाच्या बेसुमार प्रगतीमुळे सुखाची, चैनीची नवनवी प्रलोभने निर्माण होत आहेत. त्यामुळे नक्कीच विवेकाची, नीतीची पिछेहाट होताना दिसतेय. यासाठी आपणामध्ये स्पष्ट व निश्चित ध्येय निर्माण करणारे शिक्षण असावे. कारण अशा शिक्षणाने तयार झालेला माणूस अतिशय खडतर रस्त्यावर सुद्धा प्रगती करेल. त्याच्यासाठी कुठलीच परिस्थिती अशी असू शकत नाही की ती त्याला कायमच अडवून ठेवू शकेल.

जेव्हा माणसाला प्रत्येक संधीत अडचण दिसते, तेव्हा त्याचे शिक्षण व्यर्थ गेले असे समजावे. तर याउलट ज्या व्यक्तीला प्रत्येक अडचणीत संधी दिसते अशी व्यक्ती खऱ्या अर्थाने सुशिक्षित झाली असे समजावे असे मला वाटते. मात्र यासाठी विषारी विचार, विषारी माणसे, विषारी पुस्तके टाळावी लागतील.

शिक्षणाचा व्यापक अर्थ म्हणजे शिक्षणातून संस्कार व संस्कारातून शिक्षण. 'शिलाशिवाय विद्या फुकाची आहे' या एकाच वाक्यात डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी शिक्षणाचे सार

सांगितले आहे. आऊसाहेबांनी महाराजांना न्याय नीतीच्या शिक्षणाबरोबरच स्वदेशप्रेमाचा संस्कार दिला. फुले दाम्पत्यांनी शिक्षणाबरोबरच समानतेचा संस्कार दिला. अशा प्रकारे संस्कार हे शिक्षणाबरोबरच जगण्यातूनही परावर्तित होत असतात.

उच्चशिक्षित तरुण आज समाजामध्ये विघातक कृत्ये करताना दिसतात म्हणून आजच्या व्यवहारिक शिक्षणाला संस्काराची जोड असणे गरजेचे वाटते तरच शिक्षणाचा मूळ उद्देश सार्थ होईल व मानवी जीवन सफल होईल.

एक सक्षम, जबाबदार नागरिक घडवायचा असेल तर शैक्षणिक परिवर्तन काळाची गरज आहे. त्याचबरोबर आजचा सक्षम नागरिक घडवताना त्याच्यात माणुसकी देखील कशी ठासून भरता येईल याकडेही प्रकर्षाने लक्ष देणे गरजेचे आहे. परंतु हे सर्व करताना शिक्षणाला राजकारणाचा स्पर्श होता कामा नये. आपल्या भारताला जर महासत्ता बनवायचे असेल तर शैक्षणिक परिवर्तन ही काळाची गरज ठरेल.

एकदा का अशा शैक्षणिक परिवर्तनाने विद्यार्थ्यांच्या अंतःकरणात जिज्ञासा, ज्ञानाची तहान निर्माण झाली, की तो अध्ययन, चिंतन, सत्संग, शंका, समाधान या मार्गांनी ज्ञानाचे अंतिम क्षितीज नक्कीच गाठेल, यात शंका नाही.

- शावेज शकुल शेख
(BE- Mech)

आयुष्य...

छोट्याश्या या आयुष्यात
खुप काही हवं असतं,
असंख्य चांदण्यांनी भरून सुद्धा
आपल आभाळ मात्र रिकामचं असतं.
प्रेमाची माणसं आणि माणसातलं प्रेम
नेहमीच आपल्या सोबतीला असतं,
तरी माणसाचं मन
नेहमी समाधानी का नसतं.
हवी असलेली प्रत्येक गोष्ट
मानसाला मिळत नसते,
पण जी गोष्ट मिळायला अवघड असते
तिच गोष्ट माणसाला का हवी असते.
मनातल मनातचं राहू नये
म्हणून काही लिहावंस वाटतं,
माणसाची अशी परिस्थिती पाहुन
मनात मात्र दुःखचं दाटतं.

- विपुल महाजन.
(BE- Civil)

चाल रे तू चाल रे

आसवांच्या सोबतीने चाल रे तू चाल रे,
या क्षणांच्या सोबतीने चाल रे तू चाल रे,
हे आयुष्य ना कुणाचे ना कुणी ह्या जीवाचे,
तू स्वतः च्या सोबतीने चाल रे तू चाल रे,
शिंपडले श्वास अवघे तू ज्यांना जाणले,
का असे आक्रीत जाणे ह्या क्षणांनी धाडले,
ह्या आठवांच्या सोबतीने चाल रे तू चला रे,
कुणा न पर्वा ह्या जीवाची कुणा नको रे,
साथ ह्याची एकटाच एकट्याने एकट्याची.

- अजित घोलप

“ ओझं दप्तराचं...”

मी असते कुणाच्या खांद्यावरच ओझं,
नसते कुणाच्या खांद्यावरच मायेचं ओझं,
पण नाही का कुणाला वाटत मी आहे ज्ञानाचं
भांडार होय, मीच आहे खरा ज्ञानाच्या पाठीला
आधार.

वाटत असेल मी तुम्हाला ओझं,
तर टाका काढून माझ्यातील भार, नाही वाटणार
मी तुम्हाला नेहमीच ज्ञानाचा आधार, घेतील मला
लहानशी प्रेमानं पाठीवर पण मात्र मोठ्यांना
वाटतो नेहमीच माझा भार, माहित आहे
लहानग्यांना मी नाही कधीच भार, मी देईन
त्यांना नेहमीच ज्ञानाचा आधार.

- शुभम इंगळे
(SE- ELECTRICAL)

पुलवामा.....

दहशतीचा रंग हा कैसा ।
पाकिस्तानचा हात त्यात ऐसा ।
शांतता करिती भंग जैसा ।
पाठीवर वार करिती नापाक ऐसे॥

बलोचिस्तान च सांभाळे नाही ।
काश्मीर वर नजर पाही ।
ही अख्या जगाची ग्वाही ।
नंदनवन ते भारताचेच ॥

देशाची ही मागणी पाहता ।
शुरांचे जीव व्यर्थ न जाता ।
चुकती पाहिजे बलिदानाची आता ।
इस्लामाबादेत तिरंगा फडकवूनी ॥

कथीले पुलवामाचे कृत्य ।
आता होऊनी सर्व एकत्र ।
श्रद्धांजली चे हेच मंत्र ।
उत्तर द्या जैश्या च तैसा शिवबा
म्हणे ॥

- शिवम निखाडे
(BE- MECH)

कोरोनाचे संकट जगावर धडकले,
सगळे लोक घरातच अडकले,
म्हणून सगळ्यांची कामे रखडले,
आणि सारे जगच बंद पडले!
कामगार लोकांना होयला लागला त्रास,
चालत का होईना, गावाला जायचा त्यांचा
हा अट्टहास,
कोरोनाने सगळ्यांना केल आहे त्रस्त,
कधी बरं होणार सगळे परत मस्त?
कोरोनाच्या या संकट काळी,
लुटले जातात माणस भोळी,
कारण काही लोकांची मने झालीत दूषित,
राहीले नाही पूर्वीसारखे जग सुरक्षित!
वैद्यकीय कर्मचारी, पोलीस, न्यूज
रिपोर्टर, सफाई कर्मचारी
यांच्या कामगिरीला करू सलाम,
साथ देऊ आपण त्यांना, तोंडावर बांधून
मास्क, रुमाल!
शक्य तेवढे काम करू राहून घरीच,
आणि कुटुंबासोबत वेळ घालवू भारीच!!!

- श्रुती शिंदे

“कोरोनातील स्मशान...”

वाऱ्याची मंद झुळूक येत होती... सारं वातावरण अगदी स्मशानास्तः तेथे फक्त चारच गोष्टी होत्या; ज्या माणसाच्या भाषेत पेलतीर होत्या. एक ते अस्ताव्यस्तः तुटक्या फुटक्या पत्र्याच बनलेल ते स्मशान... ज्याचा सर्वांनाच उपभोग घ्यायचंय. दुसर ते पिंपळाच झाड जे, माणसाच्या आयुष्यातील काही आग स्वतः घेत असत. तिसरी जिने आयुष्यर आपल जल देवून मनुष्य म्हणून जगण्यास सार्थकी बनवलं आणि शेवटची चौथी मायभूमी जिने शेवटपर्यंत धडा शिकवला 'आयुष्य दुसऱ्यांसाठी जगा, शेवटी शरीर हे माझ्यामध्ये समावणार आहे (मातीमोल)च होणार आहे.

गेल्या काही दिवसांपासून 'स्मशानच' बावरून गेलं होतं... एरवी त्याला काय! किती प्रेत आली तरी त्याला काही वाटत नव्हत. त्याला फक्त सहारा द्यायचा होता. त्यांना मातीमोल करण्यासाठी इथे कोणी चांगला, वाईट, गरीब श्रीमंत, भिकारी सर्वांना त्याचाच सहारा घ्यायचा होता. पण गेल्या काही दिवसांपासून ते स्मशान सुद्धा अगदीं हताश आणि काळजाचा दगड करून उभ होत. नुसती प्रेत येत होती पण आज त्यांच्यावर नवीन कपडे, खूप सारी फुल वैंगरे वैंगरे आसले काहीच दिसत नव्हतं; दिसत होत ते फक्त शरिराभोवती गुंडाळलेला किलोभर प्लास्टिक चा भार तेवढा दिसत होता. त्या स्मशानाला सुद्धा वाटत होत ही प्रेत आहेत की प्लास्टिक.....

त्या निर्जिव वस्तूंना सुद्धा कान फुटले होते. अगदी दगड, झाडं सर्व कावराबावरा होवून विचार करत होती 'नक्की या मनुष्याला झालंय तरी काय? एरवी आम्हाला प्लास्टिक, कचरा फेकून मारणारा आज स्वतः च का प्लास्टिक मधून येतो आहे ?

असो... नेहमीप्रमाणेच तिथे एक पांढऱ्या रंगाची गाडी आली , तिच्यावर उलट्या अक्षरात इंग्रजी मधून 'अॅम्बुलन्स' आसं लिहिलं होत. त्यातून दोन माणसं उतरली. किलोभर प्लास्टिक घालूनच होती ती पण! आजकाल त्या स्मशाना ला सुद्धा प्लास्टिक घातलेली माणसांची सवयी लागलेली होती. कपडे नावाची गोष्ट असते ही गोष्टच ती माणसे विसरलेली होती! ती माणसं कोणालातरी शोधत होती. अखेर तिथे कोणी एक तरुण आला . त्यांच्यामध्ये काहीतरी कुजबुज चालली होती. अन स्मशान सुद्धा कान टवकारून ऐकायला लागलं. एक अॅम्बुलन्स मधील माणूस त्या तरुण पोऱ्याशी बोलत होता..."अरे पोरा तुझा बाप आहे तो, अग्नी द्यायला तर मदत करा!" त्यावर तो तरुण पोऱ्या म्हंटला "बाप आसल मग मी काय करू, हे घ्या तुमचे पैसे आणि हे घ्या जास्तीचे पैसे आता काय करायचं ते करा" आसं बोलून तो पोऱ्या तेथून निघून गेला. स्मशान सुद्धा थक्क होऊन गेलं!! तर त्या माणसाची काय अवस्था !!.... ज्या बापाने आयुष्यभर आपल्या सावलीत ठेवलं, ज्याच्यासाठी रक्त आटवलं ; त्यान साधी अग्नी सुद्धा द्यायला नकार दिला... आपल्या मताने किती मोठं दुर्दैव त्या बिचाऱ्या बापाचं!!!

तो बापाचा आत्मा त्या प्लास्टिक पिशवीच्या आत मधून गाय हंबरते तसा हंबरत होता; ' धन्य आहे देवा मला कोरोनामुळे सुदैवी मृत्यू दिलास, पोटच्या रक्तानचं नाकारलं, ज्या पोराच्या आयुष्यासाठी आपले पूर्ण संपूर्ण आयुष्य पणाला लावलं त्यांन आज खरच माझी जागा दाखवून दिली. या महानगरपालिकेच्या माणसातून तू अवतरला...माणसातून देव असणार तू धन्य आहेस.

आयुष्याच्या शेवटच्या क्षणी तू तुझे रूप दाखवून दिलेस याबद्दल मी खरोखरच धन्य आहे, तू आज खरोखरच कोरोनापेक्षा हि भयंकर रक्ताच नातं उघडपणे दाखवलं याबद्दल मी खरोखरच तुझा धन्य आहे, धन्य आहे देवा धन्य आहे. आणि शेवटी तो बिचारा मातीमोल झाला.

ज्या निर्जीव गोष्टी (झाड, स्मशान) सर्वच निशब्द होती. डोळे, भावना, कल्पना अशा गोष्टी त्यांच्याकडे नसून त्यांना जाणवत होत्या. आज ते स्मशान सुद्धा देवाकडे हळहळ व्यक्त करत होतं आणि कोरोनाने स्मशानाला सुद्धा भावना निर्माण करून दिल्या. डोळे नसून त्यांना पाझर फुटला होता.

- अक्षय पाटील
(TE- Civil)

INTERVIEW SECTION

AKSHAY PATIL
(TE CIVIL)

RITU DESHMUKH
(TE E&TC)

JAGRUT YASHWANTE
(TE CIVIL)

NIKITA NIMBALKAR
(TE CIVIL)

मा. सौ. संध्याताई चौगुले यांची घेतलेली मुलाखत....
(M.Sc. , B.Ed.)

“ हिरवाई ” सामाजिक आणि शैक्षणिक संस्था च्या संस्थापक व श्री सेवागिरी विद्यालय, पुसेगाव च्या प्राध्यापिका.....

- समाजासाठी काहीतरी करावं, हा विचार तुम्हाला कसा काय सुचला?

माझं बालपण हे गेलं खेड्यामध्ये ! आणि एका मोठ्या चाळीस-पन्नास लोकांच्या कुटुंबांमध्ये मी वाढले. त्या कुटुंबांमध्ये वाढत असताना आम्ही पहात होतो की, फक्त घरातले काळजी घेतील, घरातलेच खायला घालतील, असं नाही; तर समाजात, छोटं गाव होतं माझं. पण आम्ही कुणाच्याही घरात जेवायचो. त्यांच्या मुलांना आंघोळ घालत असेल तर, ती बाई आम्हाला पण आंघोळ घालायची, चांगलं नटवून परत घरी पाठवून द्यायची! म्हणजे तो असा काळ होता कि, तेव्हा 'समाजकार्य' हा शब्द वापरला जात नव्हता, परंतु सगळा समाज एकमेकांसाठी करत होता ! साधारणतः ५५ वर्षांपूर्वीच्या काळाबद्दल मी सांगते आहे. अशा वातावरणात वाढल्यामुळे संस्कार पण तसेच झाले, 'एकमेकांना मदत करत पुढे जायचं आहे', आणि या मोठ्या कुटुंबात वाढल्यामुळे ते मदत करण्याच जणू बाळकडूच मिळालं ! म्हणूनच समाजकार्य हे नाव, मी अजूनही माझ्या कामाला देत नाही. पण काम मात्र माझा छंद, माझी करमणूक म्हणून होत राहतं !

- आज पर्यंत तुम्ही सात हजार पेक्षा जास्त झाडे लावली आहेत, तर अशा मोठ्या प्रमाणातील झाडांच्या संगोपनासाठी आपण कोणती काळजी घेता?

मी झाड लावते, झाडे लावण्याची माझी आवड ही मी दोन अडीच वर्षांची असताना पासूनची आहे. जेव्हा आम्ही खेळपाणी खेळायचो. 'भातुकलीचा खेळ' हा जरा आता सुशिक्षित शब्द वापरला जातो. पण आम्ही तेव्हा भांडीकुंडी खेळणं म्हणायचो. त्याच्यामध्ये नातेवाईक असायचे, छोटे-छोटे नवरा-बायको असायचे, मुलं असायची, आणि आमचं गाव असायचं आणि त्या गावात झाडे लावण्याचे काम आम्ही करायचो ! जरी आमचा संसार लुटपुटीचा असला, खोटा- खोटा असला, तरी झाडं मात्र आम्ही खरी लावायचो. मे महिना संपल्या -नंतर जून महिन्यामध्ये उकिरड्यावरती शेण आणि माती भुसभुशीत असते. कडबा, शेण याच्यामध्ये खाऊन फेकून दिलेल्या कोया भरपूर उगवायच्या. मग त्या कोयांच्याबरोबर ते मूळ सगळं येईल असे उचलून, तेवढाच खड्डा काढून, आम्ही झाड लावायचो. खरोखरीच पाणी घालायचो. म्हणजे खेळ-पाणी करताना खरी झाड लावायचो! तेव्हाची वाढलेली झाडं आताही आहेत! आम्ही कुठे बांधावर लावलेली, परड्यात लावली.... पण ही झाडे लावताना आम्ही काहीतरी काटक्यांच का होईना, पण कुंपण करत होतो आणि मी जेव्हा 'वृक्षारोपण' म्हणजे एक चळवळ म्हणून काम केलं. तेव्हा प्रत्येक झाडाला 'आधी कुंपण, मग झाड' लावलं. म्हणजे आपण सदैव असं चित्र बघतो की राजकारणी येतात, पुढारी येतात, झाड लावले जाते, झाड लावून गाडी पर्यंत पोहोचेपर्यंत ते गुरांनी खाल्लेल असतं, शेळ्यांनी खाल्लेलं असतं, म्हणून आम्ही झाडे लावली तर प्रत्येक झाडाला पालक मिळवून दिला, त्याला बहिण-भाऊ आई-बाबा मिळवून दिले! मी जिथे झाडे लावली तिथे एकही झाड कुंपणाशिवाय लागलं नाही ! त्यामुळे 'हिरवाई' सुद्धा जेव्हा डेव्हलप केली,

त्यावेळेला साफसफाई करून घेतल्यानंतर, पूर्ण एक लांब अशी भिंत बांधून घेतली. त्या भिंतीला मी माझ्या पगारावरती कर्ज काढलेलं होतं. १ लाख ३५ हजाराच कर्ज काढून मी ती भिंत बांधली. त्याच्या आधी मी बरीच कुंपण केली पण ती टिकत नव्हती. म्हणजे झाड जगवायचं आहे तेव्हा तुम्ही त्याला पाणी घालाल हे ठीक !

पण सर्वात आधी त्याला सुरक्षा द्यायला हवी. आपण जसं बाळ जन्माला येणार असेल, तर सगळी तयारी करून ठेवतो. त्याच्यासाठी लागणारी औषध आणून ठेवतो, त्याला एक झोका आणून ठेवतो, त्याच्यासाठी सगळी तयारी करतो. तसं हे बाळ असतं झाड, म्हणजे! त्याला ते मातृत्वाच्या मायेने जपण्यासाठी आधी सुरक्षित कुंपण करणं, मग लावल्यानंतर त्याला काठी लावणे, त्या झाडाला पाणी घालणं, असेल तर खत देणे, या गोष्टी आम्ही केल्या आणि त्यामुळे झाडे जगण्याची शक्यता ही १००% राहिली.

- तुम्ही जे अनेक प्रकल्प राबवले आहेत, त्यातील काही प्रकल्पा- बदल थोडक्यात माहिती द्या.

अनेक प्रकल्प राबवले, त्याच्यामध्ये वृक्षारोपण वृक्षसंवर्धन हा माझा स्वतःचा छंद म्हणून ! म्हणजे 'सोशल ॲक्टिविटी' हा शब्द तिथे मी वापरत नाही; ती माझ्या आवडीची गोष्ट आहे, माझ्या करमण्याची गोष्ट आहे! म्हणून त्याच्या जोडीने केलेलं जे आहे, ते म्हणजे ग्रामविकास आणि निर्मलग्राम ! जी कामं केली, त्याच्यामध्ये सगळी कामं खेड्याला अनुसरून होती, खेड्यात चालतील अशी होती. मी स्वतः खेड्यातून आल्यामुळे, खेड्याशी माझी नाळ घट्ट जोडलेली होती. त्याच्यामुळे २००१ साली ग्रामस्वच्छता अभियानाच्या माध्यमातून गावातून कामं सुरू केली आणि गाव निर्मल करणे, म्हणजे 'प्रत्येक घर तेथे शौचालय' ही चळवळ राबवणं म्हणजेच निर्मलग्राम ! ही चळवळ मी खूप मोठ्या प्रमाणावरती राबवली. मी ज्या गावांमध्ये कामं केली, तिथल्या तरुणांना सोबत घेतलं, महिलांना सोबत घेतलं आणि त्या गावांमध्ये असे उपक्रम राबवले की, प्रत्येक घराने शौचालय हे बांधलं पाहिजे आणि त्या काळामध्ये खूप शौचालये बांधून झाली. पण लोकांनी वापरली नाहीत. त्या शौचालयांमध्ये जळण ठेवण्यासाठी, शेळी ठेवण्यासाठी किंवा आपलं घरातलं काही सामान असेल ते ठेवण्यासाठी ती खोली.....

वापरली जायची. पण शौचालय म्हणून त्याचा वापरच व्हायचा नाही. पण मी ज्या गावांमध्ये काम केली त्या गावांमध्ये शौचालय बांधणं आणि ते वापरणं; अगदी ते घरातल्या लहान मुलापासून ते वयस्कर वृद्ध माणसांपर्यंत सर्वांनी शौचालय वापरण्यासाठी जे काही प्रबोधन करणं गरजेचं होतं, ते सगळं प्रबोधन मी त्या काळामध्ये करत असे.

अशी मी स्वतःच्या हिमतीवरती जवळजवळ १० ते १२ गाव निर्मल केली. तिथल्या बायकांचे बचत गट स्थापन केले आणि त्या बचत गटांच्या माध्यमातून त्यांना स्वयंपूर्ण बनवण्याचा प्रयत्न केला. ज्या बायका कालपर्यंत नवऱ्याचा मार खात होत्या, कमावून आणलेलं सगळं काही नवरा दारूच्या पायी उडवत होता, त्या बायका आता नवऱ्याचं मनगट मारायला उचललं, की मनगट पकडू लागल्या आणि स्वतःच्या हिमतीवरती उभ्या राहिल्या. असं साधारण वातावरण त्या त्या गावांमध्ये झालं. तरी ग्राम स्वच्छता आणि निर्मल ग्राम याबद्दल मी काम केल्यानंतर एक माझं भाषण झालं होतं पुणे विद्यापीठामध्ये ! आणि त्यातल्या भाषणाचा विषय होता की "मी खेड कसं बदललं ?" ते मुलांना खूप आवडलं त्याच्यातला भाव आवडला ! नंतर ते संपूर्ण भाषण 'साधना' साप्ताहिकाने छापलं होतं, मी खेडं कसं बदललं या नावाने !

तर ते खूप गाजलं होतं, तर याच्यामध्ये 'महिला सबलीकरण' हे एक काम होवून गेलं. कातकरी वस्ती हे माझ्या आवडीचं म्हणजे, जन्माला येऊन काहीतरी छान केल्यास आपल्याला जे समाधान मिळतं, ते या कातकरी वस्तीतल्या कामानिमित्त मिळालं. जिथे दर आठवड्याला चार-पाच मुलं दगावायची, वेगवेगळ्या प्रकारचे आजार होते, संसर्गजन्य रोग होते, प्रचंड घाण होती, प्रचंड अंधश्रद्धा होती. मुलांना शाळा हा शब्द माहिती नव्हता, अशा वस्तीमध्ये कामाला सुरुवात केल्यानंतर, तिथे जे काम झालं, तिथे जो कायापालट झाला, त्या माध्यमातून तिथली मुलं कमीत कमी नववी दहावी पर्यंत शिक्षण घेतात. त्या बायका मासे पकडणे, हा त्यांचा व्यवसाय असतो आणि मासे पकडण्या शिवाय आता ते दुसरा व्यवसाय करत आहेत. त्या स्वतःच्या हिमतीवर मंडईवर जागा बळकावू लागलेल्या आहेत. म्हणजे त्या जवळ आल्यातर नाकावरती हात ठेवल्याशिवाय कोणी त्याच्या जवळ जात नसायचं. बस मध्ये जागा नसली तरी कोणी त्यांच्या शेजारी बसणारी नाही, असा एक उग्र शेवाळलेला वास त्या महिलांच्या अंगाचा येत असायचा. कारण त्या दिवसभर पाण्यामध्ये

आणि अस्वच्छ असल्यामुळे शेवाळलेला वास येत असतो. अशा वस्तीमध्ये लावून-धरून मी काही वर्ष काम केलं आणि प्रचंड तिथली दुर्गंधी होती, ती स्वच्छ केली, बायकांच्या मध्ये बदल केले. तिथे एका खोलीमध्ये शाळा सुरु केली आणि त्या शाळेमध्ये सगळ्या सुविधा, शालेय वस्तु त्यांना दिल्या. हे सगळं मी माझ्या पगारातून काम करत असे आणि मग तिथे कायापालट होवून तिथल्या महिलांच्या मध्ये झालेला बदल, मुलांमध्ये झालेला बदल, त्यांची स्वच्छता, म्हणजे अता पण ते खुप स्वच्छ असतात, तसं नाही. पण ते किती खोलातून वर आणल ते महत्वाचं आहे. म्हणजे अगदी खरुज, नायटे उठलेली मुलं होती. तिथे आता किमान बरी दिसतात आजाराने मरण्याच प्रमाण खूप कमी झाले आहे. हे तिथले मोठे बदल आहेत. तिथे पाण्याच्या सोयी आम्ही केल्या. यांना कोणी पाणी देत नसायचं, तर कोणाकोणाची मदत घेऊन दोन-तीन हातपंप बसवले आणि मग त्यांचे जे छोटे-छोटे प्रश्न होते, ते सोडवले आणि ते मार्गी लागायला लागले.

जलसंधारण आणि पाणलोट विकासामध्ये मी तीन ते चार वर्ष काम केलं ६५ गावांमधून हे काम केलं हे काम करत असताना पाण्याविषयीची कसपाणी वापरायला हवे, कसं पाणी जपून वापरायला हवे, आपल्या गावांमध्ये काही पाण्याची जलसंधारणाची कामे झाली, तर ते आपल्या घरातलीचं एक वस्तु आहे. एखादा नाला बांधला असेल, तर त्यांच्याकडे, आपल्याकडे अशी पद्धत आहे, की फक्त स्वतःच्या वस्तु जपायच्या आणि इतरांच्या वस्तु सार्वजनिक वस्तुकडे दुर्लक्ष करायचे, किंवा ते तोडफोड झाले, तरी ते आपल मानायचं नाही. याच्यावरती जे काही प्रबोधनाची पद्धत असते, की हे काम आपलं माना, आपण आपलं मंदिर जसं स्वच्छ ठेवतो, घर जसं स्वच्छ ठेवतो, तशी हि काम स्वच्छ ठेवायला हवीत. असचं प्रबोधन करण्याच काम ६५ गावांमध्ये केलं. खरं तर हे काम माझी जबाबदारी होती. जर ६५ गावांपर्यंत पोहचोत आहोत, तर त्या सगळ्या.....

गावांमध्ये महिला सबलीकरण केल, त्या ६५ गावांमध्ये वृक्षारोपण केलीत. माझ्या ज्या यादी मध्ये काम नव्हती, ती सुद्धा केली. बायकांच्या मध्ये जी अंधश्रद्धा होती, की पाळी सुरू असेल तर मंदिरामध्ये बायका जात नसायच्या, त्या काळामध्ये ३० वर्षांपूर्वी ची गोष्ट आहे. तर त्या प्रकारे सांगुन, की अरे

देवीच मंदिर आहे तर देवी ही सुद्धा पुर्ण स्त्री आहे तीला कस आवडेल, तुम्ही अशा गोष्टी पाळल्या तर ! अशा वेगवेगळ्या युक्त्या करून त्यांच्या मनातल्या अंधश्रद्धा दूर केल्या आणि पाळी सुरू असणाऱ्या बायका सुद्धा अगदी आरामात, खेड्यातल्या बायका अशा अंतर्बाह्य बदलल्य अगदी त्या मंदिरात भक्ती भावाने येऊ लागल्या आणि त्यांना हे सगळं मनापासून पटलं, की खरंच आपण हा असा विचार कधीच केलेला नाव्हता. तर असे हे बदल भरपूर केलेले आहेत. हि “हिरवाईची” कामं, हिरवाई बदल पुढचा काही प्रश्न असेल, त्यावेळेला मी हिरवाई बदल सांगेल. परंतु हिरवाई च्या कविता या झाडे लावताना झाडं तुटताना, सुकतांना पुन्हा भरतांना, खेडोपाडी च्या महिलांच्या मधे मिसळताना आणि त्यांची दुःख पाहताना, अत्यंत कर्तबगार बाई आहे. पण नवऱ्याच्या दबावाखाली कश्या काही गोष्टी सोसते, याच्यामधून जे काही अनुभव आले, त्याच्यातुन कवितांच पुस्तक प्रकाशित झाले. हिरवाईच्या कविता नावाने आणि याचं खेडोपाड्यातुन असंख्य कर्तबगार बायका मी पाहिल्या त्यांना पाहिल्यानंतर मला असे वाटले की, आपण सुशिक्षित आहोत, आपण एवढे शिकलोय, तरी मला या बाईकडून किती काही शिकायला मिळतं आहे ! म्हणजे त्यांना माझ्या आयुष्यातल्या हिरकण्या म्हणता येईल. अगदी न शिकलेल्या, मागासलेल्या कातकरी बायकां- कडुन सुद्धा मला अनेक आदर्श म्हणून बघायला मिळाले. अरे हि गोष्ट मी हिच्यासारखी नसते करू शकले, हिने माझ्यापेक्षा छान हि गोष्ट करून दाखवली, तर असे अनेक आदर्श मला काम करत करत मला स्वतःला पाहायला मिळाले. अगदी म्हणजे, या काळात आपला भारत देश किती मागासलेला आहे आपले सरकार काही करत नाही. पण या काळात तुम्ही हा विचार केला, की त्यांना दोष देण्यापेक्षा आपण स्वतः काहीतरी करूया खरंच हा साहसी पुढाकार आहे.

- तर माझा आता पुढचा प्रश्न असा आहे, की यावर्षी संचारबंदी मुळे अनेक प्रकारच्या मर्यादा आहेत त्यांना घरातच राहावे लागत आहे. तर या काळात रोपे मिळवणे, झाडे लावणे व संगोपन करणे हे कशा प्रकारे साध्य करता येईल, याच्यावर थोड मार्गदर्शन करा.

दरवर्षी झाडे लावण्यासाठी चार ते पाच हजार झाडे आम्ही पुण्यातून आणतो. हे माझे मित्र आहेत रघुनाथ ढोले, हे लाखांच्या संख्येमध्ये झाड तयार करतात आणि जे लोक झाडं मनापासून जगवणारे आहेत, टिकवणारे आहेत, त्यांना मोफत देतात. त्यांनी रोप मोफत दिली, तरी सुद्धा पुण्याहून आणण्या मध्ये माझे दहाएक हजारांचा खर्च होतो आणि इथ आणल्यानंतर मात्र काही गरीब शाळा असतात ज्यांच्याकडे फन्ड नसतात, किंवा मग काही गाव असतात ज्यांच्याकडे झाड लावणारी लोक असतात, पण त्यांच्याकडे देण्याइतके पैसे नसतात, गरीब असतात किंवा पैसे देण्याची मानसिकता नसते, तर अशा गावांना, अशा शाळांना, मी स्वतःच्या खर्चातून तिथे रोप पोहच करते. आधी त्यांची मानसिकता तयार करते, यासाठी मुलांच्या मध्ये जाऊन मुलांची मन बदलण्याचं.....

झाडांकडे त्यांचे मन ओढून घेण्याचे काम मी करते आणि या पद्धतीने झाडे लावणे आता हे दरवर्षी होवून जात. पुर्ण पावसाळा भर मी माझी नोकरी सांभाळते नोकरीतून मिळालेल्या वेळेत हेच काम करते. माझ्या नोकरीची वेळ सकाळी आठ ते दोन असायची जोपर्यंत मी होते, तोपर्यंत मी मुख्याध्यापक झालेली नव्हते आणि तेव्हा माझ्याकडे भरपूर वेळ असायचा. दुपारी दोन वाजल्या -पासून दुसऱ्या दिवशी आठ वाजेपर्यंत मी कोणताही वेळ माझ्या कामासाठी सोशल अक्टीव्हिटी साठी देऊ शकत होते. या वर्षी संचारबंदी झाल्यामुळे जरा गोष्टी वेगळ्या झाल्या. संचारबंदीच्या काळात फारस बाहेर जाता येत नव्हतं, रोप आपण आणली तरी रोपांसाठी कोणी गर्दि करून चालणार नाही पण त्यासाठी आम्हाला एक वेगळी कल्पना दोन वर्षांपासून सुचली. हिरवाई इथे दोन हजाराहून अधिक झाड रस्त्यावरतीच लावलेले आहेत आणि ते अता १६ वर्षांची झाली आहेत. या १६ वर्षांच्या टोलेजंग झाडाखाली, डोलेदार झाडाखाली, त्या त्या झाडाच्या बीया पावसाळ्यामध्ये पडतात आणि त्याच्यातून नवीन रोप उगवतात. म्हणजे हिरवाई हि रोपांची आई झाली आहे, असे म्हणायला काही हरकत नाही.

मग मी जे माझ्याकडे सगळ्यांचे कॉन्टॅक्ट नंबर आहे, माझ्याकडे जे रोपांची मागणी करतात. दरवर्षी हिरवाई कडून रोप मिळतात, हे माहीत असल्यामुळे अनेक झाड लावणारी मुलं मुली माझ्याकडे येतात, अनेक झाड लावणाऱ्या शाळा येतात, ग्रामपंचायती येतात, त्यांना मी सांगितले की तुम्हाला हवे असतील ती रोप ! कारण झाडाखाली हि रोप वाढू शकत नाहीत. करंज्याच्या झाडाखाली करंज्याची रोप उगवलेली असतात, आपट्याची झाड आहेत, वेगवेगळी सगळी झाडं बिया असतात, उगवलेल्या तर अशी रोप झाडांखालून तुम्ही हवी तेवढी रोपे घेऊन जा, अस त्यांना मी सांगत असते. हे झालं ! जे वृक्षप्रेमी आहेत, ज्यांना झाडे लावायची आहेत, त्यांची सोय झाली. रोपांच्या माध्यमातून, आता मी माझ्या शाळेचे माध्यमातून, मी शाळेची नोकरी घेतली ती यासाठी जी झाडे लावायचे असतात, त्यासाठी मी या वर्षी संचारबंदी मार्च मध्येच आहे, असं आपल्याला कळाल्यानंतर माझ्याकडे जीमुलं आहेत, ती सगळी खेड्यातील मुले आहेत, तर मुलांना जांभूळच्या बिया, आंब्याच्या कोया, सिताफळ, रामफळ ही सगळी ! तुमच्याकडे जी काही पेरूची रोपे आहेत, त्यांच्या पासून रोप तयार करा, अशी सुचना मार्च-एप्रिल पासून दिली होती आणि मुलांने तीन महिन्यांमध्ये खूप चांगली झाडे लावली.

आम्ही त्याच्यानंतर एक गुगल वर प्रश्नावली तयार केली. त्यांच्यामध्ये साधारणपणे ३० प्रश्न टाकले होते. आता आपल्याला कळत, की फार गोष्टी लागत नाहीत... फक्त खायला असलं दोन चार कपडे घालायला असले की आपल्या गरजा किती कमी आहेत, हे काळामध्ये कळाल अशा काळामध्ये त्यांना त्यांच्यापुढे एक प्रकारचा आवाहन केले, की पहा आपण हिरे, माणसं खाऊ शकत नाही, किती पैसेवाला असला तरी तो आता सर्व सामान्याच्या बरोबरीने जगतो आहे. तर अशा काळामध्ये आपल्याला झाड लावायची आहेत. अशी काही प्रश्नावली तयार केली की त्याची बरीच काही शंका दूर होईल. झाड लावायचे कसे, मग प्लास्टिक च्या पिशव्या कुठे भेटणार, तयार करायला तर आम्ही त्यांना उपाय सांगितले, की घरात फुटक्या बादल्या असतात, तेलाचे डब्बे असतात आणखीन काहीतरी फुटकी भांडी पण असतात, आपल्या दुधाच्या पिशव्या असतात छोटी रोपं तयार करायला सुरुवातीला दुधाच्या पिशव्या उपयोगी पडतील तर अशे उपाय त्यांना या प्रश्नपत्रिकेतून मिळाली.

आणि सगळ्यात शेवटी मग ते झाड लावण्यासाठी त्यांची मानसिकता तयार झाली. अर्थात गेल्या दोन वर्षांपासून मी जिथे नोकरी करते, त्या नोकरीमध्ये मुलांच्या मध्ये खूप वेगळी झालेली आहे. गेल्या दोन वर्षात ते स्वतःच्या हिमतीवर ती झाडे लावतात; सगळ्यात फायदा माझा हा होतो की खेड्यात नोकरी केल्यामुळे की त्यांच्याकडे पर डे असतात. तुम्हाला माहिती असेल परडे म्हणजे काय गोष्ट असते! त्यांच्याकडे गोठा असतो, घराच्या पुढे- मागे अंगण चांगल्यापैकी असतं. तर मुलांना थोडं खूष केलं की मुलांनी त्या जागा स्वतः शोधून काढल्या, रोपे तयार केली झाडे लावली, आणि प्रत्येक वर्गातून माझ्याकडे 800 मुलं आहेत. मुलं तर झाडे लावतात. या यशगळ्यातून, आणखी जे शिक्षक आहे, ते या प्रेरणेतून त्यांनी सुद्धा अडीशे -अडीशे फळझाडे त्यांनी त्यांच्या शेतात लावलेल्या आहेत आणि प्रत्येक विद्यार्थ्यांनी रोपं तयार केलेली आहेत. निदान त्यांना याच्यातून मोठी झाड का होईना लावता आली. पण त्यांना याच्यातून झाड लावण्याची आवड निर्माण झालेली आहे. माझ्या बऱ्याच विद्यार्थ्यांनी मला निबंध लिहिला, की तुमचा छंद काय? तर त्याच्यातून मी हा इंटरव्यू संपल्यानंतर मुलांनी लिहिलेला छोटासा निबंध तुम्हाला पाठवून देईन. झाड लावण्याची कृती त्यांच्या अंगात भिनायला लागलेली आहे. त्यांना त्याच्यात गोडी वाटायला लागली आहे आणि या माध्यमातून संचारबंदीचा काळ असून सुद्धा, आम्ही खूप मोठ्या प्रमाणात झाडे लावलेली आहेत. छोट्या मुलांनी, परसबाग त्यांच्या आईला गिफ्ट करा असे सांगितले आहे. पाच कुंड्या असतील तर, तर एका कुंडीमध्ये आल्याचे झाड लावा, एका कुंडीमध्ये तुळशीचे झाड लावा, एका कुंडीमध्ये गवतीचहा लावा, एका कुंडीमध्ये पुदिना लावा, आणखीन वेगवेगळी अशी झाडे लावा, जी छोट्या जागेत सुद्धा येतील आणि रोज चहा करताना तुम्ही त्याची पाने देऊ शकाल, त्याच्यातून तुम्हाला चांगला काढा प्यायला मिळेल. हे करताना मुलांना आईला सुद्धा खुश करता येतं, त्यांच्या टीचर ला सुद्धा खुश करता येतं आणि या सगळ्यातून संस्कारक्षम वयातील मुलांना हे सगळं करताना खूप आवडतं, आता आपण मोठे झालो की ती आवड हळूहळू कमी होते. म्हणून छोट्या मुलांकडून हे मोठं काम करून घेता आलं. संचारबंदीचा काळ आम्ही झाडे लावण्यासाठी वापरला आणि खूप एन्जॉय केला.

- अगदी मॅम, इच्छा तिथे मार्ग म्हणजे याचं तुम्ही बरोबर अनुकरण केलं. तर माझा पुढचा प्रश्न असा आहे की, तुम्ही विकसित केलेले जे बोटॅनिकल गार्डन्स आहेत, त्यांच्या विषयी थोडे सांगा, त्याची कन्सेप्ट काय आहे, बोटॅनिकल गार्डनची?

जिथे झाडांची व्हरायटी बघायला मिळेल, बोटॅनिकल म्हणजे अगदी, सगळे ती म्हणजे ती लिस्ट घेतली आणि लावली असं नाही.

तर सातान्यामध्ये हिरवाई आहे, ही पण एक म्हणजे जवळजवळ शंभर प्रकारची झाडं तिथे बघायला मिळतील. साधारण पणे त्या शंभर प्रकारांमध्ये काही झाडाना ऑक्सिजन साठी उपयुक्त असतील तर काही झाडं सावलीसाठी, काही फुलांसाठी असतील, तर काही शोसाठी असतील. आणि त्या झाडांसाठी आम्ही हिरवाई मध्ये दरवर्षी शिबिर घेतो.

मुलांसाठी वेगळे शिबिर घेतो आणि मुलांच्या आयांसाठी वेगळे शिबिर घेतो. पण दोघे मिळून एकत्र एन्जॉय करतात. मुलांना झाड माहीत नसतात, झाडांची नावे माहित नसतात. हे झाड आहे, एवढेच माहीत असतं. पण ते झाड कशाच ? त्यांना सीताफळाच, आंब्याचे झाड कसं वेगळे ओळखता येईल ! तर त्यांनी त्याच्या खोडाचा अभ्यास केला पाहिजे, त्याचा पानाचा अभ्यास केला पाहिजे. हिरवाईत सगळ्या झाडांना आम्ही लेबल लावलेले आहेत. मुलांना शिबिराच्या वेळी दोन तास पाहायला देतो, की तुम्ही पहा, झाडांचा अभ्यास करून घ्या. निवडुंगाच्या झाडा पासून ते अगदी महाकाय वडाच्या सगळ्या झाडांची तुम्ही नावे पहा आणि त्याच्यानंतर मुलांना बोर्ड घ्या व त्याच्यावर एखाद्या झाडाचे पान लावा. एखादा सांगतो की त्या झाडाच फळ लावा, जसे की शेवग्याच्या शेंगा सारखं. त्या झाडाचा आम्ही पान ठेवत नाही, तर त्या झाडाची आम्ही शेंगा ठेवतो. मग मुलांची आम्ही थोडीशी कडक परीक्षा घेतो, की त्यांनी ते ओळखून लिहा व मग त्याच्यात आम्ही नंबर काढतो. आम्ही तिथे काही पदार्थ ठेवतो व त्यातून ओळखून त्यांची परीक्षा घेतो. बोगनवेल सुद्धा त्यांना दिसतात, तर रोज पण त्यांना या झाडातून, या झाडाला बोगनवेल म्हणतात, हे त्या मुलांना माहीत नसतं ! तरीही त्यांचा अभ्यास वाढावा यासाठी आम्ही करतो.

वाय.सी.आय.एस.च्या विद्यार्थ्यांसमवेत वृक्षारोप

हिरवाई पर्यावरण विषयक प्रश्नमंजूषा

हिरवाई निसर्ग यात्रा

हिरवाई निसर्ग सहाली

निसर्गाच्या कुशीत पर्यावरण शिक्षणाचे धडे

मुलांची आम्ही कडक परीक्षा घेतो व महिलांसाठी आम्ही ओपन बुक टेस्ट ठेवतो व त्यांना सांगतो, की ही तुमची परीक्षा आहे. तुम्हाला आठवत नसेल तर परत जाऊन तुम्ही त्याचा शोध घ्या. त्याच्यामध्ये त्यांची धांदल होते, पळापळ होते, धडपड होते आणि खूप मजेशीर हे आमचं शिबीर होतं. आणि या सगळ्याच्या माध्यमातून निसर्ग विषयी गोडी लागते. निसर्ग समजणार, पर्यावरण समजणार, कुठल्या झाडाचा काय उपयोग आहे, हे समजणार. निवडुंग आम्ही लावलं तर निवडुंगाला ओळखायला आम्ही सांगत नाही, तर त्या झाडाचा उपयोग काय ? ते आम्ही सांगतो. तर ते परत जाऊन त्यांनी पाहिलेलं असतं. जिवंत कुंपण करण्यासाठी हे झाड वापरलेलं असतं. मग पळत जाऊन अश्या गंमतशीर गोष्टी होतात. अशा प्रकारचा आमचं बोटॅनिकल गार्डन आहे. फक्त झाड आणि झाडाचं नाव येथे न थांबता त्यांना त्याच्यामध्ये रस व्हावा लोकांची उत्सुकता, उत्कंठा वाढावी यासाठी खूप प्रयत्न केले जातात आणि हिरवाई हा एक प्रकल्प आहे, ज्यां मध्ये मी पहिला सांगितलं, माझं घर ते कॉलेज मी झाड लावायला घेतली होती. म्हणजे खेड्यामध्ये मी खूप झाड लावली. म्हणून खेड्यातील बायका सीताफळाची फळे घेऊन येऊ लागली, सोनचाफ्याची फुले घेऊन येऊ लागली, गुलाबाची फुले घेऊन येऊ लागली आणि मग सांगायचे, 'मॅडम हे तुमच्या झाडाची फुले, फळे आहेत'. तेव्हा माझ्या मनात थोडं जेलस फिलिंग तयार झाली, की झाडे मी लावली आणि फळे फुले यांना मिळतात. आपल्याला आपल्या अंगणात झाड हवं. रोज मी ज्या रस्त्यातून जायचे यायचे तो रस्ता मी झाडे लावण्यासाठी घेतला आणि या सगळ्याच्या माध्यमातून निसर्गविषयी गोडी लागली.

रोज मी ज्या रस्त्यातून जायचे यायचे तो रस्ता मी झाडे लावण्यासाठी घेतला. ही झाडे बघेन, पण तसा तो सोपा टास्क नव्हता. घर ते कॉलेज तीन किलोमीटरचा रस्ता झाडे लावणे स्वतःच्या हिमतीवर घेणे. म्हणजे माझी काम अशाच विचारातून सुरू होतात, पण जिद्द असल्यामुळे काम होतात. ही झाडे लावत असताना सदर बाजार हा भाग आहे, सातान्यामध्ये मध्यम वस्तीचा भाग आहे. फार सेन्सिटिव्ह भाग आहे, वेगळ्या वस्त्या आहेत, झोपडपट्ट्या आहेत, मोठी श्रीमंत माणसे आहेत, पण सेन्सिटिव्ह तो भाग समजला जातो आणि अशा एरिया मध्ये आल्यानंतर, तिथे आल्यानंतर मला असं जाणवलं, की त्यामध्ये झाडे जरी लावलं तरी तिथे थोडा भाग शिल्लक आहे, मग आम्ही दुसरी लाईन घेतली झाडांची. अजून आत मधली जागा आम्हाला खुणावू लागल्या की आमच्या येथील सुद्धा जागा साफ करून घ्या आमच्या इथे सुद्धा झाडे लावा. जागा बोलते असा मला भास होऊ लागला. असे करत करत आम्ही साडेतीन एकर एरिया सातान्यामधील लोक तेथे कचरा टाकण्यासाठी उपयोग करत होते, तो एरिया आम्ही अतिशय कष्टाने म्हणजे आम्ही घाम गाळून, अगदी रक्त ओकून आम्ही तो साफसफाई केला.

त्या माध्यमातून आम्ही तेथे स्वच्छता करून घेतली आणि त्या स्वच्छ केलेला सगळ्या भागात आम्ही तेथे झाडे लावली आणि त्या झाडांच्या खाली आता झोपडपट्ट्या यातील मुलांची शाळा भरतात. तिथे वेगवेगळ्या प्रकारची ऍक्टिव्ह उपक्रम राबवली जातात, नवीन- नवीन शिबिर होतात. दहा-दहा हजार सातान्यातील मुले तिथे शिबिरासाठी येतात. जिल्हा परिषदेचे काही अधिकारी या हिरवाई बरोबर काम करतात. हा संचारबंदी मधला काळ आहे, तो संपूर्ण जिल्ह्यातील शाळांमध्ये राबवण्यात आला आणि झाडे लावण्याची संख्या अफाट झाली.

या संचारबंदी मध्ये मुलांना झाडे लावण्याची संधी मिळाली. त्यांना झाडांचे संगोपन करण्यास मिळाले. तर अशाप्रकारे हिरवाळी हि मानवनिर्मित वस्तीमध्ये दौलत उभी राहिली. हिरवागार दिसणारा 2000 झाडांचा हा पट्टा आहे आणि त्याच्या खाली वेगवेगळ्या प्रकारच्या ऍक्टिव्हिटीज चालू असतात. तेथे कचरा संकलनासाठी वेगळे वैद्य पद्धतीने संकलन पद्धतच सुरू असते. तेथे आम्ही जंगल बुक लायब्ररी नावाचा एक हॉल बांधलेला आहे तेथे सर्व लेखक मंडळी आहेत, ज्ञानेश्वर मुळे पासून ते 'साधना' चे संपादक विनोद सर यांच्याकडून, अच्युत गोडबोले सरांकडून, अशी कितीक लेखकांची लिहिलेले पुस्तक तेथे दिलेले आहेत. अनेक लोकांकडे पुस्तक पडलेली असतात, वाचून झाल्यानंतर मोठ्या मनाने जसे की डॉक्टर दाभोळकर, सातारा मधील लेखक अरुण गोडबोले असतील, आ.हा. साळुंखे असतील अशी अनेक लेखक मंडळींनी पुस्तके वापरून झालेली वाचण्यासाठी लायब्ररी मध्ये दिलेली आहेत. अशी ही पद्धत आहे, कि कोणीही या, बसा, वाचा, झाडांबरोबर रमा, वेळ काढा, गाणी म्हणा, रिलॅक्स होऊन, तानमुक्त होऊन आपल्या घरी जा, अशी ही संकल्पना आहे.

- पुढचा प्रश्न असा आहे, की मासिकेचा विषय महिला सबलीकरण आहे तर भारतातील महिला सक्षम होण्यासाठी काय आवश्यक आहे असे तुम्हाला वाटते?

धैर्य ही सगळ्यात पहिली गोष्ट आहे. एखाद्या महिलेसाठी घरातून बाहेर पडताना तिला भीती असते, की लोक काय म्हणतील. भारतातील 99 टक्के महिला, मागच्या पावलान मध्ये राहतात. लोकांना काहीच करायचं नसतं, टाईमपास करायचं असतं. तिथेच गॉसिप्स करत असतात. तर काही बायकांना काम करायचं असत.

काहीतरी खुमखुमी असते त्यांना. अनेक बायकांना अशी खुमखुमी असते. पण त्यातून त्या बाहेर पडल्या म्हणजे मी अनुभवलेला काही खेड्यातील बायका आहेत, की एक कांचन हजारे नावाची बाई आहे अगदी साधी सरळ म्हणजे अगदी गावाकडची मुलगी होती ती! पण आम्ही ग्राम स्वच्छता अभियान जेव्हा राबवलं तेव्हा खूप एनर्जी महिलांमध्ये यायची जेव्हा आम्ही हे अभियान राबवायचं, आणि त्यांना असं वाटायचं की आम्हालाही रून दाखवायचा आहे. मी रोज ते गावामध्ये जायची दुपारी दोन वाजता कॉलेजचे सुटायचं दोन ते चार मी संध्याकाळचा स्वयंपाक बनवायची. चार ला मी माझ्या गाडीला किक मारायची आणि खेड्यातून निघायची. रोज सातत्याने त्या बायकांमध्ये गेल्यामुळे त्या बायकांना सुद्धा ऊर्जा मिळायची. अरे हे आपल्याला करायचं हे आपलं गाव निर्मल करायचं आहे. पैसे कमी आहेत का चल आपण या पद्धतीने करूयात, मग भाऊबिजेला भावाकडून मिळणारे पैसे आपण शौचालय बांधण्यात वापर करूयात आणखीन कर्ज काढू यात दागिने गहाण टाकले आहेत अशी अनेक प्रकारची कामे करून, पुढे ताकद त्यांच्यात येईपर्यंत मी त्यांच्यासोबत काम करत होते. एक काळ असा आला की त्यांना माझी गरज राहिली नाही, त्यांना स्वतःचं वेग आला, त्यांच्या स्वतःचा विचार डेव्हलप झाला. त्याची मी दोन उदाहरण सांगते, कांचन हजारे आहे ती सातवी नापास होऊन घरी राहिलेली आहे हे, आणि लग्नाची पसंत करून वधू परीक्षा देणे हेच तिचं चाललेलं होतं, एकदा दोन-तीन वर्ष ती माझ्या मोमेंट मध्ये ऍड झाली होती आपल्या ग्रामपंचायत अभियानामध्ये. या ग्रामपंचायत स्वच्छता अभियानामध्ये ती बराच पुढाकार घेऊन होती याचा याच काळामध्ये उन्हाळ्यामध्ये तिला बघायला पाहुणे आले. त्या पाहुण्यांनी म्हणजे ही तर एक धनगर समाजातील मुलगी होती, आणि खेड्यातील पद्धत अशी असते त्याप्रमाणे तिला पाटावर बसवण्यात आलं, पाहुणे आलेले खुर्च्यांमध्ये बसले प्रत्येकाने प्रश्न विचारले सर्वांनी प्रश्न विचारून झाले. नाव काय, चालून दाखवा, पेपर वाचून दाखवा, म्हणजे या सगळ्यातून कुठे लंगडी नाही ना, कुठे आंधळी नाही, ना कुठे चष्मा नाही ना, अशा गोष्टी तपासण्याचे तंत्र असतं. आणि या सगळ्या गोष्टी तपासून झाल्यानंतर मुलीच्या वडिलांना हे सगळे झाले की आपली मुलगी पसंत पडेल अशी एक आशा असते. तर त्यांनी प्रश्न विचारून झाल्यानंतर, कांचन म्हटले की आता मला एक प्रश्न विचारायचा आहे. आणि हे धक्कादायक होतं. वधू पक्षाकडून मुलीने

एका एकवेळ त्यांच्या आईवडिलांनी प्रश्न विचारला असता तरी चाललं असतं. तिचे वडील तेव्हा गावचे पोलिस पाटील होते. तर अशा काळामध्ये खूप जुना काळ आहे 2000 सालचा हा काळ होता, तर अशा काळामध्ये मुलीने प्रश्न विचारलं ही धक्कादायक होतं. तर त्या पाहुणे मंडळींची बैठक सगळी चुप झाली. तर सासरची तिचे लोक इकडे तिकडे बघायला लागले जे तिला पाहायला आले होते. आणि अगदीच नाइलाज झाला तेव्हा त्यांना परवानगी द्यायला लागली 'की हो तो प्रश्न विचार'. तेव्हा तिने प्रश्न 'विचारला की तुमच्या घरी तुमचं वैयक्तिक शौचालय आहे का?' तेव्हा तिचा केवढा मोठा इम्पॅक्ट तिच्यावर झाला होता. तर याच्यामध्ये वुमन एम्पॉवरमेंट म्हणजे आणखी वेगळे तरी काय असणार आहे! इतकं धाडस बनवणं म्हणजे तेव्हा मला असं वाटलं की मी अशा परिस्थितीमध्ये असते.

सातवी नापास झाला होऊन घरात बसले असते माझं वय पण झाला आहे. मला जर असा वधू परीक्षेला असा प्रश्न विचारला असता तर मी आधी माहिती काढून घेतली असती. पण मी प्रश्न विचारण्याचे धाडस नसतं केलं! हे धाडस या मुलीने केलेले जे माझ्यात नाही. आणि मी अनेक ठिकाणी भाषण द्यायला गेले की मी असे विचारते की कीती जनिंमध्ये असे हे धाडस आहे. तर कोणाचा हात शक्यतो वर जात नाही जर प्रामाणिक बोललं तर. तर या मुलीने धाडस केलं तर अर्थातच ते लग्न मोडलं. आगाऊ पोरगी म्हणून तिचं नाव झालं घरातल्यांच्या कडून तिची बोल बोलणी झाली तिला ऐकावं लागलं. पण त्यानंतर ती जेव्हा लग्न होऊन सासररी गेलीतेव्हा तिथे ग्रामपंचायतीची सदस्य बनली आणि तेथे तिने स्वच्छता अभियंता मध्ये काम केले. हे जे स्वच्छता अभियानाचे बीज तिच्या मध्ये रोवलं होतं. ते तिच्या आयुष्यामध्ये ताठ मानेने जगण्यासाठी उपयुक्त ठरलं. दुसरे एक उदाहरण असंच आहे वुमन एम्पॉवरमेंट बदल. एका गावातील एक मुलगी अरुणा नाव होतं तिचं. गाव व ग्रामपंचायत अभियान त्याच्यामध्ये सगळ्या गोष्टी असेल तर मार्क्स फुल्लिल होतात. परीक्षा असते ग्रामपंचायत स्वच्छता अभियानाची आणि त्याच्यामध्ये वेगवेगळ्या गोष्टींना मार्क मिळतात त्यातली ही गोष्ट होती की कुटुंबनियोजनाचे ऑपरेशन संपूर्ण झालेले आहे का? त्याच्यामध्ये या बाईला दुसरं मुल झालं होतं तिने ऑपरेशन केलं नव्हतं. लिस्ट मध्ये तिचं नाव येत होतं तिच्यामुळे गावाचं नाव लिस्ट मध्ये येत नव्हतं.

- इतकी वर्ष हे कंटिन्यूअस काम चालू ठेवण्यासाठी तुम्हाला प्रेरणा कुठून मिळते?

याला निसर्ग हीच प्रेरणा म्हटलं पाहिजे थोडक्यात सांगायचं झालं तर मी काहीच करत नसले आणि फ्रस्ट्रेशन सर्वांना आपापल्या वेगवेगळ्या कारणांनी फ्रस्ट्रेशन येतं. मला जेव्हा फ्रस्ट्रेशन यायचं, तेव्हा मी शेतात जाऊन बसायचे. परीक्षेमध्ये मार्क मिळत नाही म्हणून, आई-वडील दूर गावी आहेत म्हणून, आपल्याला कोणी काही बोललं म्हणून फ्रस्ट्रेशन येत असतं. पण मला असं आठवते की, मी शेतात जाऊन बसले की माझं फ्रस्ट्रेशन जायचं, आमच्या विहीरीच्या काठावरती आंब्याच्या झाडाखाली जाऊन बसले की, फ्रस्ट्रेशन जायचं. तर अशा-अशा गोष्टींनी आपल्याला छान वाटतं, तरीही छान वाटणं ही प्रेरणा असते. 'मी नाही आता झाडा खाली' संचारबंदी आहे, म्हणून मला आता हे करता येत नाही, तरी मला बसल्याबसल्या फ्रस्ट्रेशन येत राहणार आहे, की आपण काही उपायच नाही शोधला. आपण काही क्रिएटिविटी करत नाही. मग त्यातून मार्ग निघत जातो, परत जातो, नवीन नवीन मार्ग सापडत जातात आणि हे नवीन नवे नवे सापडलेले मार्ग हेच आपली प्रेरणा बनून जाते आणि निसर्ग एक मोठा गुरु आहे. तो आपल्याला नेहमी शिकवत असतो आपल्याला नेहमी आनंद देतो.

- हे काम करतांना तुम्ही तर सांगितले घरातल्यांचा खूप चांगला सपोर्ट भेटला मग कधी असं झालेलं आहे की त्यांच्याकडून थोडीशी ऊपेक्षा आणि आजूबाजूच्या लोकांकडून उदासीनता असं वाट्याला आली आहे का कधी आणि त्या वेळेला तुम्ही स्वतःला कसं समजावलं?

घरातल्यान कडून उपेक्षाच नाही मला कुठलीच. मला एकदा एक प्रश्न विचारला होता, की हे सगळं करत तुम्ही कुटुंब कसं सांभाळता? कारण सर्वांना हा प्रश्न पडायचा, की इतकं मी बाहेर काम करते, अजून जॉब पण करते, कामही इतक्या मोठ्या प्रमाणात करते आणि मग कसं, घरातल्यांना कसं मी सांभाळते? तर त्याचं मी छोटासा एका वाक्यात उत्तर दिलं होतं, की मी घरातल्यांना नाही सांभाळत घरातले मला सांभाळतात. तर ते इतके प्लेन उत्तर आहे की घरातले घरातल्यांच्या कडून मला कधी असं थांबवणं, अडवणं

हे आल नव्हतं. माझा नवरा असेपर्यंत त्याला खूप आवडायचं मी हे अस काम करते ते आणि तो माझ्या कामाचा एक मोठा आधार होता. अनेक घटना घडायच्या, अनेक निगेटिव्ह गोष्टी व्हायच्या, लोक ! आमचं का थोडसं नाव झाल्यानंतर आणि त्यात सर्वसामान्य पणे बाईचं नाव झाल्यानंतर, बरेच झनांना प्रॉब्लेम होतो. फारसं त्यांना नाव होतं का, नाव झाल का, हे कधी बघत नव्हतो, पण इतरांना प्रॉब्लेम होत होता. मी नोकरी करत होते, तिथे लोकांना, कलेक्टर माझ्याशी बोलतात, कलेक्टर मला ऑफिस मध्ये गेल्यानंतर नमस्कार करतात, कॉलेजमध्ये काही कार्य निमित्ताने आल्यानंतर ते संध्या चौगुलेला ओळखतात आणि तिथल्या प्राचार्याशी मात्र ओळख करून घ्यावी लागते. तर अशा गोष्टी अनेक वेळा घडल्या आणि त्याचे फटके मला अनेक वेळा बसलेले आहे. अगदी माझी बदली होण्याअगोदर मी हिरवाई लावून घेतली आणि त्याच्यानंतर सहाच महिन्यात माझी बदली इतक्या दूर करण्यात आली, म्हणजे फक्त थोडक्यात माझी हाकलपट्टी झाली. एवढे नाव होते म्हणून आणि झाड लावते म्हणून. पण अशा वेळेला टिकून राहिलो, म्हणजे ज्या दिवशी माझी बदलीची ऑर्डर हातात आली, काही कारण नसताना, त्यावेळेला मी खूप रडले आणि आमच्या घरामध्ये खूप रडण्याचं वातावरण होते तर माझ्या घरातल्याने समजूत घातली, की काही काळजी करू नकोस तू, आपण लावलेली सगळी झाडं आम्ही जपू. तेव्हा माझा एक मुलगा दहावीत होता, एक मुलगा चौथीला होता आणि माझा नवरा या तिघांनी मिळून मला ते आश्वा- सन दिलं आणि माझी नोकरी सुरू झाले. संपूर्ण बस मध्ये माझे दिवसातले पाच तास जायचे. हाच हेतू होता त्यांचा, की मला काम करता येऊ नही, माझा काम तुटाव, बीगडाव, संपाव. जसे कॉलेजचे लोक होते. मला त्या काळामध्ये सगळ्यांनी वाळीत टाकलं, माझ्याशी कोणीही बोलायचं नाही, कारण माझ्याशी बोललं की लगेच ऑथोरीटी ला काही आवडणार नाही. सर्व सामान्यपणे लोक ऑथोरीटीच्या बाजूने जातात आणि कोण नसेल तेव्हा सगळे लोक माझ्याशी बोलायचे. सगळे माझ्या कामाचं कौतुक करायचे, छान काम करताय करत राहा. पण मात्र चार माणसात माझ्याशी कोणी बोलायचं नाही. तर ही वाळीत टाकणं ही

फार वाईट असते, पण मी ती एन्जॉय करायची, मी म्हणायची बरं झालं! असलं लोकांशी बोलल्यात माझा वेळ जात होता. आता वेगळा विचार करायला वेळ मिळेल आणि मला हाकलपट्टी करून जेव्हा दुसऱ्या गावाला पाठवलं, तेव्हातर मी रोप भरून भरून पिशव्या भरून भरून तिकडच्या लोकांना रोप घ्यायचे, तिकडून चांगल रोपंना चांगली निवडूक मिळाली, की इकडे घेऊन यायचे. रोप वाटण्याच काम मी उत्साहाने करायचे. म्हणजे माझं काम आवडलं नाही. मी, माझा नवरा रात्रपाळ करून झाडांना पाणी घालायचो, अगदी चंद्राच्या प्रकाशामध्ये, पौर्णिमेच्या प्रकाशामध्ये आम्ही झाडांना पाणी घातलेला आहे. उंदीर जायचे, साप जायचे अशा काळामध्ये आम्ही हीरवाईला लागून एक कॅनल आहे, त्या कॅनल मध्ये उतरून मी पाणी काढायचे, झाडांना टाकायची. हिरवाई लावून तर झाली, हिरवाई लावताना सगळ्या गावाकडचे लोक आले मदतीला. मला खड्डे काढून दिले, रोप लावून दिले. मोठं काम होतं! सुरुवातीला बांबू कुंपण केलं, काट्याच कुंपण केलं, ते चोरीला गेलं. ते लोक शेकुठी साठी वापरायचे. मग धाडस करून आम्ही मोठी भिंत बांधली आणि त्याच्यात मग ! अर्थातच पैसा आमच्याकडे कमी असायचा म्हणजे फंडिंग नव्हतं आणि अशा काळामध्ये मग काटकसर करण्या- शिवाय आम्हाला पर्याय नसायचा. आम्हाला पैसे देऊन कोणाला पाणी घालायला सांगायला स्कोप नव्हता. त्याच्यामुळे आम्ही स्वतः रात्र पाणी करून काम करायचं. शनिवार-रविवार तुमच्यासारखाच माझा मुलगा सिव्हिल इंजिनियर आहे. तो सांगलीच्या कॉलेजमध्ये बीटेक झाला आहे. तो जेव्हा दहावीला होता, तेव्हा दहावीचा अभ्यास सोडून दर रविवारी टॅकर घेऊन झाडांना पाणी घालायचं. माझा चौथीतला मुलगा सुद्धा त्याच्या मदतीला जायचा. असं आम्ही सर्वांनी मिळून हे काम केलं आणि ते काम संपवण्यासाठी झाड तोडण्याचे काम व्हायचं आणि अनेक प्रकारे निनावी फोन यायचे, त्रास देणे व्हायचं, पोलिसांची मदत मला घ्यावी लागली इतका यांचा, म्हणजे जे नतद्रष्ट लोक असतात त्यांचा प्रत्येकदा त्रास झाला. पण आम्ही काम सोडण्याचा विचार सुद्धा केला नाही. माझ्या घरात, आपण इतक चांगलं काम करतो आणि त्याची आपल्याला अशी सिग्रल मिळत असतील म्हणजे आपल्याला त्रास होत असेल, तर आपण हे काम थोडं थांबवायला हवं. मात्र मी असं म्हटलं, की माझा नवरा म्हणायचं, 'नाही-नाही हे काम थांबायचं नाही'. लोक काम समजून घेण्यासाठी प्रयत्न करतात.

दुसरे एक उदाहरण असंच आहे, महिला सबलीकरण बद्दल ! एका गावातील एक मुलगी, अरुणा नाव होतं तिचं. गाव व ग्रामपंचायत अभियान मध्ये सगळ्या गोष्टी असेल तर मार्क्स फुल्फिल होतात. परीक्षा असते ग्रामपंचायत स्वच्छता अभियानाची आणि त्याच्यामध्ये वेगवेगळ्या गोष्टींना

मार्क मिळतात त्यातली ही गोष्ट होती की कुटुंबनियोजनाचे ऑपरेशन संपूर्ण झालेले आहे का? त्याच्यामध्ये या बाईला दुसरं मुल झालं होतं, तिने ऑपरेशन केलं नव्हतं. लिस्ट मध्ये तिचं नाव येत होतं, तिच्यामुळे गावाचं नाव लिस्ट मध्ये येत नव्हतं. मग तिला आम्ही, मी आणि मालन हजारें सरपंच होती त्या गावाची, तेव्हा तिला सांगायला गेलो. कि तू हे ऑपरेशन करून घेतलं तर गावाला बरेच चांगले मार्क्स मिळतील. तालुकास्तरावर ची परीक्षा होती तेव्हा ! पण तेव्हा ती म्हणाली मी केल असतं ऑपरेशन, पण माझा नवरा, तिचा नवरा तेव्हा ट्रक ड्रायव्हर होता, फोन नव्हता नवरा माझा ट्रक घेऊन दुसऱ्या गावी गेलेला आहे, काही कामानिमित्त. माझे म्हातारे सासू सासरे आहेत. मी कसा काय निर्णय घेणार नवऱ्याला विचारल्याशिवाय! तर प्रॅक्टिकली आपल्यालाही पटतं की फॅमिली ऑपरेशनचा एवढा मोठा निर्णय ही बाई एकटी कशी घेऊ शकेल. दुसरं मूल काही नुकतच काही महिन्यांचा होतं. त्यामुळे मी सरपंचांना सांगितले, की आम्ही त्यांना समजावण्याचा प्रयत्न केला. तू पुढे ढकललं तर आणखीन तिसरं मुल, चौथं मुलं येईल. आपली गरिबीची परिस्थिती आहे मुलांना आपण काहीही देऊ शकत नाही. तर ती सांगत होती, की माझा नवरा असता, तर मी हा डिसीजन घेतला असता. पण तुम्हीच सांगा आता नवरा नाही, तर मी हा ऑपरेशनचा एवढा मोठा डिसीजन कसा काय होऊ शकेल? मग त्याच्या नंतर मी म्हटले, 'की बरोबर आहे, की एवढा मोठा डिसीजन हाती घेऊ शकणार नाही.'

गावाला मार्क नाही मिळाले तरी चालतील, पण फोर्स नका करू. अशाप्रकारे मी तिथं गाडीला किक मारून पुन्हा साताऱ्याला निघाले, रात्री दहा वाजता. मग पुढे आल्यानंतर निम्या रस्त्यात आल्यानंतर सरपंचांचा फोन आला की अरुणा स्वतः ऑपरेशन साठी तयार आहे. तिने स्वतः सांगितले आहे, की गाडी ऑपरेशन साठी तयार ठेवा.

तेव्हा प्रायमरी हेल्थ सेंटर ला जावं लागायचं ऑपरेशन करण्यासाठी. तर मला तेव्हा खरंच आश्चर्य वाटलं, की मी फोर्स केला तेव्हा नको नको म्हणाली. तुम्ही ब्लॅकमेल वगैरे करत असाल तिला तर तसं काही करू नका, तिचा निर्णय तिला घेऊ द्या. पण मालन हजारें त्यावेळी म्हटले की ती ऐकायलाच

तयार नाही. संध्या चौगुले ताई ज्या काही बोलल्या ते मला पटला आहे आणि मला ऑपरेशन करायचं आहे. फक्त गाडीच तुम्ही नियोजन करा. तर मी म्हणाले, 'ठीक आहे, ती मनाने करायला तयार असेल तर ऑपरेशन करू देत.' तीन ऑपरेशन करून घेतलं. आता आपण विचार करू शकतो की नवरा दूर असताना इतका मोठा ऑपरेशन करावं, एकदा ऑपरेशन केले की ती परत पॉसिबल नाही. त्या लहान मुलाला काही झालं तर, अगदी चार दिवसांच्या मुलाला काही आजार झाला तर. हा एवढा मोठा निर्णय त्या बाईने घेतलेला आहे. मग मी स्वतःला प्रश्न विचारते की मी असा निर्णय घेऊ शकले असते का? तर स्वच्छ उत्तर काय येईल तुझे उत्तर काय येईल सांग ?....

नाही, 'म्हणजे धाडस तर हे धाडस', अशा खेड्यांमध्ये हे बायका- मध्ये पावलागणिक म्हणतो ना ! तसे आपल्याला बायका सापडतात आणि त्यामुळे मला असं वाटतं, की हे जे महिला सबलीकरण जे माझ्याकडून शिकून घेतात, तर नाही, तर महिला सबलीकरण मी त्यांच्याकडून शिकून घेते. खेड्यांमध्ये असलेल्या बायकांकडून असंख्य प्रमाणात धैर्य, मी त्यांच्याकडून शिकून घेतलेले आहे. तर महिला सबलीकरण काय असते याच्या फंद्यात आपण पडले नसले पाहिजे. तर भय, भीती, संकुचित वृत्ती या गोष्टी मागे टाकून, परंतु स्वातंत्र्याचा गैरवापर करून आपण आपले कुटुंब तुटेल, तर आपण काळजी घेऊन आपले कुटुंब न तुटेल, याचा विचार करूनच आपण स्वातंत्र्याचा योग्य तो उपयोग केला पाहिजे.

2009 साली माझे मिस्टर अचानक गेले आणि त्यानंतर तेव्हा तर पीक पॉईंट होता. तर हे समाजात होणारा त्रासाचा एक पीक पॉईंट होता, की आता तरी तुम्ही हे काम बंद करा, आता तरी तुम्हाला अदल घडली नाही, असे निनावी फोन यायचे. मी जिथे उभी असायचे त्याच्या आस पास कोणीतरी फिरकत असायचं.

त्यांच्याकडून मला सांगितलं जायचं, 'की आम्ही बघतोय तुम्ही जिन्यात उभे आहात, पाहतोय तुमचं काम झालेलं आहे, आम्ही पाहतोय तुम्हाला बस स्टॉप जवळ आणि आता तरी बंद करा तुमच्या वर थेंप पाडत आहेत'. आणि त्या काळामध्ये आमचे परीक्षेचे दिवस होते काम बंद करण्याचा आम्ही विचार करायचं. तेव्हा माझी दोन्ही मुलं होती, एक होता अठरा-एकोणीस वर्षांचा आणि एक बारा वर्षांचा, दोन्ही बाजूला उभी राहिली आणि म्हणाली, 'नाही, आपण काम बंद करायचं नाही, बाबांना हे काम आवडायचं. आपण कामावर जायचं आणि काम सुरू ठेवायचं'. मला असं वाटलं की बरेच लोक मला असे विचारतात, कामाने दिलं काय तुम्हाला? तर मला असं वाटत आहे, की हे जे धाडस आहे, मला आणि माझ्या मुलांना बक्षीस आहे. जे असच मिळू शकल नसतं. म्हणजे फक्त नवरा गेला याला घाबरून जाऊन कदाचित मी संपून गेलेली असेल. पण नवरा गेल्या- नंतर माझ्याकडून अशी वागणूक मिळाल्यानंतर ही सुद्धा जर माझ्या मुलांना असं वाटत असेल, की नाही आपण जे पुण्याच काम करत आहे आणि त्याचा मला आनंद होत असेल, तर हा एक मोठा पुरस्कार मोठी देणगी आहे. मला माझ्या जीवणकडून मिळाली, अशी मुले घडवू शकले, त्यातली ज्यांना स्त्रीदाक्षिण्य खूप चांगलं, ज्यांच्या मध्ये सभ्यता खूप चांगली आहे आणि सगळं आयुष्याचा आनंद घेऊन जर ते आपलं काम पुढे नेण्यासाठी, राखण्यासाठी इतका प्रयत्न करत असतील, तर आणखी एका आईला काय हव असतं. याही गोष्ट खूप चांगल्या पद्धतीने माझ्या वाटेला आले. त्याच्यामुळे समाजा- कडून उपेक्षा जितकीच झाली, त्याच्यापेक्षा वर जर ठरेल असं समाजा कडून खूप चांगल्या व्यक्तींचा मला सपोर्ट मिळाला. त्याच्यामुळे हिरवाईला भेट देऊन जाणारे असंख्य लोकांचे मी तुम्हाला नाव सांगू शकेल राजेंद्र सिंह राणा, आमिर खान, रघुनाथ ढोले, किरण माने, शहीद झालेले संतोष घोरपडे! संतोष घोरपडे यांनी हिरवाई इथून प्रेरणा घेऊन, अख्या राष्ट्रवीर मध्ये कूपवाड मध्ये तिथल्या बायकांना पैसे मिळवण्यासाठी त्यांनी टुलीप गार्डन तयार केले. डॉक्टर पोरनिमा कुलकर्णी आणि हिरवाई मध्ये दिलीप कुलकर्णी, ज्ञानेश्वर मुळे, अन्ना हजारे, डॉक्टर प्रसाद दाबुळकर, डॉक्टर अल्का मानके, डॉक्टर दांडेकर, डॉक्टर रेणूका दांडेकर ते ही येऊन गेलेले आहेत आणि राजकीय क्षेत्रातले सुद्धा अनेक लोक येथे येऊन गेलेले आहेत. आर.आर. आबांची तर हिरवाई खूप लाडका प्रोजेक्ट होता !

जयंत पाटील सर येऊन गेलेले आहे, बाळासाहेब थोरात येऊन गेलेले होते सगळे आमदार शिबिर आणि श्रीनिवास पाटील आमचे

खासदार आहेत. अनेक लोकांनी येऊन हिरवाई मध्ये त्रास दिला, काम संपवण्याचा प्रयत्न केला. पण त्या कामाला सपोर्ट करणारे पण सुद्धा आल्यामुळे हे काम आणि आम्ही सोडणारे नसल्यामुळे हे काम चांगल्या पद्धतीने चालू आहे तेव्हा त्यापेक्षा अनेक काम आम्ही ही केलेले आहे, तरी चांगले पद्धतीने चालू आहेत. आमच्या मते हीच आम्ही त्यांना (पतीला) श्रद्धांजली देतो.

हिरवाईत राबत वनवासीक

आरण्या नवनीत उत्पन्नाचा पद

हिरवाईत राबत वनवासीक

आरण्या नवनीत उत्पन्नाचा पद

- शासनाकडून पहिला पुरस्कार भेटला तेव्हा तुमच्या प्रतिक्रिया काय होत्या?

‘ दलित विद्या ’ हा पुरस्कार मिळाला तेव्हा ! खरंतर तो पुरस्कार पुरुषांना मिळायचा, ५०-६० वर्ष पूर्ण केल्यानंतर मिळतो आणि महिलांना ४० वर्ष पूर्ण केल्यावर मिळतो. तेव्हा माझी वयाची ४० वर्ष पूर्ण झालेली नव्हती, एखाद वर्ष मला कमी पळत होता. पण काम माझ प्रचंड झाल्यामुळे सरकारनी मला तो पुरस्कार दिला होता. त्यावर बरंच मला हे पुरस्कार का मिळाले?, काय काम केले यांनी हे दाखवा. पण या नकारात्मक गोष्टींना मी तोंड दिल आहे. पण मला तो दलित मित्र पुरस्कार मला २००४-५ ला मिळाला जे की मी तत्कारीवस्ती मध्ये प्रचंड काम केल होत त्यामुळेच. झाडं लावते, त्याच्याबद्दल मला प्रथम क्रमांकाचा ‘ वनश्री पुरस्कार ’ मिळाला आणि शिक्षक म्हणून मी काम करते, माझ्या, शिक्षक म्हणून काम करते अस म्हणण्यापेक्षा, मी ते एन्जोय करते आणि फार मुलांच्या मध्ये म्हणजे माझ्या शिक्षकांची काही काही वेळा जरा तक्रारी असतात, ‘की तुम्ही मुलांना त्यांच्यात फारच मिसळता, तुम्ही मुख्याध्यापक आहात आणि मुख्याध्यापकासारखं राहत नाहीत ’. तर मला ते एन्जोय होतं. म्हणजे ही पोरं माझ्याभोवती असतात, मी गेले शाळेत की ती दरडा घालतात मला आणि शाळा सुटतांना जिथं कुठं दिसेल तिथे त्यांना काहीतरी छान करून दाखवायचं असतं मला आणि मला अस वाटतं की शिक्षकांनी हेच करायला हवं, की आपल्या शिक्षकांसाठी काहीतरी चांगलं वागून दाखवावं.

काहीतरी चांगलं करून दाखवलं, याची त्यांच्यामध्ये स्पर्धा लागलेली असते, तर शिक्षकांना मी म्हणते की मी अशी वागते, याची तक्रार करण्यापेक्षा तुम्ही माझ्यासारखे वागा, तुम्ही जास्त त्याचा आनंद घ्या. ' केशव सृष्टी ' पुरस्कार जेव्हा मला मिळाला, तेव्हा मी एका खूप मोठ्या आजारातून जात होते आणि मला अस वाटत होतं की या आजारातून, २०१३-१४ साल होतं ते, या आजारातून मी काय बाहेर पडणार नाही, सांगायला हरकत नाही नं तुम्हाला ? माझं पिशवी काढण्याचं ऑपरेशन झालं होतं, ते ऑपरेशन करत असतांना डॉक्टरांच्या हातून माझं युरिनरी ब्लॅडर कट झालं होतं आणि त्यामुळे खूप मोठ्या संकटात आम्ही सापडलो होतो आणि त्याच काळामध्ये केशव सृष्टी पुरस्कार देणाऱ्या डॉ. अल्का मांडके आणि त्यांची सर्व कमीटी माझ्याकडे आलेली होती. त्यांनी माझी निवड केल्यानंतर मला असं वाटलं की, 'अरे वा, म्हणजे आपण मरत नाही वाटतं, आता हे पुरस्कार देतात म्हणजे काही काळ आपण जिवंत राहणार आहोत '. कारण माझ्या मनाने तेव्हा खूप कच खाल्लेली, अशे काही इनफेक्षंस वारंवार इनफेक्षंस व्हायचे आणि तीन महिने कॅथेटर सोबत मी होते त्या वेळेला, पण अशा पुरस्कारांच्या सुद्धा काही वेगवेगळ्या भावना असतात, तर स्टार्टर आयकॉन पुरस्कार असेल, निसर्गसेवक पुरस्कार असेल, निसर्ग सेवक संस्थेच्या माध्यमातून असेल, पुरस्कार मिळणं ही एक शाबासकीची थाप असते आणि प्रत्येक माणसाला शाबासकी आवडत असते. कुणीतरी सहज म्हणालं, 'मॅडम तुम्ही छान काम करता, तुमची मुलं काम करतात, तर मनुष्य आपण जसे खुश होतो, तसं माझं ही काम आहे की, कोणी छोटंसं काम केला तरी त्याला खूप शाबासकी द्यावी, ते मी प्रामाणिकपणे करायला हवं, आणि या सगळ्यापेक्षा आपल्यासारखं काम कुणालातरी करावासा वाटणं, आणखी कुणी नवे नवे झाडं लावणारी मुले तयार होणं आणि एक चांगला माणूस म्हणून घडण्यासाठी प्रयत्न करणारी, अशी कुठलीही व्यक्ती पुरस्कारापेक्षा कमी नसते '.

- मॅडम हा तुमचा जो अनुभव आहे इतक्या वर्षांचा तर मग तो बाकीच्या लोकांपर्यंत पोहचवण्यासाठी तुम्ही भविष्यात काही लिखानकाम वगैरे करणार आहात का? कोणता पुस्तक लिहणार आहात का?

मला सगळे लोकं असे पाठीमागे येऊन लागलेत. तुम्हाला पुण्यातले, महावीर जोधळे माहित आहेत का? मोठे लेखक आहेत, त्यांच्या बायकोने लिहिलेलं 'बिनपट्याची शाळा', बिनपट्याची चौकट हे पुस्तक आहे. अतिशय सुंदर आहे, तुम्ही ते अवश्य मिळवून वाचा, अतिशय छान पुस्तक आहे. त ते खूप काठी घेऊन मागे लागलेले असतात. ज्ञानेश्वर सांगतात आत्तापासूनच, की मी तुझ्या पुस्तकाला प्रस्तावना मला द्यायची आहे, तू लिही, अच्युत गोडबोले सर सांगतात, अनेक लोक सांगतात, घरातली मुलं सांगतात, पण मी प्रयत्न करेल, पुस्तक लिहायला हवं असं वाटतंय मला.

- खूपच छान. मॅडम आत्तापर्यंत आम्ही ऐकलं होतं की, वृक्षांबरोबर नातं जोडणारे फक्त तुकोबारायच आहेत, ३०० वर्षांपूर्वी पण आज सुद्धा अशी माणसं नातं जोडू शकता, पहिल्यांदा आम्ही ऐकलं मॅडम !

झाडांना भावना असतात, झाडं बोलतात, तुम्हाला एक प्रसंग सांगते. मी जेव्हा हिरवायीची झाडं लावली तेव्हा, मी जून-जुलै मध्ये झाडं लावली आणि नंतर कॉलेज सुरु झालं. सुरवातीला मदतीला येणारा ओघ लोकांचा नंतर कमी होतो, जसं की दवाखान्यात आपला पेशंट असतो, ते सगळं आपल्यालाच बघावं लागता ना? येणारे फक्त येतात आणि पेशंट पाहून जातात. तसे झाडं लावायला येणारी सगळी पांगापांग झाली, मग सगळी झाडं सांभाळणं हे मला बघावं लागलं आणि मग ते सगळं करत असतांना, त्या वेळेला जिल्हा परिषद अध्यक्ष गायत्री देवी पंतप्रतिनिधी होत्या. खूप मोठी व्यक्ती, त्यांना एका फोने वरतून कलेक्टर कडून टॅकरची-टॅकर मिळायचं, आणि आपल्या झाडांना आम्ही रात्रपाळी करून पाणी घालायचो. अर्धा मगच पाणी घालायचो, एक मग घालायचो, पण त्यांना सांगायचो एवढंच, यावेळेला एवढ्यातच भागाव, नंतर तुला देईल आणि झाडं मात्र डेरेदार असायची आमची आणि मग त्या जिल्हाप्रदेशाध्यक्षा हिरवाई बघायला यायच्या, त्यांची टीम पाठवायच्या, तिची झाडं कशी काय डेरेदार दिसता? ती कशी हिरवीगार दिसताय. आपली झाडं का जगत नाहीयेत, त्यांनी औंध च्या डोंगरावर झाडं लावली होती, म्हणजे तेव्हा असा विचार केल्यावर वाटायचं की, झाडं फक्त खत पाण्यानी वाढत नाहीत, तर झाडांना प्रेम द्यावं लागतं, जीव लावावा लागतो आणि त्यांना एक बंधन येतं, 'अरे ही किती धडपडतेय, आपण जगून दाखवायला हवं, हिच्यासाठी आपण, तग धरून राहणं म्हणतों ना.....

आपण, तसं ते तग धरून राहणं'. झाडं आपल्याला खूप जपता, आपण झाडांना जपतो. त्यापेक्षा झाडं आपल्याला खूप जपता, हा अनुभव दरवेळेला झाडांनी मला दिलेला आहे. माझा जोडीदार गेला तेव्हा हिरवाई अजिबात बहरली नव्हती, त्या सिझनला असणारं एकही झाड, एकही फुल आलं नव्हतं आणि आता तुम्ही हिरवायीत गेलात की त्या त्या सिझनला बघत गेलात की लाल भडक दिसतं. सगळे गुलमोहर पडलेले असता, तुम्ही सप्टेंबर महिन्यामध्ये गेलात, की बुचर्यची पांढरी झाडं पडलेली असतात, त्याच्या पुढे जरा गेलात की सगळी कदंबाची फुलं पडलेली असतात. तर तो एक सिझन होता, की तेव्हा झाडांनी एकही फुल फुललेलं नव्हतं, आंब्यांना त्यानंतर एकही आंबा आला नव्हता. त्या सिझनच्या, म्हणजे हे खूप खरं आहे. आपल्याला खरं नाही वाटत, असं वाटतं की हे खोटं आहे, सगळ्या गोष्टी खूप खूप खऱ्या आहेत.

- खूपच छान अनुभव आहे मॅडम, तुम्ही झाडांना मुलांसारख समजता, मला वाटतं आपला वेळ होत आला आहे मॅडम, मला वाटतं एक शेवटचा प्रश्न मी विचारेल, की आमच्यासारखे इंजिनीरिंग चे विध्यार्थी असतील, किंवा आमचे सहकारी असतील, त्यांना तुम्ही कोणता संदेश द्याल?

तुम्ही आत्ता म्हणता त्याप्रमाणे खूप बिल्डिंग बांधणार, खूप रस्ते बांधणार, प्रत्येक जण वेगवेगळे बांधकाम करणार, तर तुम्ही रस्त्यांच्या कडेनी झाडं लावा, बिल्डिंगला आजकाल व्हर्टिकल गार्डन्स आले आहेत, ते कितपत करता येते ते पहा आणि तरुणवर्गात खूप एनर्जी असते. त्या एनर्जीला सकारात्मक मार्गाने वापरा, तुम्ही सर्वांनी तुमच्या मध्ये ते आहेच.

आहेत, याची तुम्ही धडपड करा, समाजाची तुम्हाला आवडतील ती कामं करा, प्रत्येकाला झाड लावायला आवडेल असं नाही, कोणी विधवा बायकांसाठी काम करायला आवडेल, कुणाला तरी मंदबुद्धी मुलांसाठी काम करायला आवडेल, कुणाला झाडं लावायला आवडतील, कोणाला आपल्या रोजच्या व्यापामध्ये जाता जाता मदत करायला आवडेल पण निसर्गासारखे दयाळू व्हा, कनवाळू व्हा, आणि अहंकार, राग, भीती या नकारात्मक भावनांना आयुष्यात जागा देऊ नका.

खपच छान मॅडम, तुमच्यासोबत बोलून आम्हाला खप छान वाटलं. तुम्ही आपल्या अनमोल वेळातून वेळ काढून आम्हा विद्यार्थ्यांना निसर्ग संवर्धनाची प्रेरणा दिली, त्याबद्दल मी " राजर्षी शाहू अभियांत्रिकी महाविद्यालया " तर्फे आपले मनपूर्वक आभारमानतो ! धन्यवाद !!

THE

FROM

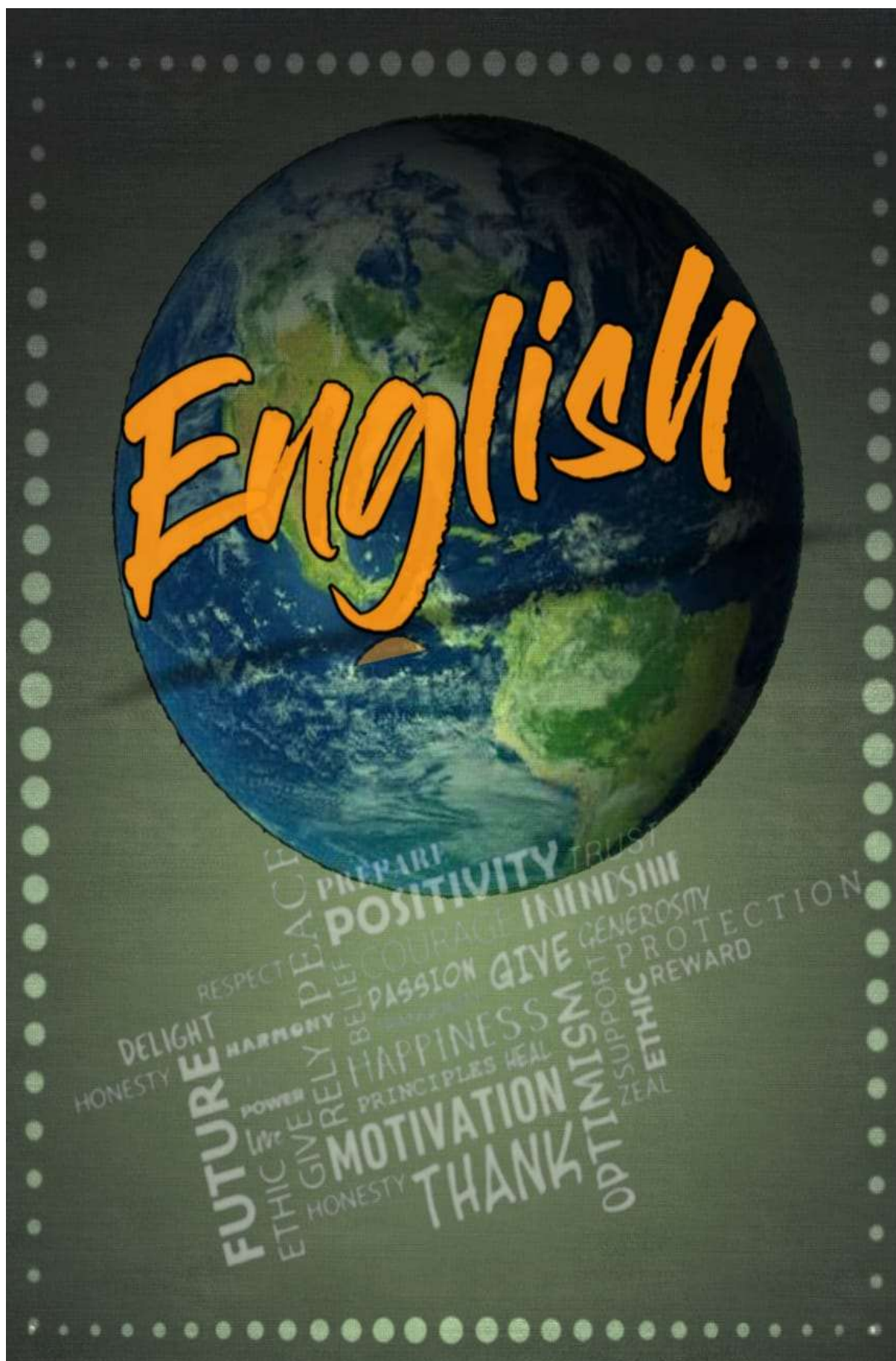
EDITOR'S DESK

Here you have our college magazine 'Kalavishkar', the long awaited magazine presenting the blend of creativity and innovation showcased in the year 2019-2020. This is the snapshot of the various activities and advancements of all associated with RSCOE. "Kalavishkar" presents the hard work and dedication of Students and faculty members who have exhibited their literary skills and innovative ideas.

We would like to place on record our gratitude and heartfelt thanks to all those who have contributed to make this effort worthwhile. I express my considerable appreciation to all the authors of the articles in this magazine. These contributions have required a generous amount of time and effort. It is this willingness to share knowledge, concerns and special insights with fellow beings that has made this magazine possible. We profusely thank the management for giving support and encouragement and a free hand in this endeavour.

.....Happy Reading!

Editors
Dr.Dubbal & Dr.Asha Kiran

ENGLISH SECTION

PROF. VAISHALI BARKADE

PROF. ASHA KIRAN

PRATIK PATIL
(BE EGTC)

SHERYL THOPPIL
(TE EGTC)

My Thoughts and The Sky

I know I was alone but my thoughts were free to flee. In this battle of existence, they chose to fly in their own imaginary territory.

So instead of sitting there and sobbing with me, my thoughts gazed at the sky.

There were birds, stars, moon and sun too.

But yet it cried and sprinkled its tears as rain on me to reveal its pain.

To reveal its loneliness.

To reveal its unhappiness.

For a while, I felt sad for the sky. It is enormously big and yet troubled.

I asked my thoughts - what I can do?

It replied - Maybe you can accompany the sky and fill his voids of lonesomeness and he'll assist you to escape your insecurities.

And then...

I escorted the sky wherever I go or he was with me whenever I craved for a companion.

When it rained now, I danced in its shower and glancing at my joy, he smiled like a blooming flower.

And when I was miserable, he sent the chills of breeze, making me look up and find my friend in need.

-Triveni Jarkal

Friendship

You have a special place in my heart,
which I know will rise in an adorable art.
We share a unique bond and love,
which is indefinable as we are over fond.
You aren't just my best friend,
but yes, a sister till the end.
Love for you will always remain in my heart,
even after we fall apart.
You are the love of my life,
a reason to live alive.
We fight we argue,
yet we quickly melt like fondue.
You are so special for me,
that I can't deny to agree...
I pray to God,
Our friendship should last forever
which shouldn't break ever.

-Aishwarya Suram
IT Department

THE QUEENS' OF THE DARK...!!!

Who is a queen? There are 2 possible definitions-1st - The consort of a king and 2nd - the most powerful piece in the game of chess.

Let's have a look at the 2nd definition. The most powerful piece of chess i.e. it has the freedom to move in any direction it wants: a thought far from reality.

Even in that case haven't we seen women who have made this a reality. Women who were thrown into darkness by the evil of their destiny but by the power she holds within, these women wore this darkness as their tiara and started ruling the circumstances meant to enslave them.

Who are these women? Many of us will name the prominent women who have engraved their names in the books of history.

But let me throw light to another sector. Aren't there women in our society who have lost their love of their lives at a very young age; but have fought all the social stigma to ensure her little ones would never miss out on anything?

Don't we know women who refused to kill her girl child and rejected all those who refused to accept her child. Wasn't it just to show the world the kind of jewel they failed to recognize?

The mothers' and wives of the men at the border, shouldn't they too get a salute?

If any of us are privileged enough to get good schooling despite financial condition isn't it because we have mothers' who said the least expensive of all was their all-time favourite?

The lists will definitely include more but my question to all is...aren't these women the real queens...whose story will never be heard about, whose bravery will never be sung about, whose tears will never be asked about....

THE QUEENS 'OF THE DARK...!!!

Sheryl Thoppil
E&TC department

Women Empowerment

Dr. Tessy Thomas

The concept of women empowerment has become a very significant topic of discussion in developing economies. Women empowerment is empowering women to make their own decisions for personal as well as social development. Empowering women is to make them independent in all aspects and to set them free from all social and family limitations. Gender equality is, first and foremost, a human right. It implies a society in which women and men

enjoy the same opportunities, outcomes, rights, and obligations in all spheres of life. Equality between men and women exists when both of them are able to share equal distribution of power and influence; have equal opportunities financially through work and through setting up businesses; enjoy equal access to education and opportunity to fulfil personal ambitions. Yet there is discrimination against women and girls – including gender-based violence, economic, discrimination, sexual coercion, reproductive health inequalities and harmful traditional practices.

Ajaitha Shah

Women usually have less access than men to training and employment, medical care, property ownership, etc.

They are less likely than men to be politically active and more likely to be victims of domestic violence. The ability of women to control their own fertility is absolutely fundamental. And when these reproductive rights - including the right to decide the number, timing, and spacing of her children are free of discrimination, coercion, and violence.

Capt. Divya Ajit Kumar

She would have the freedom to participate more fully and equally in the society because when she would be healthy, she would be more productive. The roles of men and women are not biologically determined - they are socially determined and changeable.

India is a country where all the women have been honoured as goddesses since ancient times. However, when it approaches to providing them with correspondent rights the same people abandon its major importance and swallow that the main purpose of women is to take care of the family and kids firstly. Whereas, there have been various organizations and institutions advocating for women, supporting various projects that provide women basic education and health care requirements.

Kiran Bedi

Apart from these, there are many welfare schemes for women - Beti Bachao Beti Padhao, Ujwalla, ICDS, Kishori Shakti Yojana, etc implemented by the Indian government. According to me, every woman should be given equal opportunities for education and employment without any gender bias. Now, we know that women's empowerment is a minute key to economic growth and social transformation. And there's an African proverb,

"If you educate a man, you educate an individual but if you educate women, you educate a nation".

— Sadhana Khamari

Medha Patkar

EMPOWERED WOMEN

She is the Sky, she is the light,
The illumination point in the fright,
Who are you to stop her?
Just a little support & see how the
world will prosper!

The Shower of love, a beautiful dove,
Let her fly & touch the sky,
She is the ocean,
Let her follow her passion!

You call her weak,
But now it's time to break that streak,
Otherwise you will be a freak!
So it's better to sell your ego on the
street!

Don't cut the buds...
Let her blossom like the flower,
& one day for sure,
She will be with you like the sea has its
shore!!...

- Shivani Chaudhari

Empower women, but why?

The dictionary definition of 'empowerment' says that 'empowerment is the authority or power given to someone to do something' and as it is nothing less than a fact, we are all aware that women have been deprived of this power over centuries. Our society is structured in such a way where women often need to be approved, protected and financed by men. A study shows that unless a country treats women as a vital part of their society and lets equality bloom, it can never achieve sustainable development on economic, social or political platforms with the recognition of men's participation only. In other words, the world needs to stop discouraging women for being women. Savitribai Phule, a social reformer, an educationalist, and a poet from Maharashtra was often abused by groups of men with orthodox beliefs who opposed the education for women. But this is changing. Our women from all over the world are breathing the air of revolution and have started recognizing that things cannot simply work in someone's favor because of their gender. Equality is not a privilege but a necessity.

When women are empowered they cause an enormous impact on the society and there's no limit to what a woman can accomplish if the society doesn't stop her from thriving. Women empowerment isn't about making women strong. Women are strong already. It's about changing the way the society perceives that strength. Therefore, there is an urgent need to tackle this worldwide pandemic against women through an active participation of all- men, women, government, the world. Let every girl know that her voice is heard and it can change the world. Let every woman know that she is much more than a slave who cooks, cleans and sacrifices. Here's to the strong women, may we know them, may we be them, may we raise them. Let equality bloom.

- Juhi Ramteke
(TE-Mech)

The Garden of Words

I still remember when we met,
On a rainy day of half-light,
I showed that I'm busy,
But I was mesmerized by your beauty;

I went whirled around the bench you sat,
Then I flumped slightly to chat,
You had a mellifluous voice,
And a dazzling smile;

A babble with you made me slacken,
And made me to release all my weaken;
There started our friendship,
Which turned into a relationship;

A chatter with you made me cheerful,
So I waited for you as a zestful;

That talk of words in garden with you,
Made me fall in you,
And made a memorable day of life with you.

Parth Patil.
Mechanical Department.

ON THE PLACE OF WOMEN IN THE MODERN WORLD

“What is a woman’s place in this modern world?” I rebel against this question, though so many of my peers ask it. The inherent bias in the inquiry seems invisible to so many of them. They consider themselves progressive because they are willing to change many of the assumptions of the past.

They ignore the greater assumption – that a ‘place’ for women must be defined and set forth to begin with. Half of the population must somehow be reduced to the role arrived at by a single conversation. No matter how broad that role is, it will be by nature a reduction from infinite variety that is womanhood.

I say there is no role for women –there is, instead, a role for each woman, and she must make it for herself. For someone, it will be the role of workwoman; for others, it will be the role of wife. For others, it will be both. For yet others, it will be neither.

Do not mistake me in assuming I value one woman’s role above another. My point is not to stratify our society –we have done that far too well already. My point is to diversify our discourse.

“A woman’s strength should not be in her role, whatsoever she chooses it to be, but in the power to choose that role.” It is amazing to me that I even have to make this point, as I see the role is often celebrated but the choice is denied to many.

-Issa Wasa

NIRBHAYA

You can throw acid on my face
but not on my dreams!
You can harm my body but not
my mind!
You can win my body by force but
not my love!
I am beautiful not by face or my
physics but by heart...
Win my heart and I'll give you my
whole world!!
Attack on me and I'll leave you
nowhere.
I am not ashamed of my attacked
face.
Because they are the scars of my
bravery and your cowardliness
And I'll not let a cowardly person
decide my destination!!!!

-Riya K. Talekar.
E&TC department

Staying In

The wind blows,
But it's ever so still.
The day passes, All in brim.
I guess it's another day when I stay in.

The birds sing sweet songs,
The river flows, the fishes swim.
I sit by the window watching them,
It's another day when I stay in.

Everyone longs to go out in the sun,
Everyone wishes to take a stroll,
Ah! But it all goes in vain
Cause it's another day when we stay in.

The houses are stacked with food,
However, people in them are always in a mood.
Conversations are ever so thin,
It's another day when we stay in.

The virus is out there and it's coming for you,
Stay home shout the reporters too,
Whoever thought it will be so hard to sleep and chill,
We'll it's another day we stay in.

Fifteen days they said and then said twenty-one,
Being in lockdown is everything else but fun,
We are nowhere near its brim,
Many more days of staying in!

Medhya Budhwar.

INDEPENDENCE!!

Well ...I am 80 years old ...75 years ago, me and my friend got separated! I was planted in AMRITSAR and he was planted in LAHORE ... though there was no actual contact we communicated through our friends 'THE BIRDS'.

Everything was nice and good when my friend lost his arms (branches)!! All this happened during the clashes of PARTITION. Where I had no idea that MY COUNTRY ..MY INDIA was divided ...!! Since then I was termed Indian and he was termed PAKISTANI!!! I have seen INDIA change through all these years and progress... from the PRE-INDEPENDENCE to the POST...but the INDIAN FLAG WILL BE WORSHIPED BY ME no matter what. The INDIAN soil will be thanked by me every second of my life for being my mother and nurturing me.

I wish my fellow beings, my people a very very HAPPY INDEPENDENCE DAY ...But now I wonder how I wish my friend beyond the border!! After all we were the same, we are the same but freedom was surely a boon to India followed by the partition which proved to be a curse too!!

-THE (INDIAN) BANYAN TREE

PARNIKA PAWAR
(IT Department)

Girls are Special!

When anyone needs love,
He goes to his mother.
When compassion is sought for,
All sisters are fondly remembered.
When knowledge is acquired,
Goddess Saraswati is ardently prayed.
When people require wealth in abundance,
Goddess Laxmi is worshipped & revered.
When courage is sought for,
Goddess Durga comes to one's mind
Then why the entire world prays for son
And a girl is killed before she is born?
Why the world celebrates the birth of a son
And gets depressed at the birth of a daughter?
Remember a son will be a son till he gets his wife
But a daughter will remain a daughter throughout her life...

- Ruchie Rakshe

Women Empowerment

With the slogan of women empowerment the question arises that “Have women become really strong?” and “Has the long term struggle ended ?” Many programs have been implemented and run by the government such as International Women’s Day, Mother’s Day, etc. in order to bring awareness in society about the true rights and value of women in the development of the nation . Women need to progress in all spheres.

Women empowerment means emancipation of women from the vicious grips of social, economic, political, cast and gender-based discrimination. It means granting women the freedom to make their choices. A woman is a being with senses, imagination and thoughts, she should be able to express them freely. Individual empowerment means to have the self-confidence to articulate and assert, the power to negotiate and decide.

There is a high level of gender inequality in India where women are ill-treated by their family members and society. The percentage of the illiterate population in India is mostly covered by women. The real meaning of Women Empowerment is to make them well educated and give them the freedom, so they are capable of taking their own decisions in any field. Since ancient times, through the low points of the medieval period to the promotion of equal rights by many reformers, the history of women in India has been eventful. In modern times, Indian women have held high offices in India which include being the president, prime minister, speaker of the Lok Sabha and leader of the opposition. Similarly, they have held high positions in the Technical field as well as in the medical field. They are also serving the Nation by becoming fighter pilots, joining Indian Army, Indian Navy and Indian Air Force.

However, women in India continue to face atrocities such as rape, acid attacks, and dowry killings as well as forced prostitution. According to a global poll conducted by Thomson Reuters, India is the “fourth most dangerous country” in the world for women, and the worst country for women among the G20 countries. India needs to take some advance steps to improve the women's position in society through the proper health, higher education and economic participation.

P.V.Sindhu

Samiksha Pawar
E&TC Department

Mary Kom

Speaking globally the principle of gender equality was recognized in the United Nations Charter in 1945 and the UN Declaration of Human Rights in 1948, the majority of development planners did not fully address the role of women in the development process. In 1975, the first UN Conference of Women and Development was held in Mexico City under the motto, “Equality, Development and Peace”. The need to integrate women into development was internationally proclaimed in the 1995 Beijing Conference. According to Menon and Probhhu(2001), there was a strong plea for investing in women’s equality on the ground that it made economic sense and spoke of “ the social rate of return on investment in women” being greater than the corresponding rate for men . According to Paten (2002), women’s development can be attained by improving her status and bargaining power in the economy.

Women empowerment, in the truest sense, will be achieved only when there is attitudinal change in society with regard to womenfolk, treating them with proper respect, dignity, fairness and equality. Swami Vivekananda , one of the greatest sons of India, quoted that, “ There is no chance for the welfare of the world unless the condition of women is improved , It is not possible for a bird to fly on only one wing.”

Women Empowerment Transforms Society

Empowering women is a key to national development. A country where women are respected and independent is considered to be a secured nation. Unfortunately, even though several new laws and policies have been introduced for women, they still struggle to get themselves uplifted in most of the countries. Even today, in India the percentage of girls pursuing education is lesser than expected. The female literacy rate at national level is around 53.7%. Moreover, this figure drops down when it comes to pursuing higher education. We must realize that education is a basic right that marks the beginning of empowering women. Today also there are practices like child marriage and dowry system which are still prevalent in some parts of India. These issues are pulling us back from accomplishing gender equality. Also, it is not sufficient to only provide ensure education and rights to women. It is also important to ensure the safety of women both inside and outside the house. It is a surprising fact that women are still not allowed to an opinion in their own houses and are tend to given the least importance. One such instance being restrictions imposed on girls during menstruation which is still considered to be a stigma despite several efforts being carried out to normalize it. Many awareness programs are also held for children at school level.

Therefore, education plays an important role in shaping the lives of people. Gender equality as a topic at schools will have a great impact on the students. Awareness campaigns regarding education of girls in rural areas can definitely be beneficial. It's time we change the way world perceives women. Media holds a great power when it comes to bringing a change. The audience as well must be selective in choosing the type of content it wishes to watch or read. Understanding that watching movies or shows which imply superiority of one gender over the other can have psychological effects which may be harmful for the progress of our society. Hence, we must take inspiration from great women who successfully overcame the social barriers because only then incredible things can happen.

Vaishnavi Kulkarni
(TE E&TC)

She is like that diary...

She is like that diary, scribbled on for ages and left to dust. She is a painted hurricane, caged inside the norms of a shady society. She is a human body coerced to pile up, Fears colored in skin, Tee's dipped in creepy gazes, Jackets filled with unwanted touches, Scarves to rip a left piece out of her, yet again.

Jeans to call her hot, Salwar to call her old, Shorts to call her whore, Skirts to call her beautiful, but bold. She is a blunder of thoughts, who speaks through her smile.

A vintage heart, who spreads glitter on every path she walks. She is the moon and the stars. She is a band-aid on those ripped scars. She is you. She is me.

A Daughter. A Mother. A Friend and A Sister.

She is Us, Screaming to be Free. ♥

Sharvari Sattigeri
(TE E&TC)

TRAVEL DIARIES

Well I'm quite sure that by now, most of us have already started making travel plans with our friends and family for 2021 including me! So here are a few reasons regarding why it is an amazing idea to do so instead of just hanging out at your regular cafe!!

Travelling has been an integral part of my life ever since I remember having started to travel and let me tell you why I say integral. Travelling is not only about visiting those famous historical monuments or a quick escape for rejuvenating ourselves from the hectic schedule but about exploring our true selves and cherishing life and finding the purpose of our existence. Sounds too philosophical? Well, it's not! Here are a few ways in which travelling shaped me as a person and I'm sure it will shape you too!

Alright then before starting I just want to add that travelling doesn't necessarily have to be an abroad trip or a costlier vacation! It could be as short and sweet like a one-day trip or an awesome trek with friends! So now that you're clear about what travel exactly means let's dive in: -

2. **More Social:** When I first started travelling, I was kind of an introvert and uncomfortable talking to those who I didn't know (also because I was a shy kid!) But when you're travelling it's either a sink or swim road and you have no other option than to talk with people and make friends out of strangers rather than just sitting in a corner! Now when I look at myself, I can assure you that whether we've met before or not we'll definitely have great conversations and a friendship that'll last for years!
3. **More Confident:** Tell me how many million times do you think before approaching an unknown person? We all fear it, don't we! In the process of putting yourself out there to connect with new people and make friends, you build up self-esteem and confidence subconsciously and it kind of stays with you forever.
4. **More Adventurous:** Not many of us like walking miles but tell me have you ever denied that 4-hour long trek with your friends? The satisfaction of walking all the way up, having that adrenaline rush makes it even more adventurous and memorable. Travel simply teaches you to be happy and enjoy the breath-taking views of nature!
5. **Smarter:** Unless you sit at a resort drowning your brain in frozen drinks, travel will teach you about the world. You'll learn about people, history, culture and arcane facts about places some people could only dream about. In short, you'll have a better understanding about how people behave. That's something that can't be learned from books; you can only pick it up with your travel experience.
6. **More adaptable:** Now tell me how many times have you experienced one of these - missing a flight, delayed flights/trains/buses, food provided during travel that made you miss your simple roti-sabji at home, unable to find hotels for your stay. I'm sure you've experienced at least one of them and if you haven't, you'll surely experience one! It is from these uncertain situations; you learn to adapt to changing situations. You learn to get along and find alternatives with situations. And that's when you make lemonade when life gives you lemons, because you're awesome :)

Well my upcoming travel plans include an amazing trek with friends, a solo-trip, and forever a dream destination of Santorini - Greece! So, go ahead

- Himani Gaikwad
IT Department

My Perpetual Darling

From the day you entered the control volume of my mind, my heart has become a closed vessel and its entropy is increasing according to the third law of Love O dynamics.

The events and activities are so complex that I cannot find the optimum path after 'n' number of iterations.

My heart is unable to sustain the cyclic load of your frequent smiles and is near to endurance limit failure.

I am quenched in your thoughts and no heat treatment can save my heart from getting me decrystallized.

Please do not test the load-bearing capacity of my heart valves and lower my yield strength.

Please don't increase the compression ratio of my heart so much because it is not designed to bear so much thermal stress.

Lower your octane number of your temper as my little heart is not accustomed to so much undesirable Knocking.

I am sure that you will be experiencing some stress and someday will show proportionate straining to my call.

And as a Mechanical Engineer, I firmly believe in this theory, So I will wait until my little specimen crosses its ultimate tensile stress and fractures.

Yours,

Strain Hardened Mechanical Engg

She is psychic
You can stab her
Without making her bleed
You can break her
Without hearing anything shatter
She is wrapped in steel
She is water
Soft enough
To offer life
Tough enough
To drown it away
She is ironic
She is wild
With whiskey words
Even this page is white
Discreet relationship, lucid forlorn
She is an electrolyte
She is a vixen
With a vintage style
Expensive taste
And a gorgeous smile
She is free
She is disenchanted
She is ready to grow....

-Shravani Muthe

WOMEN EMPOWERMENT

"WHETHER WOMEN ARE BETTER IS NOT THE POINT TO BE ADDRESSED BUT THEY ARE CERTAINLY NOT LESS SHOULD BE CONSIDERED".

Hey there, this is Umin Inamdar, 19 years old, an engineering student and a certified yoga instructor and I am here to share my views on women empowerment through this article.

I come from a Muslim family, born in Karnataka and brought up in Maharashtra. Instead of all the stereotypes that are allied on women in this society I feel so privileged to say that I am raised in a family where women are equally treated and also, I am blessed to have parents who have always taught me to be independent, build up a different personality and always push me up to take the decisions, to grow up as a responsible person. Because of which today at the age of 19 I have started earning, by taking yoga classes, giving personal training, conducting meditation sessions etc, this is just the beginning, there is a long way to go. This is all about me, but I am disturbed by looking around some parts of the nation where the women are not even allowed to take the basic education and the rest is far away. In some parts of India, the education and freedom are very regressive.

But also, we could see that in comparison women are coming forward for their rights, and also our scenario is far better than before if we consider women rights. But still there exist many more cases which needs to be addressed.

If ever in my life I get a chance to do something for women empowerment my main focus would be on gender discrimination. I have a younger sister; she is a national roll ball player and I am the elder one and there are people who question my parents " oh you have 2 daughters and no son, once they will be married who is going to take care of you? How you will be managing everything?"

This is a very minor thing in the name of gender discrimination there are lots of women out there who are facing a lot more. We are doing far better in our lives still the harsh words of some people makes me sad and I can imagine what those all women who have been going through. Gender inequalities are still deep rooted in society.

Looking at the brighter side there are vast improvisations through various organizations NGO's women are getting chance to enhance themselves in this world also in many political economic, social, educational region conditions are far better than before. This generation is getting better they acknowledge the importance of women in every field. But along with this there is a need of change in this society. To get this, we have a small workplace which works for empowerment called "MANINI". This is a foundation which only works for betterment of women.

The founder of this Manini is Dr.BHARATI CHAVAN.

She is a leader who always works hard for the society and also various regions of economic, political, regional etc and always stands up for women and their rights. Through this Manini foundation various women are getting better education, business opportunities and much more.

The work of this Manini foundation is slowly spreading all over the Maharashtra and many women are benefited by this. There are the small steps which we could take to bring the change in the society.

In the end I would just like to say society needs to understand that women should be at all levels and also, she should be heard and heeded not overlooked and ignored.

Umin Inamdar
E&TC department

A TRIBUTE TO SUDHA MURTY

Adorning a sweet smile on her face, wearing a string of jasmine on her hair, clad in a simple saree stands before us the chairperson of Infosys foundation -Sudha Murty

The above-mentioned attire definitely does not stand in accord to our standards of a chairperson of such a big foundation. But again, I am not talking about a regular woman...I am talking about a lady who hasn't bought a saree for herself in last 20 years.

An Engineer by qualification, a social worker, an author, a chairperson, a philanthropist, a speaker; she is what each of us should try to be- An Epitome of Compassion. She being a teacher herself has taught many of us here, not through words but through her actions.

Amma, akka, ajji she has made a place for herself in our hearts. In an interview when she was asked "Why all your stories have a happy ending?" To which she replied I have selected only those 20% stories of my life with happy ending so that people may look at the good of our country and people- such is her personality so vibrant, so dynamic.

A woman of spirit she has not only raised independent women but has also tried to lay a foundation for a generation, where the society will respect woman for who she is. We at "KALAVISHKAR" fold our hands in respect to this great personality, who we can deem as an ultimate symbol of Woman Empowerment.

**Sheryl Thoppil-
Student Co-Editor Kalavishkar**

HINDI SECTION

DR. MEENAKSHI DUGGAL
(MBA Dept.)

PROF. PALLAVI TEKADE
(IT Dept.)

VAISHNAV BURHAN
(TE CIVIL)

SHAVEJ SHAIKH
(BE MECH)

ASHFAQ MOMIN
(TE CIVIL)

परिचय

राष्ट्रीय महिला काव्य मंच की सचिव।
विश्व मैत्री मंच द्वारा साहित्य गरिमा
पुरस्कार से सम्मानित।

नयी दिशाएं की सक्रिय सदस्या।
विश्व मैत्री मंच की आजीवन सदस्यता।

‘पहली कविता वृद्ध समस्या पर है और
दूसरी पर्यावरण संरक्षण पर.....’

**Dr. Meenakshi Duggal,
Associate Professor
(MBA Department)**

v

‘अल्प विराम की वेला...’

नमन चिकित्सा विज्ञान को
कि उम्र का धागा खींच
कितना लंबा कर दिया।
अब कोई शैशव
वंचित नहीं लाड से
अंजुरि भर भर प्रेम लुटाते
दादा-दादी, नाना-नानी।

लेकिन इक्कीसवीं सदी में
श्रवण कुमार नहीं जन्मते
दशरथ अनुगामी राम नहीं मिलते।
कलियुग की धरती स्वार्थ की
यथार्थ में बड़ी
सख्त और पथरीली।

आइए....
प्रेम - पुष्प उगाएं।
नीरस नौरव जीवन में,
मुस्कानों की कलियाँ महकाएं।
धुंधलाए चक्षुओं में,
हो आशा दीप प्रज्वलित,
कुछ उनकी सुनें,
कुछ अपनी सुनाएं।
आंवल - नाल कट जाने से
रिश्ते कहीं कटते हैं भला,
कंपित आज वे हाथ
जिन्होंने डाले थे प्रेम - निवाले
थाम जिन्हें तुम
ऐसा भागे कि मुड़कर कभी
देखा ही नहीं।

Ardine

भागम भाग भागम भाग,
प्रतियोगी सा जीवन जीते।
जरा दम लोरुको,
देखो उस वृद्ध युगल को,
जिसे तुम भूल गए।
पर कोई फर्नीचर नहीं है वे।
श्रद्धा और सम्मान उन्हें दो।
राह दिखाई तुम्हें जिन्होंने,
सम्मानित जीवन जीने की।
तुम जवान वे बूढ़े हो गये
पर तुम्हें जवान करने में
उनकी जवानी बीत गयी।
विडंबना यह कि,
तुम एकमात्र केन्द्र उनके जीवन का,
और वे तुम्हारे जीवन,
का एक हिस्सा भी नहीं शायद।

मात्र जिम्मेदारी इक बोझ हैं वे,
क्या देह शिथिलता,
ठहराती न्यायोचित,
तुम्हारे अलगाव को,
उनके देहावसान की।
प्रतीक्षा को?
यह वार्धक्य जर्जर काया भी,
थी कभी एक इंजीनियर।
इक डाक्टर, साहित्यकार, ओहदेदार
या फिर दक्ष गृहिणी,
मत छीनो उनसे उनकी पहचान।

क्या चाहिए उन्हें तुमसे
बस प्यार के दो बोल
और कुछ पलों का साथ

Artline

जरूरतें उनकी कम हैं
विलासिता उन्हें नहीं भाती
पर सादा बूढ़ी हड्डियों को
दो इक नर्म बिछौना।,
उन्हें लेने भी स्वर्णिम रथ आएगा
चले जाएंगे रुकेंगे नहीं
तुम चाहोगे तब भी नहीं
पर उस काल रात्रि तक
मुश्किलें उनकी आसान करो।

मुझे अपने प्यारे वृद्ध जनों से,
कुछ कहना है उठ जाओ,
इक हुंकार भरो।
सुप्तप्राय मन में आत्मबल संचार करो
तुम आज भी,
गौरवमय, गरिमाशाली,
अनुभव और बड़प्पन,
की दौलत के स्वामी।

मत देखो अपने जायों को,
याचक भाव से।
दाता हो तुम,
सिर उठाकर जियो
आत्मसम्मान से।
हाथ उठे सदा तुम्हारे,
देने को ही।
मत करो वसीयत ऐसी,
कि जीते जी सर्वस्व लुटा पंगु हो जाओ।
जब काया साथ नहीं देती,
तब माया भी लाठी होती है।

Artline

अपने मौन को भाषा दो,
मुखर हो शब्दों को मित्र बनाओ।
अपनी ऊर्जा, उत्साह, स्फूर्ति,
भर दो अपनी शब्दावली में।
लबालब भरा खज़ाना,
अनुभवों को बांटो,
भावनात्मक दृढ़ता का वरण करो।
उतार फेंको चादर दीनता की,
मत देखो दुनिया को।
अपेक्षाओं का चश्मा लगा कर,
मत बांधो किसी को भी।

मत करो हताहत,
अपराध बोध और ग्लानि बोध से।।

जायदाद नहीं है औलाद,
जिसमें निवेश किया था।
भूल गए क्या,
तुम्हीं ने दिए पंख फिर,
परवाज़ से परहेज क्यों?
घोंसले में बिछाए, पहले पंख, फिर पत्ते,
आखिर में पत्थर।
जब पत्थरों से बच्चों ने आग निकाल ली,
फिर बया क्यू डरती है,
आगे बढ़ा कर पीछे,
खींचने का जतन करती है?

गति भले ही मंद पड़ गई,
पूर्ण विराम दूर अभी है,
यह अल्प विराम की बेला है।

Artline

पर वृद्धावस्था अवश्यंभावी,
युगयुगांतर साक्षी हैं।
वार्धक्य सबकी दहलीज पर,
एक दिन तो जरूर आता है।
द्वार तुम खोलो न खोलो,
भीतर घुस आता है।

आइए खुद को तैयार करें,
छोड़ें विरासत स्वस्थ परंपराओं की,
वृद्धों के हम मित्र बनें।
बोर्टे नहीं जायदाद,
समेटें उनका वात्सल्य,
बटोरें उनकी आशीष।

आओ उनका वरण करें,
उनको गोद ले लें।
वह अध्याय पूर्ण हुआ,
जब उन्होंने हमें पोला था।
मांस पिंड मैं नन्हें से,
जीवन प्राण डाला था।
अब बारी हमारी है,
पार्ट परिवर्तन हुआ,
तुम बनो अभिभावक,
क्लांत, शिथिल कैनवास पर।

कुछ बेफिक्री उकेरें,
द्वितीय शैशव के रंग बिखेरें।
पोपले मुख की किलकारी,
गूंज ऊपर तक जाएगी,
और समय आने पर हमें भी,
परब्रह्म पहुंचायेगी।

Dr. Meenakshi Duggal
(Prof. MBA Dept.)

भारतीय संस्कृति में नारी के सम्मान को बहुत महत्व दिया गया है। संस्कृत में एक श्लोक है- 'यस्य पूज्यन्ते नार्यस्तु तत्र रमन्ते देवताः। अर्थात्, जहां नारी की पूजा होती है, वहां देवता निवास करते हैं। किंतु वर्तमान में जो हालात दिखाई देते हैं, उसमें नारी का हर जगह अपमान होता चला जा रहा है। उसे 'भोग की वस्तु' समझकर आदमी 'अपने तरीके' से 'इस्तेमाल' कर रहा है। यह बेहद चिंताजनक बात है। लेकिन हमारी संस्कृति को बनाए रखते हुए नारी का सम्मान कैसे किय जाए, इस पर विचार करना आवश्यक है।

माता का हमेशा सम्मान हो।

माँ अर्थात् माता के रूप में नारी, धरती पर अपने सबसे पवित्रतम रूप में है। माता यानी जननी। मां को ईश्वर से भी बढ़कर माना गया है, क्योंकि ईश्वर की जन्मदात्री भी नारी ही रही है। किंतु बदलते समय के हिसाब से संतानों ने अपनी मां को महत्व देना कम कर दिया है। यह चिंताजनक पहलू है। सब धन-लिप्सा व अपने स्वार्थ में डूबते जा रहे हैं। परंतु जन्म देने वाली माता के रूप में नारी का सम्मान अनिवार्य रूप से होना चाहिए, जो वर्तमान में कम हो गया है, यह सवाल आजकल यक्षप्रश्न की तरह चहुंओर पांव पसारता जा रहा है। इस बारे में नई पीढ़ी को आत्मावलोकन करना चाहिए।

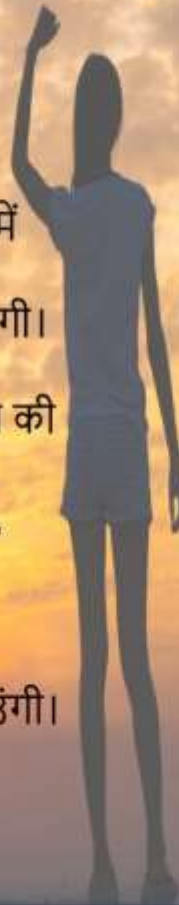

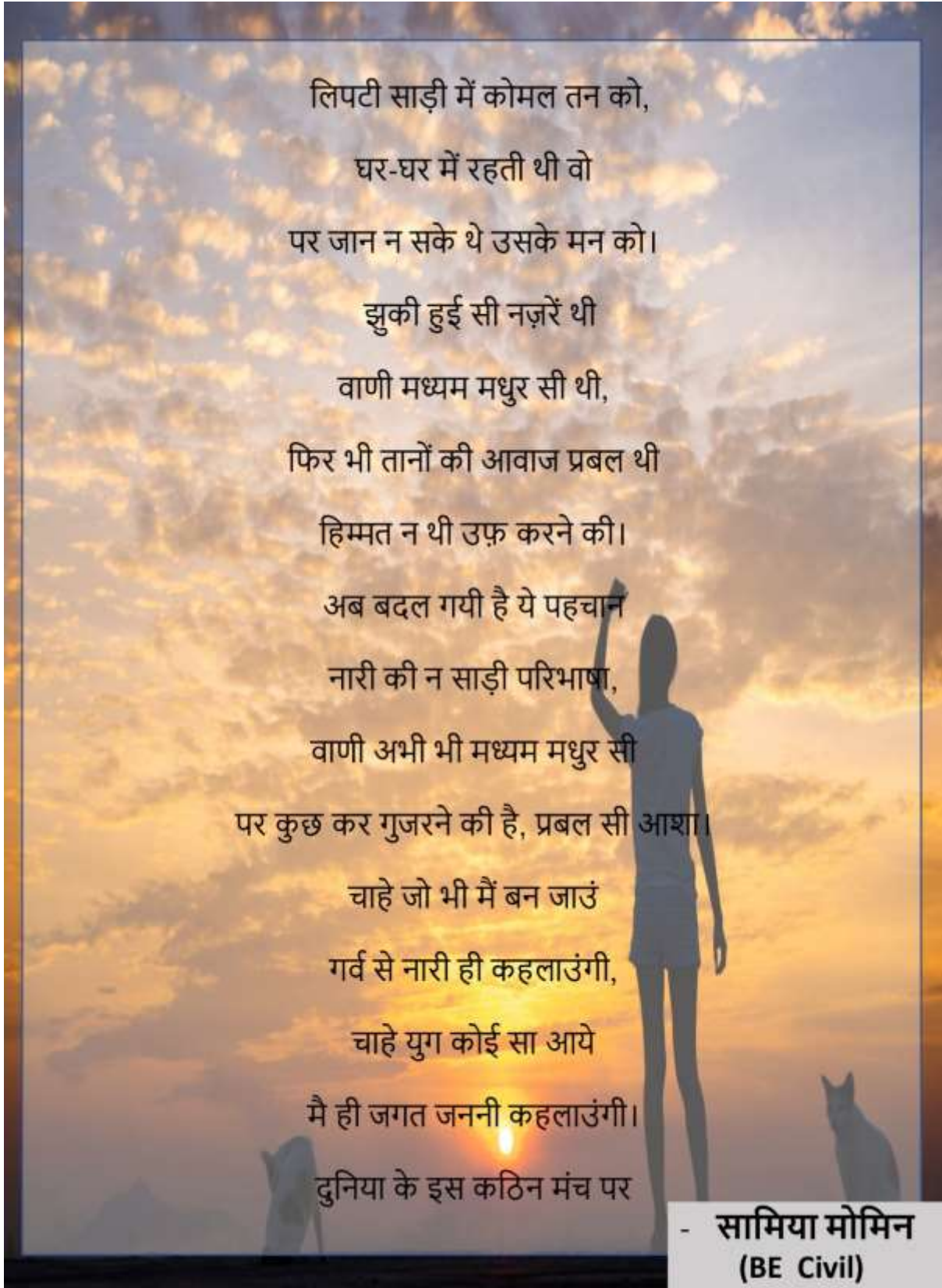
आजकल लड़कियां बहुत बाजी मार रही हैं। इन्हें हर क्षेत्र में हम आगे बढ़ते हुए देखा जा सकता है। विभिन्न परीक्षाओं की मेरिट लिस्ट में लड़कियां तेजी से आगे बढ़ रही हैं। किसी समय इन्हें कमजोर समझा जाता था, किंतु इन्होंने अपनी मेहनत और मेधा शक्ति के बल पर हर क्षेत्र में प्रवीणता अर्जित कर ली है। इनकी इस प्रतिभा का सम्मान किया जाना चाहिए।

बच्चों में संस्कार भरने का काम मां के रूप में नारी द्वारा ही किया जाता है। यह तो हम सभी बचपन से सुनते चले आ रहे हैं कि बच्चों की प्रथम गुरु मां ही होती है। मां के व्यक्तित्व-कृतित्व का बच्चों पर सकारात्मक और नकारात्मक दोनों प्रकार का असर पड़ता है।

“जगत जननी: नारी”

उतारो मुझे जिस क्षेत्र में
सर्वश्रेष्ठ कर दिखाउंगी,
औरों से अलग हूं दिखने में
कुछ अलग कर के ही जाउंगी।
चाह नहीं है एक अलग नाम की
इसी को महान बनाउंगी,
नारी हूं मैं इस युग की
नारी की अलग पहचान बनाउंगी।
जो सदियों से देखा तुमने

लिपटी साड़ी में कोमल तन को,
घर-घर में रहती थी वो
पर जान न सके थे उसके मन को।
झुकी हुई सी नज़रें थी
वाणी मध्यम मधुर सी थी,
फिर भी तानों की आवाज प्रबल थी
हिम्मत न थी उफ़र करने की।
अब बदल गयी है ये पहचान
नारी की न साड़ी परिभाषा,
वाणी अभी भी मध्यम मधुर सी
पर कुछ कर गुजरने की है, प्रबल सी आशा।
चाहे जो भी मैं बन जाऊं
गर्व से नारी ही कहलाउंगी,
चाहे युग कोई सा आये
मैं ही जगत जननी कहलाउंगी।
दुनिया के इस कठिन मंच पर

- सामिया मोमिन
(BE Civil)

“ धरा की ज़बानी...”

सांस लेने दो मुझे भी, जीना चाहती हूं
दो घंट स्वस्थ हवा पानी के पीना चाहती हूं।

रुग्ण हैं अंग प्रत्यंग मेरे, और सांस हैं भारी
शनि पुत्रों ने अंतिम वेला की, कर ली है तैयारी।

तरु पुत्र जब मेरे कटते, क्या मुझ पर गुजरती है
मेरे भीतर इक गांधारी, कई बार जन्मतीं मरती है।
जब पेड़ों को काट दिया, मैं कैसे वर्षा दूंगी
मैं दूंगी सूखा, बाढ़ कभी और साथ कर्जो दूंगी।

कभी कागज, कभी फर्नीचर कभी भवन बनाते हो
जंगल राज बना रखा जंगल में आरा चलवाते हो।

जल स्रोत मेरे थे अमृत कलश, तुमने उन्हें नहीं
छोड़ा।

कचरे और रसायनों का मुख गंगा जमुना को मोड़ा।
कर्ण भेदी कोलाहल है, खो गया है कलरव गुंजन
हतभाग कि भक्षक बन बैठा करना था रक्षण।

किस आपरेशन टेबल पर
धमनियां मेरी साफ होंगी

भूलें तुम्हारी बच्चों मेरे, लगता नहीं माफ होंगी।

तुम अपराधी मेरे और आने वाली नस्लों
के
बचा सको तो बचा लो
बीज अच्छी फसलों के।

है वक्त पश्चाताप करो, ग्लेशियर अभी
बचा सकते
नीयत साफ अगर तो हरित क्रांति ला
सकते।

सूखे जंगल, नंगे पर्वत प, ' नरगिस '
हरियाली छायेगी।
मेघा सरिता की सरगम मुझे नवजीवन
दे जायेगी।

- Dr Meenakshi Duggal

Assistant Professor
(MBA Department)

आपने कई आर्मी रेजिमेंट के मार्चिंग गाने सुने होंगे, जो रोंगटे खड़े कर देते हैं, लेकिन इन्दिअन् आर्मी रेजिमेंट का एक मशहूर गाना है, जो आपके जरूर रोंगटे खड़े कर देगा। भारतीय सेना की असम रेजिमेंट में एक मार्चिंग गीत है – “बदलूराम का बदन ज़मीन पर नीचे है” जो न केवल मधुर है, बल्कि इसके पीछे एक समान रूप से प्रेरक कहानी भी है।

यह गीत बदलूराम नाम के एक राइफलमैन को समर्पित है, जिसने द्वितीय विश्व युद्ध में जापानी सेना के खिलाफ युद्ध लड़ा था। यह गीत यूनाइटेड स्टेट्स के मार्चिंग गीत बैटल ऑफ द रिपब्लिक - जॉन ब्राउन की बॉडी पर आधारित है। मूल गीत जॉन ब्राउन का शरीर अमेरिकी कोल्ड वार् के दौरान काफी लोकप्रिय था। आप बदलूराम का गाना सुनें और मैं आपको इसके पीछे का इतिहास बताऊंगा द्वितीय विश्व युद्ध के दौरान, भारतीय सेना के जवान बदलूराम की जापान के खिलाफ लड़ाई में मृत्यु हो गई। उस समय, सैनिक भोजन- राशन पाने के हकदार थे। बदलूराम की मृत्यु के बाद, एक अधिकारी बदलूराम की मृत्यु की सूचना सेना को देना भूल गया। इसी वजह से , बदलूराम का राशन आता रहा और इसी वजह से सेना यूनिट के लिए अतिरिक्त राशन प्राप्त हुआ। यह राशन भारतीय सैनिकों के जीवन और मृत्यु के बीच अंततः निर्णायक कारक बन गया। कुछ समय बाद, जापानी सेना ने भारतीय सेना को घेर लिया और उनकी राशन और खाने-पीने की सामग्री को रोक दिया लेकिन, बदलूराम के राशन की आपूर्ति के कारण सैनिक जीवित रह सकते थे।

आज भी असम रेजिमेंट के जवान कसम परेड के समय यह गान गाते हैं और बदलूराम को शुक्रिया कहते हैं, ऐसे कई महान लोग हैं जिन्हें हम लोग भूल चुके हैं । पर हमें ऐसे लोगो की कहानी ज्यादा से ज्यादा लोगो तक पहुंचानी है ताकि वो अमर रहे ।

यही बोल है जो असम राइफल के हर कसम परेड में गाया जाता है ।

एक खूबसूरत लड़की थी
जिसको देख के rifleman
चिंदी खीचना भूल गया
हवालदार मेजर देख लिया
उसको पिट्टू लगा दिया
बदलूराम एक सिपाही था
जापान वार् में मर गया
Quarter master स्मार्ट था
उसका ration निकल लिया
बदलूराम का बदन ज़मीन के नीचे है
तो हमें उसका ration मिलता है
Sabashh... hallelujah...
तो हमें उसका ration मिलता है...

अजिंक्य घनवट
MBA Department

“ महाराणी लक्ष्मीबाई ”

दोस्तो भारत के इतिहास में कुछ लोग ऐसे हुए थे। जिन्होंने भारत की दशा और दिशा दोनों बदल दी। मैं यहां राणी लक्ष्मीबाई की बात करना चाहता हूं, जिस समय बोला जाता था कि महिलाओं को घूंघट के पीछे ही रहना चाहिए, उस समय उन्होंने सबके मन में क्रांति की ज्वाला भड़का दी।

लक्ष्मीबाई का जन्म 1835 में वाराणासी के एक मराठी परिवार में हुआ था। उनका बचपन का नाम मणिकर्णिका था और लोग प्यार से उन्हें मनु कहकर पुकारते थे। उनके पिता का नाम मोरोपंत तांबे और माता का नाम भागीरथी बाई था। उनके माता पिता महाराष्ट्र से आये थे। मनु जब चार वर्ष की थी तभी उसकी माता की मृत्यु हो गयी थी। उनके पिता बिठूर जिले के पेशवा के दरबार में काम करते थे। पेशवा ने मनु को अपनी बेटी की तरह पाला। पेशवा उन्हें छबीली कहकर पुकारते थे। उनकी शिक्षा घर पर ही हुयी थी और उन्होंने बचपन में ही निशानेबाजी, घुडसवारी और तलवारबाजी सीख ली थी।

मणिकर्णिका से बनी रानी लक्ष्मीबाई।

मणिकर्णिका की शादी मई 1842 में झांसी के महाराजा गंगाधर राव नेवालकर से हुयी थी। उनकी शादी के बाद से ही उनको हिन्दू देवी लक्ष्मी के नाम पर लक्ष्मीबाई कहकर पुकारा जाने लगा। रानी लक्ष्मीबाई ने 1851 में एक पुत्र को जन्म दिया जिसका नाम दामोदर राव रखा लेकिन दुर्भाग्यवश केवल चार महीनों में उसकी मृत्यु हो गयी। रानी लक्ष्मीबाई पुत्रशोक में कई दिनों तक दुखी रहीं फिर महाराजा ने अपने चचेरे भाई के पुत्र आनंद राव को गोद ले लिया, जिसका नाम बाद में बदलकर दामोदर राव रखा गया।

अंग्रेजों से हुआ उत्तराधिकारी को लेकर विवाद महाराजा की मृत्यु के बाद तत्कालीन गवर्नर जनरल ने दामोदर राव को उत्तराधिकारी बनाने से मना कर दिया क्योंकि दामोदर गोद लिया हुआ बच्चा था और अंग्रेज नियमों के अनुसार सिंहासन का उत्तराधिकारी केवल खुद के वंश का पुत्र ही बन सकता था। 1854 में लक्ष्मीबाई को 60000 रुपये की पेंशन देकर किला छोड़ने का आदेश दिया गया। अंग्रेज लोग उन्हें नाम से ना पुकारकर झांसी की रानी कहकर बुलाते थे जो बाद में इतिहास में स्वर्ण अक्षरों में लिखा गया था। 1858 में रानी लक्ष्मीबाई अपने घोड़े बादल पर बैठकर किले से रवाना हो गयी।

1857 के शुरुवात में एक अपवाह फैल गयी कि ईस्ट इंडिया कंपनी के लिए लड़ाई करने वाले सैनिकों का रतूस में गाय और सूअर का मांस मिला हुआ है जिससे धार्मिक भावना आहत हुयी और देश भर में विद्रोह शुरू हो गया। 10 मई 1857 को भारतीय विद्रोह मेरठ से शुरू हो गया। जब ये खबर झांसी तक पहुची तो रानी लक्ष्मीबाई ने अंग्रेज अफसर को अपनी सुरक्षा के लिए सैनिकों की मांग की और वो राजी हो गये। कुछ दिनों तक रानी लक्ष्मीबाई झांसी की सभी औरतों को विश्वास दिलाती रही कि अंग्रेज डरपोक है और उनसे नहीं डरना चाहिए। झांसी को विद्रोहियों से बचाने के लिए रानी लक्ष्मीबाई को अंग्रेजों की तरफ से झांसी का कार्यभार दे

दिया ।

रानी लक्ष्मीबाई ने अंग्रेजों को समर्पण के लिए किया मना कुछ समय तक लक्ष्मीबाई अंग्रेजों के खिलाफ विद्रोह करने में अनिच्छुक थी। लेकिन Sep-Oct 1857 के दौरान रानी ने झांसी को पड़ोसी राजाओं की सेनाओं के आक्रमण से बचाया । अंग्रेजों की सेना झांसी की स्थिति संभालने के लिए पहुंची लेकिन पहुंचने पर देखा कि झांसी को तो भारी तोपों और सैनिकों से सुरक्षित कर रखा था। अंग्रेजों ने रानी लक्ष्मीबाई को समर्पण के लिए कहा लेकिन उसने मना कर दिया। रानी ने घोषणा की, “हम स्वतंत्रता के लिए लड़ेंगे, भगवान कृष्ण के शब्दों में अगर जीत गये तो जीत का जश्न मनायेगे और हार गये या रणभूमि में मारे गये तो हमे अविनाशी यश और मोक्ष मिलेगा ”। उसने अंग्रेजों के खिलाफ बचाव अभियान शुरू कर दिया ।

तात्या टोपे से की मदद की मांग.....

जनवरी 1858 में अंग्रेज सेना झांसी की तरफ बढ़ी । अंग्रेजों की सेना को झांसी को चारों ओर से घेर लिया । मार्च 1858 में अंग्रेजों ने भारी बमबारी शुरू कर दी । लक्ष्मीबाई ने मदद के लिए तात्या टोपे से अपील की और 20000 सैनिकों के साथ तात्या टोपे अंग्रेजों से लड़े लेकिन पराजित हो गये । तात्या टोपे से लड़ाई के दौरान अंग्रेज सेना झांसी की तरफ बढ़ रही थी और घेर रही थी । अंग्रेजों की टुकड़िया अब किले में प्रवेश कर गयी और मार्ग में आने वाले हर आदमी या औरत को मार दिया ।

“पीठ पर दत्तक पुत्र को बांधकर की रण में लड़ाई.....”

दो सप्ताह तक उनके बीच लड़ाई चलती रही और अंत में अंग्रेजों ने झांसी पर अधिकार कर लिया। हालांकि रानी लक्ष्मीबाई किसी तरह अपने घोड़े बादल पर बैठकर अपने पुत्र को अपनी पीठ पर बांधकर किले से बच निकली लेकिन रास्ते में उसके प्रिय घोड़े बादल की मौत हो गयी। उसने कालपी में शरण ली जहाँ पर वो महान योद्धा तात्या टोपे से मिली। 22 मई को अंग्रेजों ने कालपी पर भी आक्रमण कर दिया और रानी लक्ष्मीबाई के नेतृत्व में फिर तात्या टोपे की सेना हार गयी। एक बार फिर रानी लक्ष्मीबाई और तात्या टोपे को ग्वालियर की तरफ भागना पड़ा।

“वीरतापूर्ण लड़ते हुयी वीरगति को हुए प्राप्त.....”

17 जून को ग्वालियर के युद्ध में रानी लक्ष्मीबाई वीरगति को प्राप्त हो गयी। अंग्रेजों ने तीन बार ग्वालियर के किले पर भी कब्जा कर लिया। अंग्रेजों ने खुद रानी लक्ष्मीबाई को एक वीर योद्धा कहा था जो मरते दम तक लड़ती रही। ऐसा माना जाता है कि जब वो रणभूमि में अचेत पड़ी हुयी थी तो एक ब्राह्मण ने उसे देख लिया और उसे अपने आश्रम ले आया जहाँ उसकी मौत हो गयी। उसके इस साहसिक कार्य के लिए भारतीय स्वतंत्रता आंदोलन की वीर कहा जाने लगा। रानी का मुख्य उद्देश्य अपने दत्तक पुत्र को सिंहासन पर बिठाना था।

बुंदेले हरबोलों के मुँह हमने सुनी कहानी थी,
खूब लड़ी मर्दानी वह तो झाँसी वाली रानी थी॥

- वैष्णव बुहान
(TE- Civil)

कभी कभी लगता है बस खुल के
जिलू अपनी जिंदगी ।
खुल कर लूँ वो हर फैसला, जिस
में हैं मेरी खशी ।
ना होगी सही, मैं हर फैसले मे,
पर जहाँ हुई गलती, वहाँ हो
अपना कोई ।
जो कहे निडर होकर, जि ले तू
अपनी जिंदगी ।
गलत हुए फैसले, तो है हम यही।

- अवलीन कौरटी. कठुरिया
(MBA)

“मेरी प्यारी माँ...”

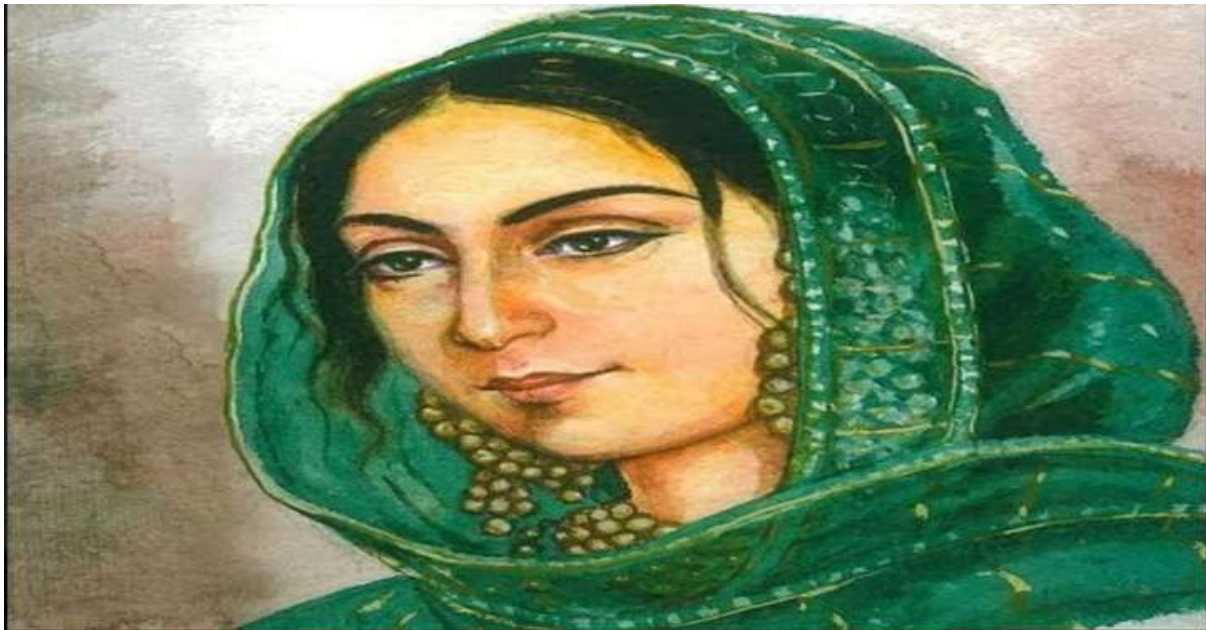
जिसे देखने तरसते है हर सुबह,
पागलो सा धुड़तां ऊसे यहाँ-वहाँ,
अंधेरो में डरा बैठा हुआ,
मुसीबतो मे जिसने साथ दिया,
वो तुम हो मेरी प्यारी माँ,
वो तुम हो मेरी प्यारी माँ ।।

जिसकी बाहों मे मुझे रहना,
जिसका हर कहा मैने माना,
सपनो मे हर बार जिसका आना,
जिसको हमेशा याद है रखाना,
वो तुम हो मेरी प्यारी माँ,
वो तुम हो मेरी प्यारी माँ ।।

कपटियों से जैसा भरा है संसार,
जिसमे मिला मुझे आधार,
वो तुम हो मेरी प्यारी माँ,
वो तुम हो मेरी प्यारी माँ ।।

- शिवाजी येले
(TE- Civil)

“ बेगम हजरत महल ”

दुनिया में कुछ ऐसा जो भारत में पहली बार हुआ कि इस बेगम से अंग्रेज हार गए थे । लेकिन ऐसे बहोत सारें योद्धा थे। उनमें से ही ये बेगम थी। अवध की जनता को अंग्रेजों के जुल्म से बचाने के लिए अंग्रेजों से मुकाबला ये बेगम हजरत महल करती थी। आज हम देखेंगे कि किस तरह वो अपनी जिंदगी में कामयाबी होती है। और कोनसे कोनसे मसले हल करती है वो।

1857 का स्वतंत्रता संग्राम सर उठा चुका था। अवध के नवाब वाजिद अली शाह के हाथ से सल्तनत जाने के बाद अंग्रेज हुकूमत को लगा कि अब अवध उसकी मुट्ठी में है। मगर जल्द ही उनका यह भ्रम टूट गया, जब वाजिद अली शाह की बेगम ने खुद ही क्रांति की कमान थाम ली। पूरे अवध में बेगम के नेतृत्व में अंग्रेजों को जबरदस्त संघर्ष का सामना करना पड़ा। बेगम हजरत महल ने हिंदू-मुस्लिम सभी राजाओं को एक करके और अवाम का साथ लेकर अवध में हर तरफ अंग्रेजों को हरा दिया। यहां तक कि पूरी दुनिया में पहली बार अंग्रेजों की शान यूनियन जैक को लखनऊ रेजिडेंसी में जमीन

पर गिरा दिया गया। हर तरफ बहुत से अंग्रेज और उनके वफादारों की गिरफ्तारियां हुईं। क्रांति के एक नायक सरदार दलपत सिंह बेगम के दरबार में पहुंच कर कहता है, 'बेगम हुजूर, आप अपने कैदी अंग्रेजों को हमें सौंप दीजिये। हम उनके हाथ-पैर काटकर अंग्रेजों की छावनी में भेजेंगे, ताकि उन्हें पता चले कि हमारे साथ जो क्रूर व्यवहार किया गया, यह उसका जवाब है। हम चुप रहने वालों में से नहीं हैं।' बेगम का चेहरा सुख हो गया।

उन्होंने कहा, 'हरगिज नहीं। हम अपने कैदियों के साथ ऐसा सलूक न तो खुद कर सकते हैं और न किसी को ऐसा करने की छूट दे सकते हैं। कैदियों पर जुल्म ढाने का रिवाज हमारे हिंदुस्तान का नहीं है। हमारे जीते जी अंग्रेज कैदियों और उनकी औरतों-बच्चों पर जुल्म नहीं किया जा सकता। हिंदुस्तानी तहजीब कैदियों की भी इज्जत और हिफाजत की रही है। आप हमारे सरदार हैं, हम आपकी हिम्मत और जज्बे की इज्जत करते हैं, मगर हम आपकी मांग पूरी नहीं कर सकते।' इतने बड़े दिल की मलिका और हिंदुस्तान की पहचान बेगम हज़रत महल ने खुद अंग्रेजों के जुल्म सहे, मगर अपने उसूलों से समझौता नहीं किया। जब सन 1856 में अंग्रेजों ने अवध पर कब्ज़ा कर नवाब को कोलकाता भेज दिया तब बेगम हज़रत महल ने अवध का बागडोर सँभालने का फैसला किया। उन्होंने अपने नाबालिग पुत्र बिरजिस कादर को गद्दी पर बिठाकर अंग्रेजी सेना का स्वयं मुक़ाबला किया। सन 1857-58 के प्रथम स्वतंत्रता संग्राम के दौरान, राजा जयलाल सिंह के नेतृत्व में बेगम हज़रात महल के समर्थकों ने ब्रिटिश ईस्ट इंडिया कंपनी के सेना के विरुद्ध विद्रोह कर दिया और लखनऊ पर कब्ज़ा कर लिया। लखनऊ पर कब्ज़े के बाद हज़रात महल अपने नाबालिग पुत्र बिरजिस कादर को अवध की गद्दी

पर बिठा दिया। इसके पश्चात जब कंपनी की सेना ने लखनऊ और अवध के ज्यादातर भाग पर फिर से कब्ज़ा जमा

दर-ओ-दीवार पर हसरत से नजर करते हैं।
खुश रहो अहल-ए-वतन हम तो सफर करते हैं।

अंग्रेजों से पराजय के बाद बेगम हजरत महल को नेपाल में शरण लेनी पड़ी। प्रारंभ में तो नेपाल के राना प्रधानमंत्री जंग बहादुर ने मना कर दिया पर बाद में उन्हें शरण दे दी गयी। इसके बाद उन्होंने अपना सम्पूर्ण जीवन नेपाल में ही व्यतीत किया जहाँ सन 1879 में उनकी मृत्यु हो गयी। उन्हें काठमांडू के जामा मस्जिद के मैदान में दफनाया गया।

- अशफाक मोमिन
(TE Civil)

‘दिल एक जैसा..’

सब के भीतर दिल जो है,
एक जैसा नहीं होता।
किसी पर किवास होता है,
किसी पर यकीं नहीं होता।
जिसमें रहम और प्यार बसता है।
सहज और सत्कार बसता है।
श्रद्धा और सदाचार बसता है।
जहाँ के सब लोगों के लिये।
अपनापन और दुलार बसता है।
पाक पवित्र पुनीत है वो दिल,
जिसमें दगा नहीं होता।
ऐसे दिल पर क्वास होता है।
औरों पर यकीं नहीं होता।
ऐसे दिल से निकली दुआँ।
भगवान कबूल करते हैं।
ऐसे लोग मर के भी, जिंदा हैं,
नहीं मरते हैं।

Dr. Meenakshi Duggal
(Prof. MBA Dept.)

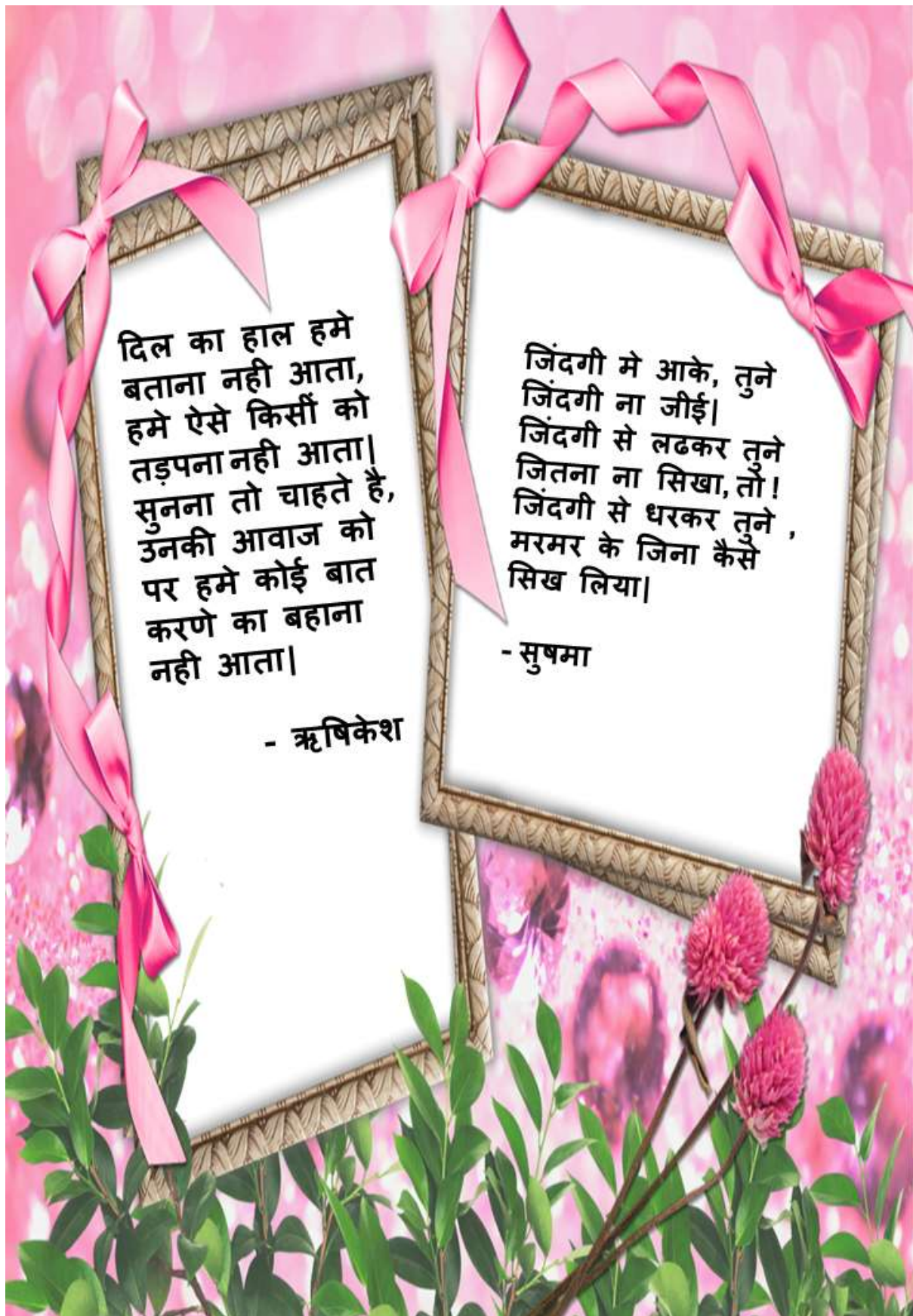
“ पैसा...”

कहते हैं पैसा बड़ी मामूली चीज है, लेकिन इस पैसे के खातिर दुनिया खाना-पीना भूली है। हम तुम्हें इस पैसे का सारा हाल बताते हैं। इक ऐसा भी वक्त था, जब पैसे का कोई नाम न था। जिंदगी आराम से गुजरती थी, इस पैसे का कोई नाम न था, चीजों से चीजे तुलती थी, चीजों का कुछ दाम न था। इंसानों ने मिलकर सोचा क्यों इतना वक्त बरबाद करें, एक चीज की कीमत जो ठहरे क्यों न उसे इजाद करें। इस तरह पहला पैसा इजाद हुआ।

इंसान की बनाई चीज है ये, इंसान पे ही भारी है। झूठ को सच कर देता, सच को झूठ बनाता है। यह झूठ जो है, हर घर में भगवान की पदवी पाता है।

इस पैसे की खातिर दुनिया में इंसान की मेहनत बिकती है। कानून खरीदा जाता है, ओहदेदार खरीदे जाते हैं। मिट्टी के ही सही, भगवान भी खरीदे जाते हैं। इज्जत भी इसी से होती है, शोहरत भी इसी से मिलती है। तहजीब भी इसी से आती है, तालीम भी इसे भाती है। जिस दिन से इंसानों को पैसों से प्यार हुआ, इसके पीछे भाग-भाग कर, इंसान का जीवन बेकार हुआ।

Dr. Meenakshi Duggal
(Prof. MBA Dept.)

" जिंदगी का सफर "

वफा की तलाश ना कर ऐ नादान,
बेवफा तो अपनी साँसे भी होगी एक दिन,
ना कर परवाह जमाने की,
इंसान की नस्ल का भरोसा नहीं ।

हैसियत पर किसीके न झुका अपना सर,
जिसे जमीर ना माने वो कभी तू न कर..
जिंदगी के समंदर में तूफानोंसे मत डर,
सही रख अपनी पकड़ हालात पर ।

न निभा दिमागसे, निभा रिश्ते दिल से,
कश्मकश रही है दिमाग और दिल के मेल से,
रख अपने ख्वाब आसमानों को छूनेके,
उठा ले गमों का बोझ, फरिश्ता बन किसी के ।

खुबी तराश कर, खामी नजरअंदाज कर,
दिल जीत ले अच्छाई से रुह को महका कर,
नाप गहराई, किसी के आँखों के दरिया की,
लेकिन भूल न कर, किसी के सब्र को नापने की ।

मालिक के रज़ा में तेरी रज़ा समझ के चल,
बंदों की मायूसी का वो जरूर निकालता है हल ।

- शावेज शकुर शेख
(BE- Mech)

"एक चाबी ज़िंदगी के ताले की..."

ज़िंदगी में दो तरह के दिन होते हैं ,अच्छे और बुरे! अच्छे दिनों में हमें खुशियों के साथ ज़िंदगी जीनी चाहिए और बुरे दिनों में हमें अनुभव लेकर कुछ सिखना चाहिए। इसके साथ ही हमें ईश्वर पर भी हमेशा विश्वास और श्रद्धा रखनी चाहिए क्योंकि अगर ईश्वर रात को दिन में बदल सकता है तो यकिनन वह हमारे ज़िंदगी के सभी परेशानियों को खुशियों में बदल सकता है। ईश्वर ने हर व्यक्ती को अलग शक्ती दी है।हमें सिर्फ उसका सही जगह पर उपयोग करना चाहिए और ज़िंदगी का मजा लुटना चाहिए। जब हमारा आत्मविश्वास कम हो जाता है तब हमें यही सोचना चाहिए की जो ख्वाब कोई देख भी नहीं सकता वह ख्वाब मुझे देखना है ,जिस रास्ते पर कई हिम्मतवाले लोग भी डरते हैं ,वहाँ जाकर मुझे दौडना है,जो दर्द कोई सह नहीं पाता वह दर्द मुझे झेलना है।

'लोग क्या कहेंगे?' यह सोच सोचकर ही बहोतसे लोगों के सपने अधुरे रह जाते हैं । इसलिए दुसरोके बारे में न सोचते हुए खुद के बारे में अगर आप सोचोगे तो आपके सपने अपने आप पूरे हो जाएँगे। बस ! अपने आगे अब्दुल कलाम साहब जैसे महान व्यक्ती को प्रेरणास्थान रखो ,मेहनत करो और हौसला रखो हम अपनी मंज़िल पा सकते हैं ।

अपने मंज़िल को पाने का सबसे आसान तरीका यह है की हम हमारे दिमाग के साथ दोस्ती करें।जो दूसरें कर सकते हैं वो मैं क्यों नहीं कर सकता?यह सोच अगर आप अपनी रखोगे तो यकिनन हमें जो चाहिए वह मंज़िल हम पा सकते हैं ।

हमें हमेशा अपनी कुछ हटके सोच रखनी चाहिए , क्योंकि दुनिया में उन्ही लोगोंने ने इतिहास रचा है जिन्होंने कुछ अलग कर दिखाया है । जिंदगी हमें हमेशा कुछ मौके देती है, जिसे पाकर हम कुछ बन सकते हैं या फिर कुछ कर दिखाने की हम में प्रेरणा जाग उठती है , हमें बस थोड़ी हिम्मत करनी होती है और उस मौके का सही इस्तमाल करना होता है।

हाँ! ऐसे मौके बार बार नहीं आते इसलिए हमें उन्हें गँवाना भी नहीं चाहिए !हमें थोडा सा वक्त स्वयं के लिए देना चाहिए ।उस वक्त में हमें खुद के बारे सोचना चाहिए की हम सही राह में जा रहे है या नहीं ?

जिंदगी मे सबसे बडी चीज होती है इज्जत ! जो हम खरीद नहीं सकते, उसे कमाना पडता है । एक बार हमारे हाथ से पैसा चला गया तो हम उसे दोबारा कमा सकते है लेकिन अगर एक बार हमारी इज्जत चली गयी तो दोबारा उसे कमाना बहोत ही मुश्किल होता है।

मुझे लगता है की जिंदगी खुशी के साथ जीने के लिए तीन चीजों की जरूरत होती है ,

1. मेहनत
2. हिम्मत
3. इज्जत .

बस इन तीन चीजोंकी चाबीसे जिंदगी का ताला अपने आप खुल जाएगा।

- शावेज शकुर शेख
(BE- Mech)

“ मेरा काम बहुत बाकी है ।”

ए दोस्त जरा देख दरवाज़े पे कौन है ।
कहीं मौत तो नहीं, इसे बोल जरा ठेहर,
मेरा काम बहोत बाकी है ।
पर कट गए इस परिंदे के लेकिन, इसकी उड़ान अभी बाकी है।
चंद पन्ने ही तो फते है, इस किताब के लिखने को पूरी
दास्तान अभी बाकी है ।

मेरे दोस्तों के बनाए जाम कुछ बाकी है ।
इसे बोल जरा ठेहर जाए, मेरा काम बहुत बाकी है ।
जिन होठों ने शौक लगाया है, मुझे गीत लिखने का,
उन होठों को मेरा गीत का गान अभी बाकी है ।
सावन की बूंदों में सुने पड़े कदमों में, चांदी की पायल का
छनकना अभी बाकी है ।
इसे बोल जरा ठेहर जा मेरा काम बहुत अभी बाकी है ।

ज़िंदगी के कुछ इंतहान अभी भी बाकी है ।
इंसान में बचा कुछ इमान अभी बाकी है।
बूढ़ी नजरो का घर पर इंतज़ार अभी बाकी है।
ऐसे कैसे तुझे मिल जाऊ ए मौत,
मेरी माँ की दुआओ का पहाड़ अभी बाकी है ।
इस बोल जरा ठेहर जाए मेरे काम बहुत बाकी है ।
ए दोस्त जरा देख दरवाज़े पे कौन है ।
मेरा काम बहुत बाकी है ।

- संकेत साठे
(TE Mechanical)

#Corona....

मनुष्य का जन्म हुआ है जबसे,
पर्यावरण रो रहा है तबसे।
अब अत्याचार अधिक होते हैं,
धरती पर प्रहार अधिक होते हैं,
गंगा अब मैली होती है,
दशा ताज की दयनीय होती है।
धरती सेह लेती हर बार,
पर जब बढ़ता इस पर प्रहार,
वो बदला लेने आती हर बार,
सबको चुप वो कर जाती है।
जब वो काली का रूप लेकर आती है,
गत वर्ष देखा भारत ने
बाढ़ का अत्याचार,
इस वर्ष विश्व ने देख लिया,
कोरोना का हाहाकार।
मत करो तुम इतने अत्याचार,
खोल दो हृदय के द्वार।
अपितु हो जाएगी इतनी देर,
कि मनुष्य बचेगा राख का ढेर।

- अनुज शर्मा
(BE-IT)

हाँ ! हूँ मैं एक औरत....!!

हाँ ! हूँ मैं एक औरत !!
लेकिन शायद वैसी नहीं जैसे तुम
चाहते हो ! क्योंकि मैं काल में पैदा
हुई महाकाली जैसी हूँ।।

हाँ ! हूँ मैं एक औरत !!
लेकिन शायद वैसी नहीं जैसे तुम
चाहते हो !

क्योंकि भले मेरी स्कर्ट कि
लम्बायी कुछ कम क्यों न हो,
मेरे सपने तेरे सोच से भी बड़े हो।

हाँ ! हूँ मैं एक औरत !!
लेकिन शायद वैसी नहीं जैसे तुम
चाहते हो !

क्योंकि भले तुम मेरे आँखों में
कितना भी पानी भर दो,
मेरे अंदर कुछ कर दिखाने का
जुनून तुम कभी न बुझा पावों।

हाँ ! हूँ मैं एक औरत !!
लेकिन शायद वैसी नहीं जैसे तुम
चाहते हो !

हाथों में संस्कार लिए जब मैं चलू,
तो जरा बचकर हि रहना,
कहीं मेरे हाथ तुझपर भारी न पड़
जाए ।

हाँ ! हूँ मैं एक औरत !!
लेकिन शायद वैसी नहीं जैसे तुम
चाहते हो !

क्योंकि मैं कल कि वो अंधेरा नहीं
मैं आज कि नयी उम्मीद हूँ।

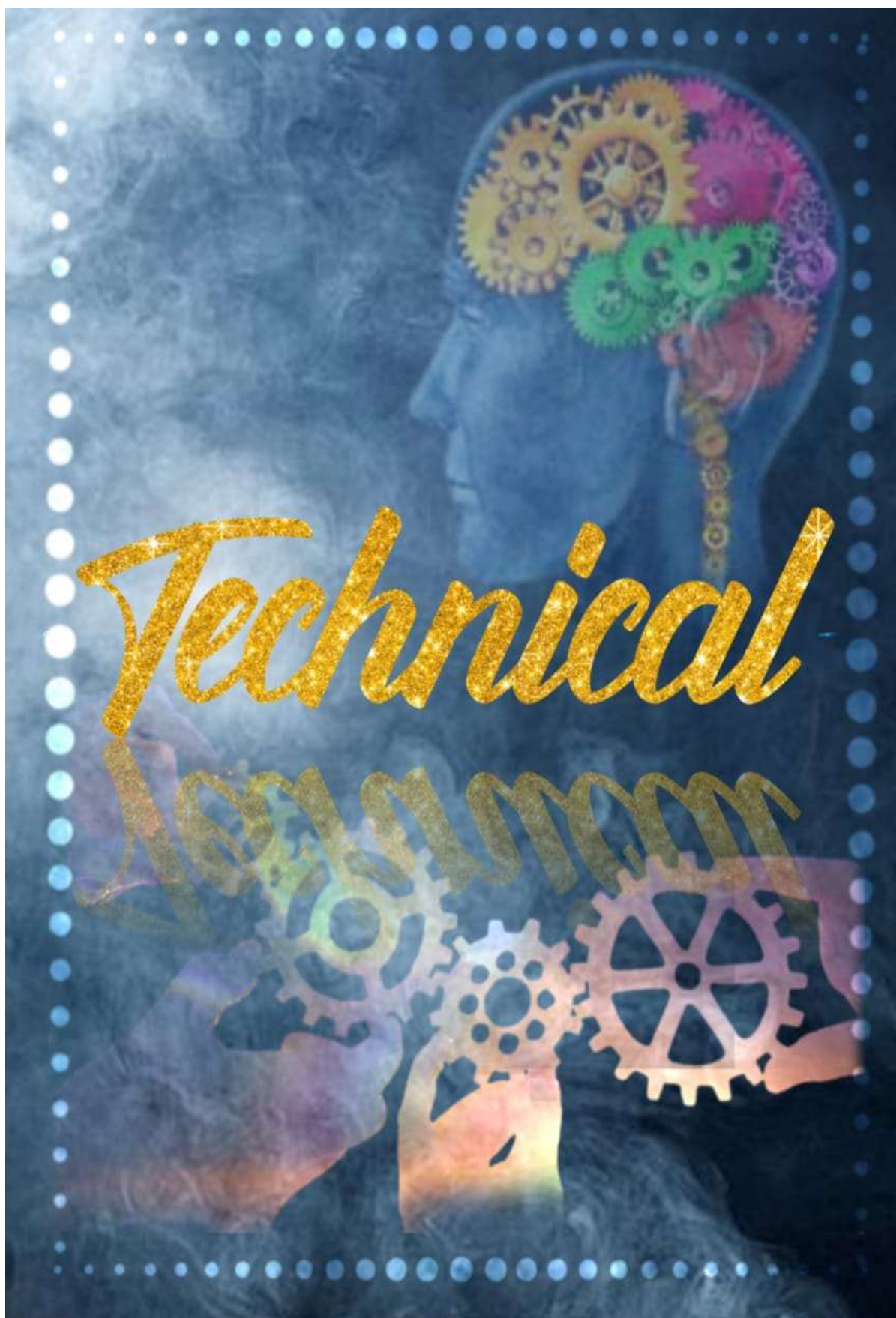
हाँ ! हूँ मैं एक औरत !!
बहु बने तेरे घर कि रौनक बनु,
बेटों बन तेरे घर कि रौशनी बनु,
और माँ बन तेरे घर को घर बना
दू ।

हाँ ! हूँ मैं एक औरत !!
लेकिन शायद वैसी नहीं जैसे तुम
चाहते हो !

- Sheryl Thoppil
(E&TC Dept.)

Technical Section

Dr. S A Bhisikar

E&TC Department

Prof. Mehzabin Shaikh

Engg. Science Department

Akshay Patil

(TE CIVIL)

Aniket Mane

(BE MECH)

Aditya Sathe

(TE COMP)

jaro
education™
ISO 9001:2008 Certified

Hi friends,

I am Akash Deshmukh want to share about Jaro Education, as I have get selected for the same.

Jaro education is one of the pioneers in the Ed-tech space in India. There are various verticals in Jaro education, primarily these verticals include Jaro education and Topscholors. Jaro education offers wide range of executive, part-time and distance learning MBA programs for working professionals. Jaro education offers its candidates counseling for opting the institution and programme which would improve their profile.

The hiring at Jaro education is done for Business Development Executive (BDE) profile. The job of a BDE is to contact the candidate, counsel him/her in accordance with their choice of course and make an End-to-End sale. Jaro education primarily focuses on sales job(Profile) and hires candidates who would fit the given profile.

Jaro education hires candidates from all background who have a knack for sales. They hire candidates who are in the final year of their degree and offers internship to 3rd year students.

Doing an internship gives a student an idea of what is corporate culture? How the industry functions? Are the suitable for the industry of their choice? And such many more perspectives. Interning at a firm such as Jaro education would test your ability to communicate with people, your sales ability, and your behavioral instinct towards people and definitely would help you understand the minutes of sales profile. Candidates with immense passion towards sales could get a kick-start in their careers working with Jaro education may it be as an intern or a full time employee.

Akash Deshmukh

B.E. Electrical

An opportunity to excel

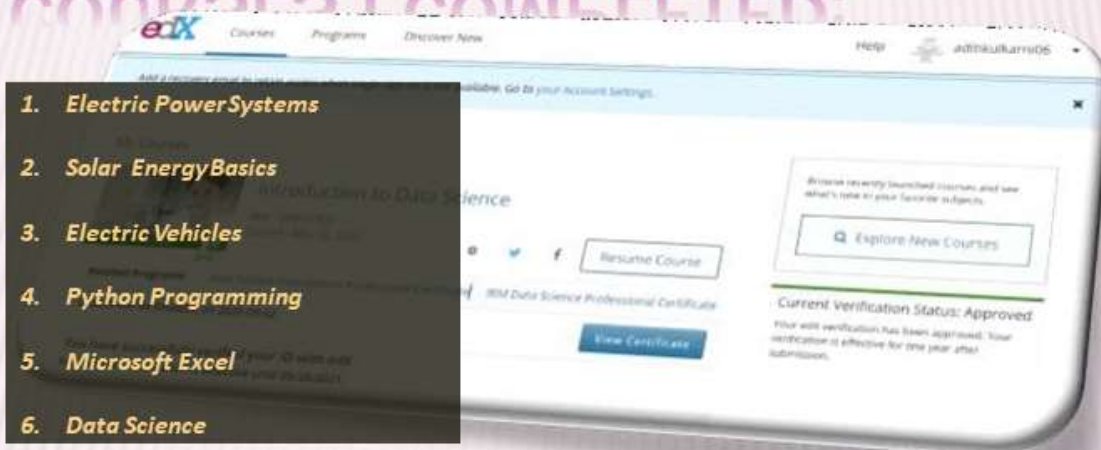

The whole world has been hit with covid-19 and the education scenario for the students has come to a stand still. Students could not go to schools, colleges because of the lockdowns. Our college was very quick on its feet and took the online medium, first to complete the remaining syllabus and then to upgrade the knowledge and the skills of the students by providing us with online courses and online internships.

Like many other students, I took the advantage of the opportunity and did many courses related to my branch and some other courses which would help me enhance my profile and help me few years down the line in my career. With this, I would like to thank our college for providing us with many free online platforms like Coursera, edX and many more such platforms because of which it was possible for us to do our courses easily.

COURSES I COMPLETED:

The course like Electric Power System can help me understand the subject Power Systems better which we have in our second year as well as in the third year. Since renewable energy is going to be our future fuel, it was important for me to have basic knowledge regarding it. From this year, the Electrical Department is participating in the "Suryakranti Competition", in which the students have to make an electric vehicle. I took the course on electric vehicle so that I could contribute something towards the competition. All these courses helped me to get rid of the boredom that everyone was facing during the lockdown period. These courses will surely help me in my career. I am so glad that the college kept us busy during this period which also helped us to develop ourselves as a person as well as a good professional.

By
Aditi Kulkarni
SY B.Tech Electrical

“Responsive” Web Design and Bootstrap.

- Saurabh Sutar

The term “responsive” can often be misleading to amateur developers who are just stepping into the whirlwind of web development. Almost every user trying to approach a certain website generally prefers using his/ her mobile device rather than a desktop computer or a laptop because of significant convenience offered by the former. But again, there are different screen sizes available for both of the devices.

For instance, one might visit a website using his Apple Phone, one might use a Samsung phone with larger dimensions, and one may even use his Mac laptop, and one may use his Desktop Screen. Considering and expanding on this thought further, it might get more impractical and even impossible for a developer if he decides to design different versions of a single website for different environments and screen resolutions.

Here’s where Responsive web design appears as a lifesaver for web developers. Technically, Responsive Web design can be coined as an approach suggesting that design and development should respond to the user’s behavior and environment based on screen size, platform and orientation.

In simple words, websites can be made flexible and optimized for different screen resolutions and environments, although prioritizing “Mobile First” mentality. The practice consists of a mix of flexible grids and layouts, images and an intelligent use of CSS media queries. As the user switches from their laptop to iPad, the website should automatically switch to accommodate for resolution, image size and scripting abilities. One may also have to consider the settings on their devices; if they have a VPN for iOS on their iPad, for example, the website should not block the user’s access to the page. In other words, the website should have the technology to automatically respond to the user’s preferences. This would eliminate the need for a different design and development phase for each new gadget on the market.

So, what's Bootstrap then? Originally created by a designer and a developer at Twitter, Bootstrap has become one of the most popular front-end frameworks and open source projects in the world. Bootstrap was created at Twitter in mid-2010 by @mdo and @fat. Prior to being an open-sourced framework, Bootstrap was known as Twitter Blueprint. A few months into development, Twitter held its first Hack Week and the project exploded as developers of all skill levels jumped in without any external guidance. It served as the style guide for internal tools development at the company for over a year before its public release, and continues to do so today.

Originally released on Friday, August 19, 2011, Bootstrap since had over twenty releases, including two major rewrites with v2 and v3. Bootstrap 2 added responsive functionality to the entire framework as an optional style sheet. Building on that, Bootstrap 3 rewrote the library once more to make it responsive by default with a mobile first approach. Over the time, Bootstrap 4 once again rewrote the project to account for two key architectural changes: a migration to Sass and the move to CSS's flex box. The sole intention is to help in a small way to move the web development community forward by pushing for newer CSS properties, fewer dependencies, and new technologies across more modern browsers.

Consequently, Bootstrap has been featured in the top list of many developers for designing mobile-friendly websites. There are other alternatives to Bootstrap famous as well viz. Tailwind CSS, Material UI, Foundation, etc. Although Bootstrap is used on larger scale given its wider range of functionality and trendy updates. One can start using Bootstrap in his/ her project in various ways. Preferred options are through CDN (Content Delivery Network) or manually downloading and installing the source files from the official Bootstrap documentation.

```
if operation == "DELETE":
    mirror_mod.use_x = False
    mirror_mod.use_y = False
    mirror_mod.use_z = True

#selection at the end -add back the deselected mirror
mirror_ob.select= 1
modifier_ob.select=1
bpy.context.scene.objects.active = modifier_ob
print("Selected" + str(modifier_ob)) # modifier ob is the a
mirror_ob.select = 0
```

References:

1. <https://www.smashingmagazine.com/2011/01/guidelines-for-responsive-web-design/>
2. <https://blog.thomasnet.com/9-steps-to-successful-responsive-website-design>
3. <https://getbootstrap.com/docs/4.5/about/overview/>
4. <https://getbootstrap.com/docs/4.5/getting-started/introduction/>

Business Growth Acceleration Using Digital Technology

- By Prachi Bhosale

The fundamental key for a business to remain in the massive marathon is the digital capability of it. The negligence of digital transformations in today's world can be very dangerous for companies. There are a rapid change and evolution in digital technologies which in turn increases the competition and the need to quickly innovate for the companies.

The integration of digital technology into all areas of a business, fundamentally changing how you operate and deliver value to customers is defined as the Digital Transformation. Cultural change is necessary that requires the organizations to continually undergo the challenge of status quo, experiments, and comfortable with failure.

The study by MIT Sloan Management Review and Deloitte, 91% of employees want transformation as they believe digital technologies have the potential to "fundamentally transform the way people in their organization work" but only 43% are satisfied with their organization's current reaction to the digital trends. The highlights of this study convey the varying challenges in adopting digital technology which includes the lack of strategy, too many priorities, security concerns, and insufficient tech skills or understanding from management.

The digital strategy pursued by a company can built or break an organization. The business landscape nowadays is becoming increasingly complex. For a company to be successful in the present and future, it is vital that they adopt digital innovations that can help them to achieve their objectives and stay ahead in the marathon. Here are some ways to integrate digital technology into your business schedule to encourage transformation and accelerate growth.

Embrace digital technology in your business with these steps:

Marketing Automation

Automation of marketing and technologies can help a business streamline, automate, and measure its marketing activities and schedules. A centralized database for all marketing data, a space for creating, managing, and automating marketing processes is provided by the marketing automation software and at the end, a way to test measure and optimize marketing and its impact on the business revenue.

A clear workflow along with digital technology as the backbone, your business could manage and improve lead generation and nurturing, segmentation, customer retention, up and cross-selling and returns on the investment.

Project Management

Improvement in the management of projects within the business can help reduce the time, efforts, and costs. The project management tool provides an easy way for teams to work collaboratively, share and store files and folders and keep a clear mindset of the overall progress of a project or task. The benefit of having a centralized space for organizing and working on a project, you can increase team productivity and efficiency, ensure deadlines are met, and reduce time spent looking for lost documents.

Customer Relationship Management

The approach to managing an organization's potential and existing customers is known as Customer Relationship Management (CRM). The CRM system makes the most of business data to enable the company to improve customer relationships with a focus on retention. Therefore the adoption of CRM software could improve how you attract and retain customers, manage sales lead, and coordinate communication activities to drive business growth.

The Cloud:

The usage of the cloud allows numerous benefits to businesses including greater flexibility, unlimited capacity, reduced costs, and regular backups rather than being dependent on the traditional local servers and personal computers. By moving to the cloud, you could reduce IT operating and support costs, increase employee productivity by enabling staff to access files remotely and in real-time, and also save on energy costs by minimizing carbon footprint.

Schedule your marketing activity:

Online scheduling platforms help you effectively coordinate and manage your social media, blogging, and content marketing activity. You could start by scheduling a number of engaging blogs to be posted on your website and related social media to promote content, service, and offers. Therefore, using social media scheduling platforms can help you promote your brand, offer regular, valuable content to your customers, and allow you to get on with other important business whilst your marketing activities are taken care of themselves.

Choosing right Linux Distro Ubuntu, Linux Mint or Fedora for your laptop?

When anybody wants to enter into the world of Linux Ocean, One of the hardest questions that every Linux user must answer is which Linux distribution they should use. Following three are most popular Linux distributions.

Ubuntu

It is one of the most popular general-use distributions with one of the largest selections of software. I am looking great future in Ubuntu because of canonical en-though and community's trust.

Ubuntu uses the Unity Desktop as its default desktop environment. According to online surveys, Ubuntu is the most popular Linux distribution on desktop/laptop personal computers and most Ubuntu coverage focuses on its use in that market.

I will recommend Ubuntu for you, if you are moderate computer user and doing browsing, mails, office work, programming etc. on your laptop/desktop. You will get lot of software from Ubuntu software center regarding your work.

Linux Mint

Linux Mint is a Linux distribution for desktop computers, based on Ubuntu or Debian. Linux Mint is aimed at being a “modern, elegant and comfortable operating system which is both powerful and easy to use. It looks similar to windows operating system so, very good for beginners. Mint provides full out-of-the-box multimedia support by including some proprietary software such as Java and the Adobe Flash which not included in Ubuntu. I will recommend Linux Mint for you. If you are beginner to Linux and enjoys comfort of Microsoft Windows Operating system, then Mint is best choice for you.

Fedora

Fedora Core is an RPM-based, general purpose collection of software, including an operating system based on the Linux kernel, developed by the community-supported Fedora Project and owned by Red Hat. I will recommend Fedora for you. If you are office user and working on Red Hat or Cent OS servers at your office.

Conclusion:

People like me can be nice and make recommendations instead of telling you that you have to use the most popular distribution, but at the end of the day it's still your choice because all are free. I have tried most of Linux Distros and using Ubuntu on my Laptop and Linux Mint on my desktop.

By, Anuja Shrinivas Kulkarni
B.E. Computer Engineering

Hello readers, I am Aakashrao from S.E. E& TC, and I've chosen this topic to share in this article knowing

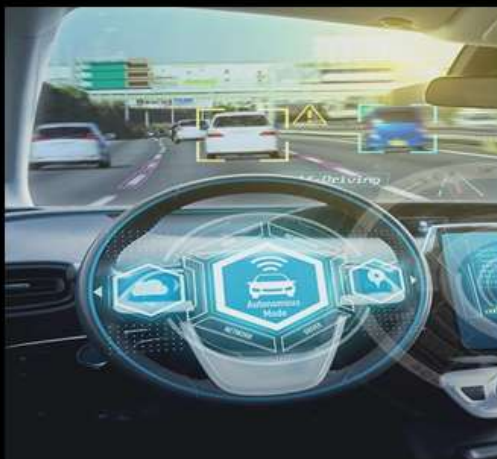
"How useful simulators can get in our life as students."

Being a robotics enthusiast & tinkerer, I found myself in a lot of trouble during this lockdown, due to unavailability of hardware suppliers and considering the damaged tools; you might have also experienced similar stuff. But this rather motivated me to turn to learn new tech, one of them being simulators & ROS and so far by my experience I've learned that they are a good tool cutting prototyping costs in many ways and increases development time too.

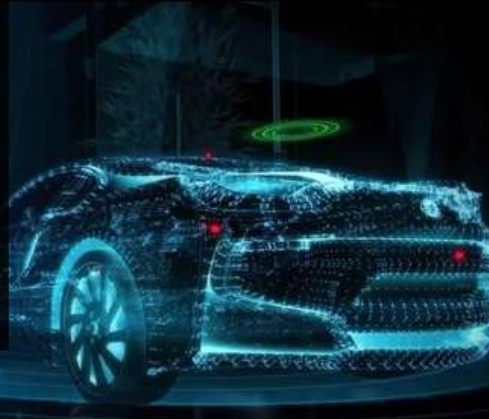
So far I'm sure there's one question you have in mind, i.e.

What is ROS & which simulator are you mentioning here?

ROS (Robot Operating System) is a Ubuntu (Linux) middleware developed by Open Robotics Foundation and the large open source developer community, it provides fast development of your robots in a safer way, considering it's open source too. Prerequisites include, Python/C++, Raspberry Pi, Arduino.

And the simulator is Gazebo which can work with ROS and has powerful capabilities. There are others too namely, Airsim (designed for drones), Carla (used for self-driving cars), Proteus (for simulating & designing electronics circuits), Matlab Simulink & Simscape (simulate almost anything provided you know the math equations behind it).

Below are few projects I tried doing and hence learning new things on the way:

1] TurtleBot3, SLAM [Gazebo, ROS, LIDAR, and Raspberry Pi]:-

For starters, TurtleBot is a small, affordable, programmable, ROS- based mobile robot for use in education, research, hobby, and product prototyping. I used its guide to get started with it in gazebo.

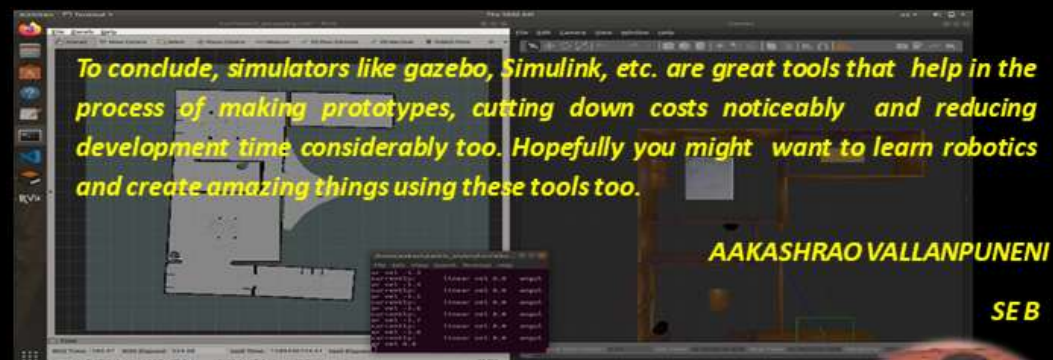
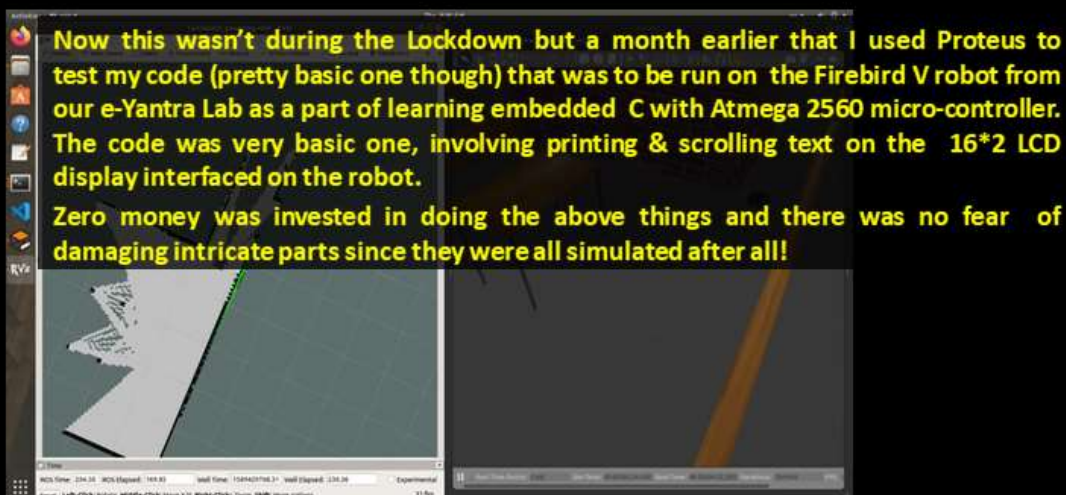
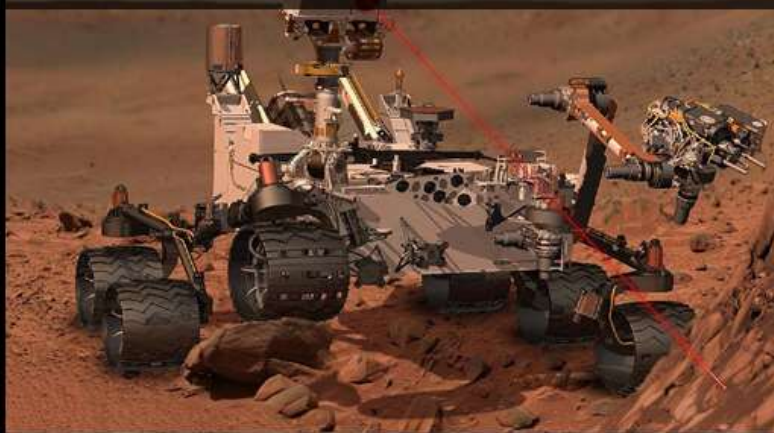
My motive was to understand and experience SLAM algorithms which are used in mapping and navigating indoor environments using LIDAR

2] Testing our designs for Escalade competition, IIT Guwahati (Robotics challenge) (SolidWorks – 3D CAD):

Escalade is a interesting robotics competition involving climbing (challenge changes every year) this year being climbing a staircase and doing certain tasks with Size & time constraints that make it difficult.

Here we used SolidWorks's motion analysis tool to verify our robot's Working (though this isn't exactly same as simulating in Simulink/Gazebo but does help us in primitive stage).

3] e-Yantra, Firebird V: (Proteus, Electronics):

HAM RADIO

This is not an ordinary machine of communication, but a hobby to develop. We often say that we are able to talk with our relatives who are in the other country. But just imagine what will happen if we are able to talk with at least one person per 100m in range. It would be a great thing because many of us are talkative and would want to gather information from as many countries or states as possible. So HAM RADIO gives us that opportunity. So you might have come across this question that "WHAT IS A HAM RADIO?"

So let's start this with some history.

The origins of amateur radio can be traced to the late 19th century, but amateur radio as practiced today began in the early 20th century.

The term "ham" was first a pejorative term used in professional wired telegraphy during the 19th century, to mock operators with poor Morse code-sending skills. The Ham Radio OR Amateur Radio uses radio frequency spectrum for non-commercial exchange of messages, wireless experimentation, self-training, private recreation, radio sport, contesting, and emergency communication. The term "amateur" is used to specify "a duly authorized person interested in radio electric practice with a purely personal aim and without pecuniary interest".

The amateur radio service is established by INTERNATIONAL TELECOMMUNICATION UNION i.e.; ITU through radio regulations. National government regulates technical and operational characteristics of transmissions and issues the individual station licenses with an identifying call sign. Prospective amateur operators are tested for their understanding of key concepts in electronics and the host government's radio regulations.

Radio amateur uses a variety of voices, signals, etc. to transmit signals across various cities, states or even countries. If you want to be an Amateur radio operator (HAM operator), then it is mandatory to give and pass the exam of ASOC (Amateur Station Operators Certificate exam).

Anyone who's age is above 12 years can give the exam. One thing that makes this thing more interesting is the pattern for this exam.

If you are a restricted grade license holder, then you can't use high power to transmit your signal. But if you're a general grade license holder, then you can use high power also. The restricted grade license exam has two papers. One is of electronics and one is of laws and regulations. And this exam lasts for 1 hour. On the contrary, the general grade license exam has three papers. Two papers are same as that of restricted grade license and one more paper is there which is "MORSE CODE".

This exam has time limit of 2 hours. So what is Morse code? It is a method of telecommunication which uses encoded text in the form of "dots & dashes".

So it is used to communicate without any kind of verbal communication. You just need a brass pounder to transmit your dot & dash signal and the knowledge of Morse code. After passing your ham exam, you'll receive your unique call sign. Call sign is the identity of Ham radio operator.

It is a set of alphanumeric characters like VU2*** or VU3*** (VU is for India, 2 is for general grade license holder and 3 for restricted grade license holder, "***" are any unique characters in the set). You have to identify yourself to the person on the other side by your call sign only.

DISASTER MANAGEMENT THROUGH HAMS

In 2019, there was a flood came in Kolhapur & Sangli. At that time, all the communication towers were collapsed and due to that there was not any kind of communication possible in between rescue teams, NGOs and government. Also internet was also down because of the flood. So there were no any chances of having a reliable communication. So at that time Hams came ahead. They made antennas and erected them on a hill and introduced the shack over there. Because of that they have communicated with teams who were not able to track the situation and who were not able to send required amount of grocery effectively.

The main advantage of being a ham and having your shack is that, you don't require communication towers at all. You can communicate with any ham without being dependent on tower. Many famous personalities like Amitabh Bacchan, Barak Obama, Kamal Hassan, Yuri Gagarin, Sonia Gandhi, Rajiv Gandhi, Dayanidhi Maran are ham operators (You may communicate with them if you are a certified ham and you have very good luck).

Ham operators should have to follow some ethics and rules because, ham radio is a type of half duplex communication. So you have to wait while someone is transmitting. There might be chances of having many stations on a single frequency. You have to wait for other stations. Once they finish transmitting, you can takeover the frequency and make a QSO. Also you don't have to share your personal information like phone number and your total address because you don't know who will listen your talk. So you have to tell/ask only general things like weather condition, overall situation, signal report, etc. which will update you regarding the situation over their QTH. This will also help you to talk with person other than your country. You can exchange your information cards (which is also called as QSL card in ham language) so that you'll have a satisfaction of having a card from other country. The QSL card contains your name, your location (on a superior level, not your exact address, just state or city name), your call sign, call sign of other station, signal report, date and time (UTC), etc.

At last I would like to tell you that even though Ham radio operating is a hobby & it will give you happiness, but in the time of disasters, you will be one of the rescue team member who will help others with his hobby.

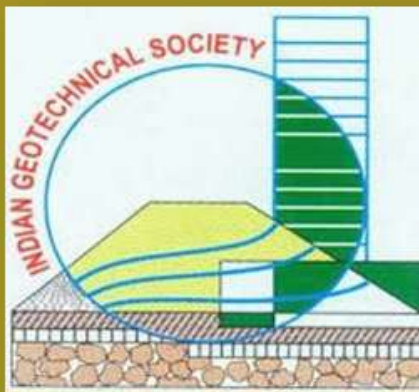
AMATEUR RADIO OPERATORS

Amateur radio operators (often called as HAMS) are the persons whose main motto behind the QSO (establishing a connection with another ham) is to gather information from various QTH (station location where ham radio shack is present) and to make a logbook of it so that they'll have information about every place from where they have made a QSO. So maybe you're thinking that what is the use of this HAM hobby. So, this hobby can be used in many ways.

Mayuresh Kulkarni
TE E&TC

INDIAN GEOTECHNICAL SOCIETY

Formed in 1970 and flourishing in upcoming years IGS held its diamond jubilee in 2008.

What is IGS ?

The Indian Geotechnical Society is an forum of Geotechnical engineers that aims at the overall promotion and co-operation amongst the Engineers and the scientists for advancement and of knowledge in fields of soil Mechanics, it's geology and dynamics of the soil system. It also includes study of rock and ice geology and practical applications of the Research done.

Mission of IGS -

IGS aims to have an concentrated effort on educating Engineers and signifying importance of soil engineering and gaining unbiased advice on problems of soil engineering in order to eliminate errors in Structural and Geographical engineering.

Benefits of IGS -

1. Contributes to developing leadership skills and public relationship skills.
2. Creates interest in the subject, motivation and passion in engineering professional work.
3. Creates opportunities for internships and jobs.
4. Improves chances of admission in Masters program abroad and the work done as student member can be indicated in the Statement of Purpose (SoP).

IGS curriculum in JSPM RSCOE -

Guest Lecture and 2nd Induction Program: "ASPECTS OF AUTOMATION IN ROAD CONSTRUCTION AND MAINTENANCE"

Resource Person: Dr. J R Patil

Organized By: Prof. Pramod Kilabanur and Prof. Y. S. Navkar Conducted By: Indian Geotechnical Society (Student Chapter) Date: 25/02/2020

IGS-RSCOE, student chapter organized it's 2nd induction program and a guest lecture on 25/02/2020 on the topic "ASPECTS OF AUTOMATION IN ROAD CONSTRUCTION AND MAINTENANCE".

In the beginning of the 2nd induction program of IGS-Student chapter held for a total of 71 new members and graced by Dr. Y. A. Kolekar, Prof. Suman Jain, Dr. J. R. Patil, Dr. R. K. Jain and Dr. R. A. Dubal. Hon. Secretary and Joint Secretaries paved the way by introducing the members and briefing the benefits of IGS membership.

Later, Dr. J. R. Patil, the Consulting Civil Engineer from Pune spoke on topic "ASPECTS OF AUTOMATION IN ROAD CONSTRUCTION AND MAINTENANCE"

signifying the current and future situation of Road construction and Geology. After the guest Lecture the new bearers of IGS-RSCOE student chapter for the year 2020 were announced.

The Program overall enhanced the student's knowledge and officially started the working of IGS student chapter 2020.

PHOTOGRAPHS -

Inauguration of 2nd Induction program by Dignitaries

Guest Lecture by Dr. J. R. Patil and New Office Bearers of IGS-RSCOE student chapter

Winners and Second Rankers of IIT GUWAHATI

Myself Vivek .S. Gawali from branch E&TC, as our last year was about to come we were about to go with a big project which can help everyone with ongoing current situation.

It was the day when we was not aware about the event which was held in one of the top university named as IIT GUWAHATI and event name was TECHNICHE . Our Project Guide (Dr. P.M. Ghate) sir helped us to know about the event & gave the transparency about the event IDEA SUBMISSION through out with technical and non-technical work which improved our skills and helped to develop our knowledge.

We had to submit our project work within 15 days and had only little bit idea about the project. Within 3-4 days we started working on our project day and night. And the day which we were expecting had came on 15th day where we had to submit idea and had to wait for result .The Projects which was chosen by the authority of IIT Guwahati, only those students were invited to IIT Guwahati for TECHNICHE event .Where they had to showcase their talent by exhibiting their projects which can help ongoing current scenario. Till then we were getting ready with our hardware (Drone) ,unfortunately our hardware got stuck in CUSTOM which made loosen our heart also got depressed.

The result day came and we were in Top 10 and we were invited to IIT Guwahati. We had 5 days to go for Guwahati but as our hardware was stuck in CUSTOM we were about to cancel all the plans. But before cancelling suddenly we got a call that our hardware is approaching towards our home and as we got to know it made us feel like we were in heaven.

IIT GUWAHATI

Judges when they came to know about our project the loved it and they approached for demonstration.

And the Result day as well as last day of our TECHNICHE event of IIT GUWAHATI came where the result was about to come and we were holding our breaths. All results were announced and our result was on last and we secured 2nd place in event of TECHNICHE event. It was one of the greatest and one of the best feelings we ever had in our life.

We learned from this that never leave any opportunity whether its small or big you never know where will it let you through

Name:- Vivek.S.Gawali
Branch:-E&tc
Year :- BE
Date of event:- 30/8/2019

Internships

How important is it really to do an internship before applying for a job?

During the college year students may feel overwhelmed with coursework or co-curricular activities that may keep them extremely busy but our college is giving us the opportunities and time to do an internship and also the faculty members are guiding us regarding it. So I think we should appreciate their work.

Many students may also feel they are caught in a blind since they need to make money to pay for internship but they can find unpaid internship in their field also. Many students would think it is just waste of time but I would like to tell them that a successful paid or unpaid internship is similar to earning good grades in college.

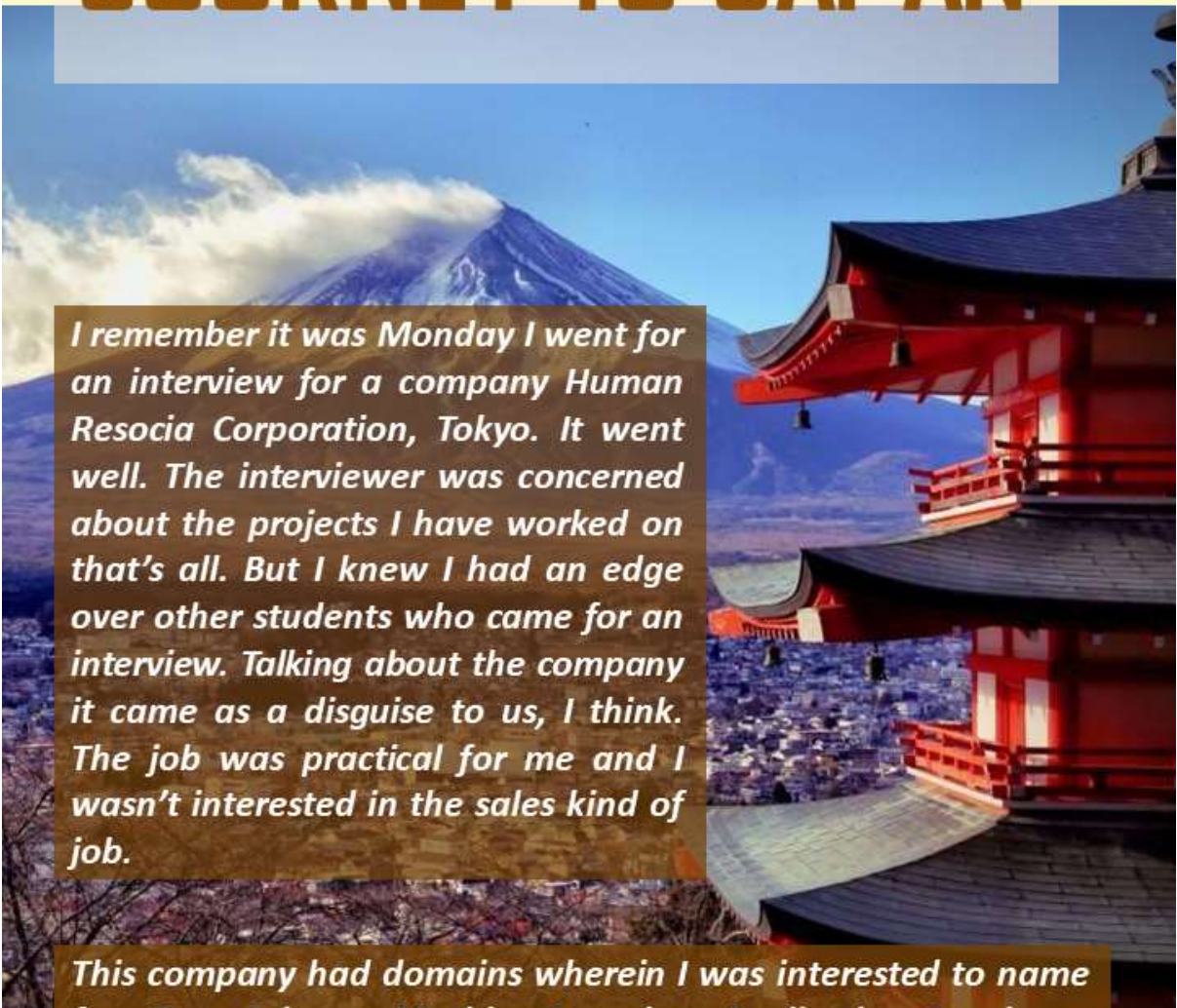

The most important benefit of students is the experience that they gained during their internship while good grades are important for college students while doing internship students have same level of experience outside of classroom. Most importantly the experience they gained during the internship will definitely help them when they start looking for a full time job.

Article By,

Gaikwad Anushka Premnath

JOURNEY TO JAPAN

I remember it was Monday I went for an interview for a company Human Resocia Corporation, Tokyo. It went well. The interviewer was concerned about the projects I have worked on that's all. But I knew I had an edge over other students who came for an interview. Talking about the company it came as a disguise to us, I think. The job was practical for me and I wasn't interested in the sales kind of job.

This company had domains wherein I was interested to name few Data Science, Machine Learning, Application Developer, and many more. These were the domains and overseas opportunity was leverage whereas if I had worked for any IT company in India for 3-4 years even then the overseas opportunity would be thin. I already had other opportunities but none were paying even close to what HRI Corporation paid to its employee. I eventually got selected after 2 rounds of test including an interview.

Preplacement: A review

The final year is very important from the placement point of view. Our college plays a crucial role in nourishing the student's careers. It has esteemed organizations and Multi-National Companies as its clients. Final year students are trained from a placement perspective so that they can deliver extraordinary results in placement drives.

These training include Crash Courses, Aptitude, and Logical reasoning Sessions, Training of Fundamental Subjects of respective departments, or Engineering Branches. Internships and Industrial training are encouraged and well-supported. Employee Skills Development programs help students develop the overall skills required by industry, these skills include the development of understanding towards the problems, practicing problem-solving skills.

I would suggest following any one programming language and have a brief understanding of the implementation of fundamental computer science concepts with that particular language. Correspondingly collecting information about various information technologies or at least having some knowledge of how modern technologies work in this industry helps in the Placements point of view.

This is achieved as our college takes a lot of effort on every student considering their skill level and accordingly training them for companies. Students having an interest in Non-technical backgrounds are motivated and encouraged with career guidance and sessions for careers in nontechnical backgrounds.

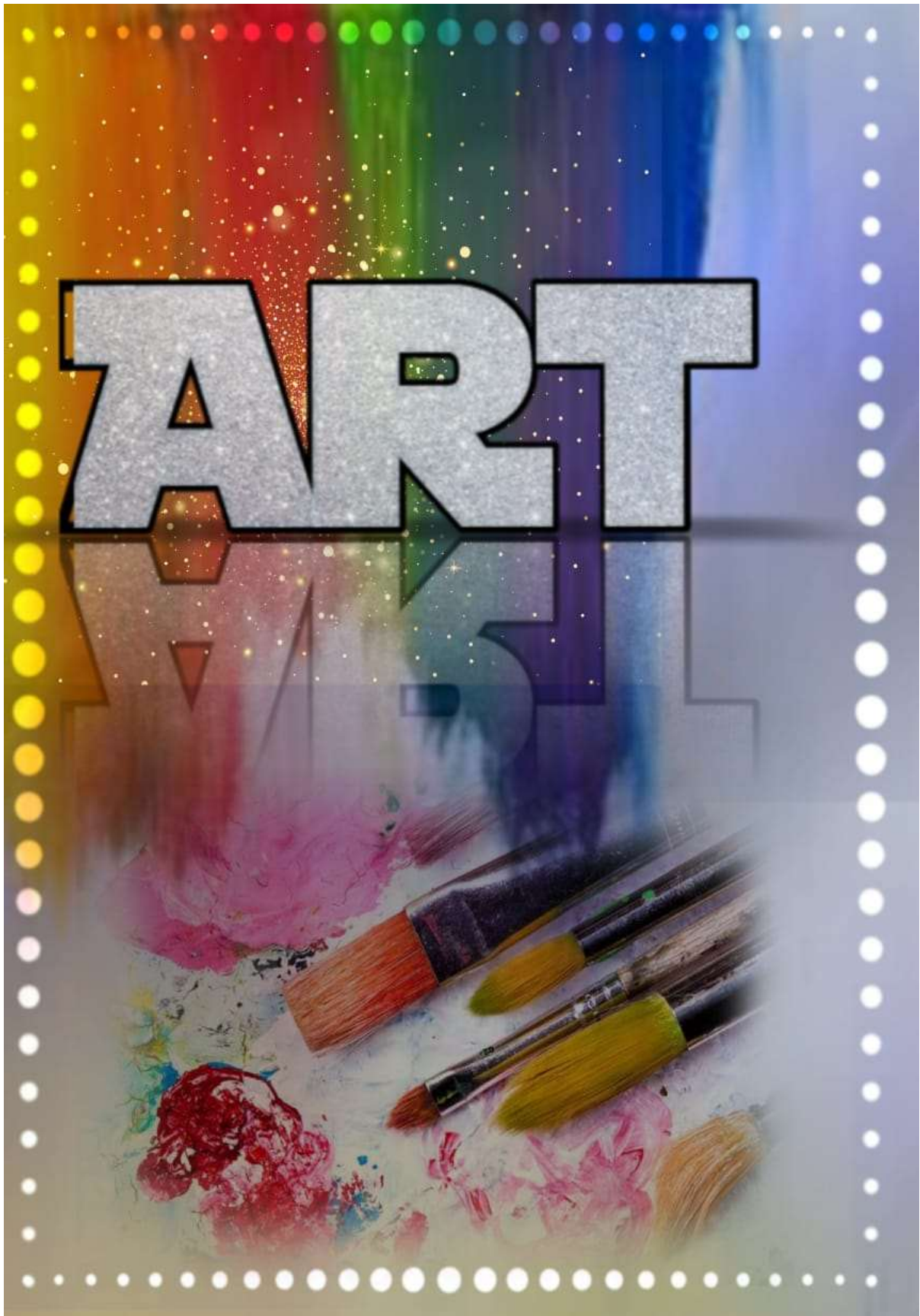
PRAFUL MOTE
CSE(RSCOE) 2019-2020

Why did I get selected? First thing is that I knew my strong points I prepped well with my CSE fundamentals. Secondly which very few of the people knew at the time of the interview was Japanese. Yes, that's the leverage I had which me and very few had. I started learning Japanese since sophomore. I somehow managed to complete the N5 JLPT certification. Before going for an interview, I tried for N4 too but failed badly. It's okay, unless and until we keep trying. JLPT N5 certification and knowing basic Japanese was leverage for me. Other students who came for an interview whereas good as me I don't doubt that. The Japanese language clicked for me when all students were giving their interviews to the Japanese interviewer in English. Here I was speaking Japanese. I had other leverages too which played well for me. Being an IT Engineer I had other IT domain certifications too. It's really very important for us to know branch-related fundas. See to it you master something well before the interview and is able to speak enough about it, having an implementation about the same is leverage. Trust me to believe in yourself and do what you like you'll land up at a good place.

日本語

HIMANSHU J PRASAD
CSE (RSCOE)
2016-2020

ART SECTION

PROF. NIVEDITA GORPADE
(MECHANICAL Dept.)

**PROF. MANJUSHA A
KANWADE**
(ELECTRICAL Dept.)

AANAD GAJARA
(TE CIVIL)

ANURADHA UGILE
(TE CIVIL)

ABHIJEET DIGHE
(TE CIVIL)

SHREYASH PAWAR

VRINDA

CS Scanned with CamScanner

**SAMBHAL JAO ABHI BHI WAKT
HAI**

ANAND CAJRA

Harshal Ingale

Aditi kulkarni
Scanned with CamScanner

AKASH SONAWANE

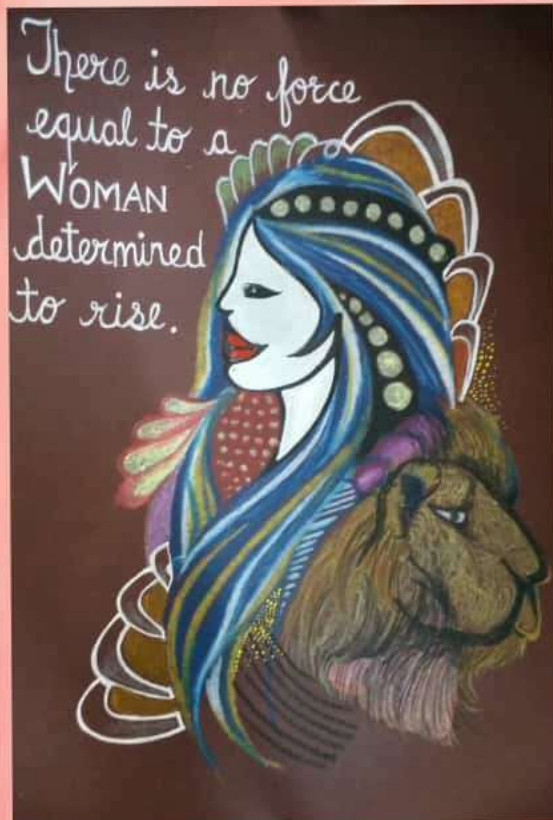

Scanned with CamScanner

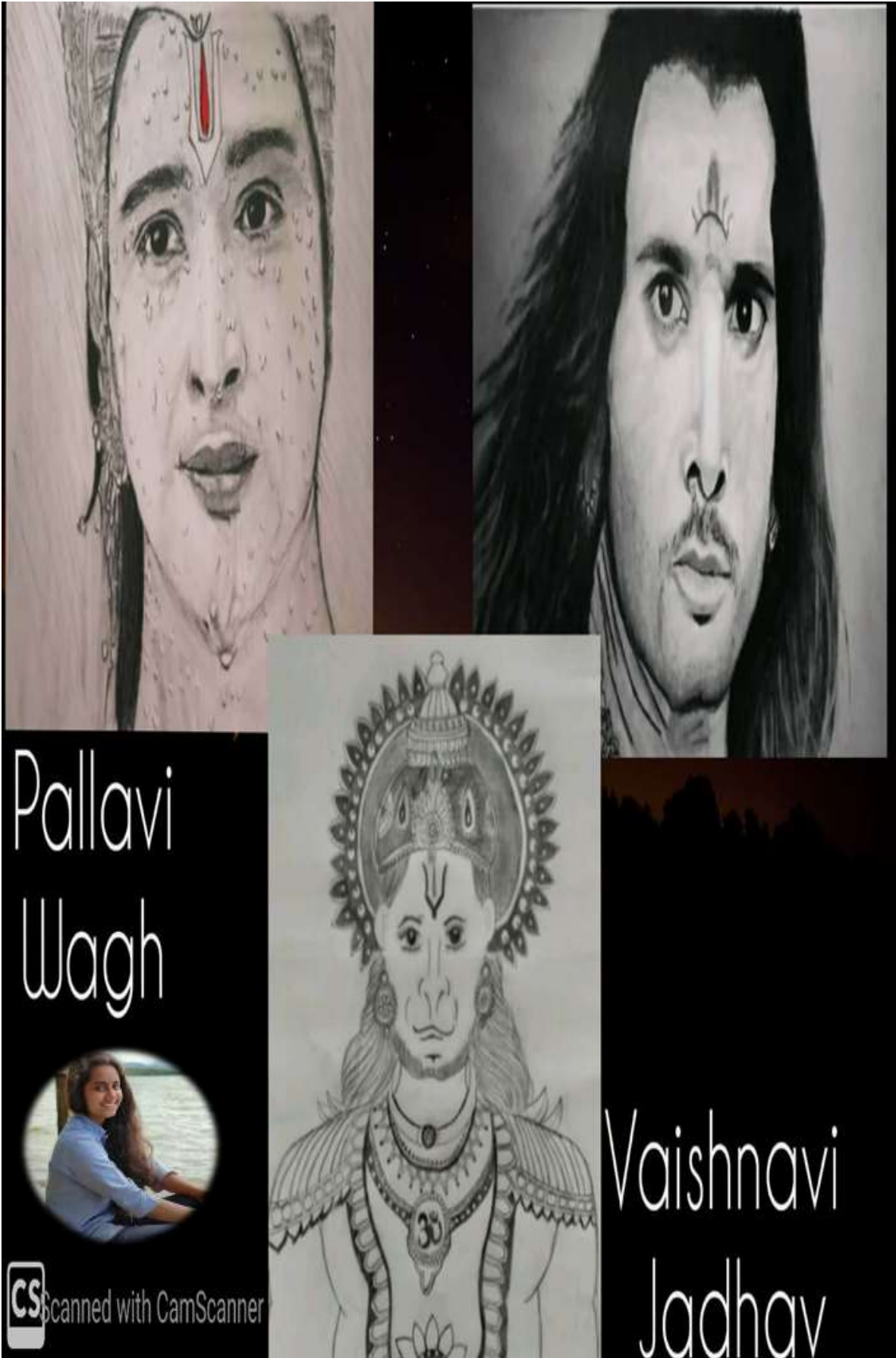

Mrunalini Bhaskar

Harcha Bhakre

Tanmay Chenage

RUSHIKESH GUDADE

**Samruddhi
Naukudkar**

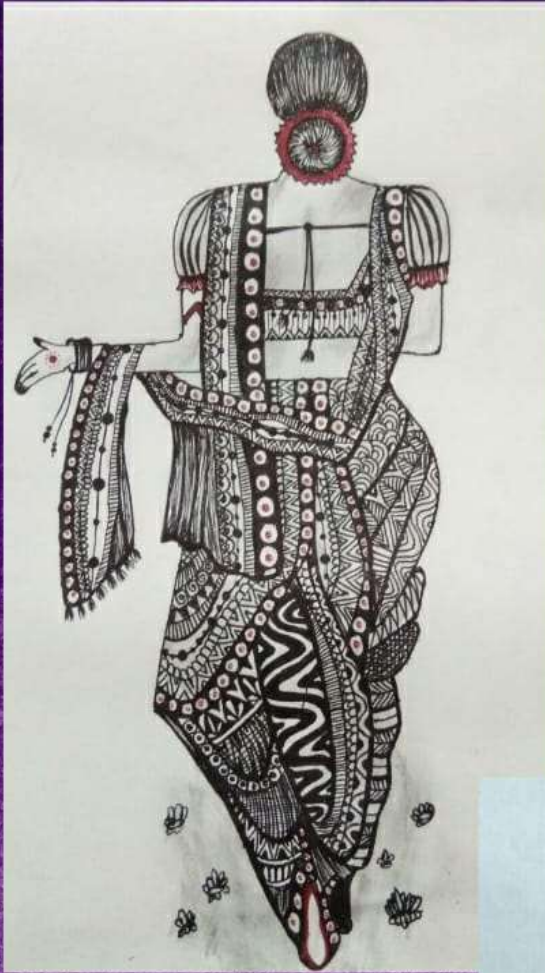

**Sheryl
Thoppil**

KALAVISHKAR 2019-20

GAYATRI ADATE

Om Naik

MANJIRI BANSODE

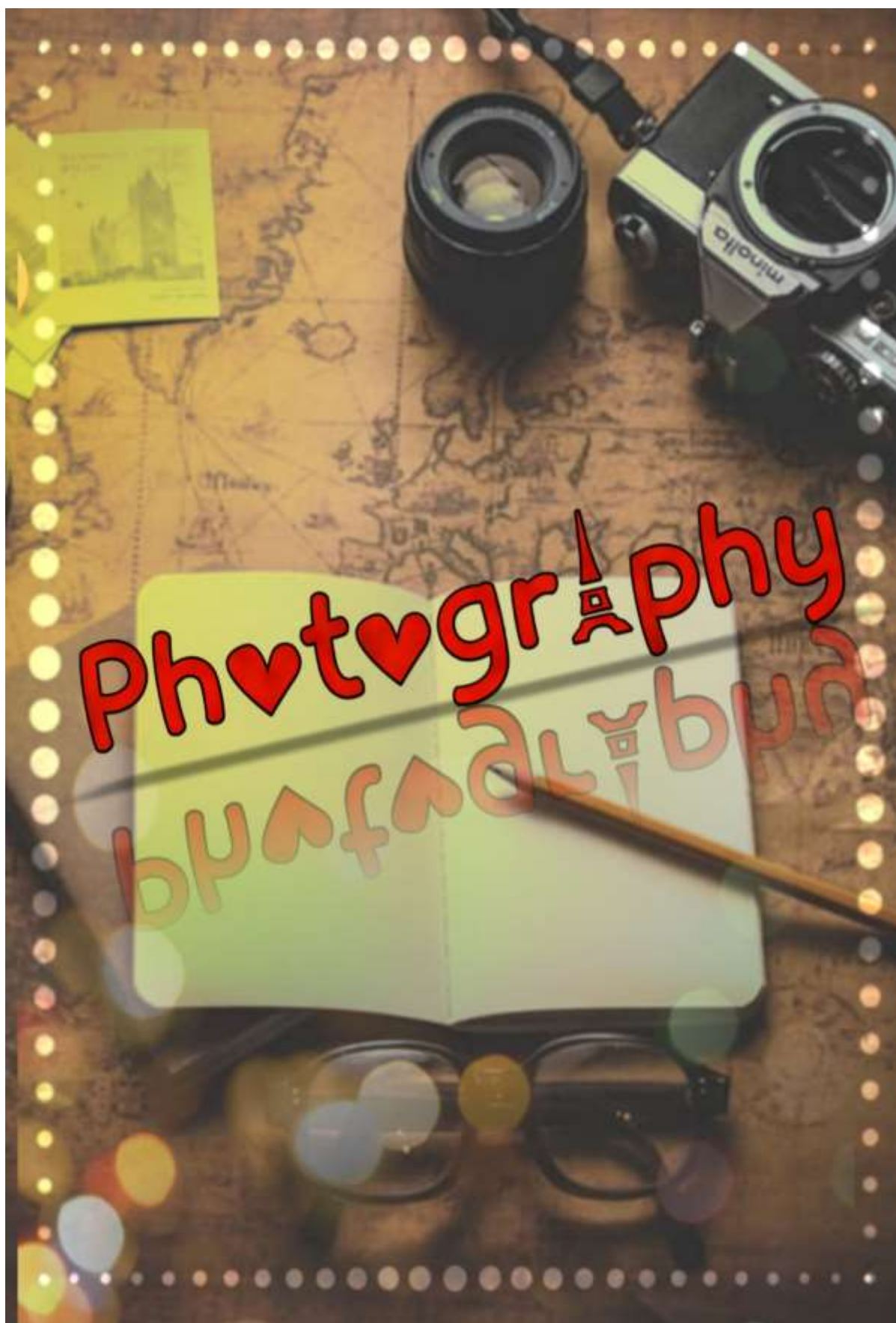

Akshay Datir

Mrunalini Bhavsar

Atharva Kamthe

Shushant Gowda

Kalpesh Bhangale

KALAVISHKAR 2019-20

Nikhil Mundhe

Prof. Shradha Bhingardive

Sourabh Mokashi

Nitish Bhume
TE Mechanical

KALAVISHKAR 2019-20

TOPPERS

JSPM's

Rajarshi Shahu College of Engineering, Tathawade, Pune - 33.

An Autonomous Institute Affiliated to Savitribai Phule Pune University

BE 2018 Batch University Rankers

Hearty Congratulations

Kulkarni Aishwarya
University Rank 10 (Good Medals)
(In Computer & All Branches)

Ruteja Jagtap
University Rank 26 (In All Branches)
University Rank 2nd (In Computer)

Anushka Dhar
University Rank 58 (In All Branches)
University Rank 3rd (In Computer)

Rohit Kumar
University Rank 7 (In All Branches)
University Rank 1st (In Mechanical)

Dinkar Kulkarni
University Rank 7 (In All Branches)
University Rank 2 (In Mechanical)

Mayur Kohirsagar
University Rank 17 (In All Branches)
University Rank 4 (In Mechanical)

Hiranvi Bhole
University Rank 7th (In Computer)

Saraj Suryawanshi
University Rank 6 (In Mechanical)

Avadhut Bhugwat
University Rank 9 (In Mechanical)

Akshay Kumar
University Rank 1 (In IT)

Bijin Saji
University Rank 9 (In IT)

Yagita Nikam
University Rank 2 (In Civil)

Dhase Agarva
University Rank 8 (In E&TC)

Activity

CULTURE SECTION

DR. BAPURAO BANDAGAR
(MCA Dept.)

PROF. SHRADHA BHINGARDIVE
(E&TC Dept.)

SAYLI KUMAR
(BE IT)
Pass out

TANMAY NANKAR
(BE MECH)
Pass out

SURAJ NAIR
(TE CIVIL)

Foreign University Collaboration

RSCOE students can complete one semester of their course at foreign university & the credits will be transferred to their parent institute

JSPM's Rajarshi Shahu College of Engineering

An Autonomous Institute Affiliated to Savitribai Phule Pune University

Approved by AICTE, Accredited by NBA (UG Program),
Accredited by NAAC with "A" (3.26) Grade

<https://www.jspmrscoe.edu.in>

First Year of Engineering plays a pivotal role in ushering the students to be a prospective engineer. The department nurtures and moulds the students to enter in the rapid fast changing pragmatic world yet maintaining the sensitivity in them. The teaching-learning methodology used by our faculty boosts our students, thinking potential and lifts their

critical analysing skills. As most of the students come from the diversified social

ENGINEERING SCIENCE

environment; it becomes a need for the department that they are mentored by the faculty with whom they can share their thoughts, expectations, express themselves and would feel comfortable away from home.

As per the guidelines from AICTE, we try to make each and every student familiar with the institution and its workings by conducting an Induction Program in which not only students get acquainted with their department, but also gain basic knowledge about Computer Programming, computation techniques. The Industrial Visits, City Tours and activities related to Arts circle, Yoga, Zumba, Sports make them comfortable in the new environment. Sessions on Alumni Interaction, Value Education, Self-Orientation, Social and Conversational Communication, Professionalism and Work Ethics, Career Guidance and so on helps the students to widen their horizon. The purpose of the program is to set a healthy routine, create bonding in the batch as well as with faculty, develop awareness and sensitivity about themselves and society at large. We also outreach and help students to discover and showcase their talents through First Year Engineering Students Association (FESA), which holds a very important place in an overall holistic development of students and avert them from being monotonous with academics. The department catalyzes and assures a very healthy, amicable but a competitive ambience for our future engineers. To conclude this message, I wish to extend a warm welcome to all. We are constantly on the lookout for bright young minds that would enrich our department by joining us in the capacity of students, postdoctoral researchers or faculty members. We wish you all the luck and shall be delighted to hear from you.

Dr. Sunita M. Yadav
Head of Engg. Science Department

Webinar for faculty and Students on “Human Values and Professional Ethics Part-1” organized by Department of Engineering Sciences on 06/06/2020

Webinar for faculty and Students on “Human Values and Professional Ethics Part-2” organized by Department of Engineering Sciences on 09/06/2020

Nirbhay Kanya Abhayan on Tuesday, 11th Feb 2020

A guest lecture on “Introduction to Biomedical Engineering” was held on 22nd November 2019.

Visit at IISER, Pune on 11th and 12th Jan 2020.

A faculty visit at KLE Tech University, Hubali.

Session on “Patent”: Dr. Mrs. S. C. Patil

Proficiency Module I to VI

Industrial Visit at “Rakesh Transformers”, Bhosari MIDC, Pune.

Tinkering Module of Project Based Learning

Industrial Visit to Accurate Innovation Centre, Hinjewadi

Industrial visit at Sewage treatment Plant and Water treatment Plant

Industrial visit at Tata Consultancy Services on 16th Aug 2019.

A faculty visit at RIT, Sakharale.

"Pune Darshan"

Industrial Visit at Unitech Industries in bhosari ,Pune on 11^h Aug 2019

Autonomy Orientation Program" on 8th, 9th, 10th March, 2019

Training on 3D printer conducted on 24 th July 2019.

Industrial visit at Tata Consultancy Services on 16th Aug 2019.

A faculty visit at RIT, Sakharale.

"Pune Darshan"

Industrial Visit at Unitech Industries in bhosari ,Pune on 11^h Aug 2019

"Autonomy Orientation Program" on 8th, 9th, 10th March, 2019

Training on 3D printer conducted on 24 th July 2019.

THE

It gives me immense pleasure to introduce you to the Department of Computer Engineering. The excellent infrastructure, teaching faculty of the best kind of the Department ensuring quality education such as interaction among students, parents and staff, along with a Training and Placement Cell ensures a bright future to its students.

COMPUTER ENGINEERING

FROM

The Department of Computer Engineering is striving hard towards the goal of providing innovative and quality education with high standard to achieve academic excellence and provides platform for the students to achieve their career goal. The Department has a team of highly experienced and motivated faculty members who are in the process of tuning the young minds to make them globally competitive. Innovative methods of teaching and learning process are adopted to achieve learning abilities through practice, exposure and motivation. Department has an excellent infrastructural and computing facilities and provides a conducive environment to promote academic and research excellence in the department.

"There is no limit to what we, as women, can accomplish."-Michelle Obama

I strongly believe that the first step and the most important tool towards women empowerment is education. The right education will ensure that woman are more competent and confident in talking up bigger challenges and raising the bar in any field. – Kirthiga Reddy

Dr. Seema V. Kedar
HoD Department of Computer Engineering

**One Week FDP on
Python with Django**

Session on Yoga

**Session on
Introduction to Data
Science using Tibco
Statistica Tool**

**Session on Microsoft
certification in Data
Science and Data
Analytics using Python**

**Unity Animation
Workshop**

**Road Safety
Awareness**

Blood Donation Camp

YIN Talk

Tree Plantation

**Session on Insurance
for Risk Free Life**

**Session on Alexa
Development**

**Session on Patent
Filing**

Session on Ideation in Patenting and Innovation

Poster Making Competition

Industrial Visit to Pari Robotics

Session on Advanced Concept in C++

Sankalp – Computer Literacy Club

Session on Application of Digital Electronics

**Session on Advanced
Data Structure**

**Session on yoga and
meditation**

**Sankalp – Computer
Literacy Club**

**RSCOE has successful collaborations
(MoUs) with industries**

JSPM's Rajarshi Shahu College of Engineering

An Autonomous Institute Affiliated to Savitribai Phule Pune University

Approved by AICTE, Accredited by NBA (UG Program),
Accredited by NAAC with "A" (3.26) Grade

<https://www.jspmrscoe.edu.in>

THE

The Department offers B. Tech in Civil Engineering and M.Tech degree in Civil Engineering with Structural Engineering specialization. As the problems the society faces are multi-dimensional, so must be our efforts at combatting them

CIVIL ENGINEERING

FROM

With this view in mind, since the inception of the Department, our goal is to do research in challenging engineering problems and provide efficient engineering solution in the various sub-disciplines of Civil Engineering. The department has strong focus in the areas of Transportation Systems Engineering, Geotechnical Engineering, Water Resources Engineering, Structural Engineering, Hydraulics, Water Resources Engineering and Environmental Engineering. The Department also has a vibrant PhD programme in all the above-mentioned specializations. The academic activities of the Department emphasize deep understanding of fundamental principles, development of creative ability to handle the challenges of Civil Engineering, and the analytical ability to solve problems which are interdisciplinary in nature. We encourage our students to engage in extra-curricular and co-curricular activities, essential for development, nurturing of team spirit, and developing organizational skills. The faculty members of the department are involved in high quality research and consultancy activities, and they continue to enjoy academic leaderships.

The Department of Civil Engineering is accredited by NBA in three consecutive circles. It has Building information Modelling (BIM) computing facilities sponsored by Bentley Systems , USA. We have six MOUs with different industries for students' skills enhancement and also collaboration with Builders Association of India (BAI) for Internship and placement. We are engaged in overall development of students fostering inception of professional bodies like International student chapter of ASCE(American Society of Civil Engineering) and National student chapter IGS(Indian Geotechnical Society) , IEI (Institute of Engineers), ISTE, BAI(Builders Association of India) and ICI(Indian Concrete Institute).We are honoured to received grants for AICTE, MHRD and SPPU for initiatives like MODROBS, Unnat Bharat Abhiyan, BCUD etc. Department has various student clubs like Shaashwat Eco Sustainability Club, BAI Youth wing and Entrepreneurship Development Cell.

As per the vision and mission, our aim is to deliver the best to our students, to the society and the nation.

Dr. Rajkuwar Dubal
Head of Civil Department

**SPPU Youth Festival
2019-20
Date: 13th October
2019**

**SPPU Youth Festival
2019-20
Date: 13th October
2019**

**Raj Karandak
Date: 6th December
2019**

**Impressions -Event by
COEP
Date: 15th December
2019**

Abhiyanta Karandak
Date: 11th January 2020 1st in
direction and overall 2nd

IIT Bombay's annual sports festival
Date: 22nd to 22nd March 2019
1st in football

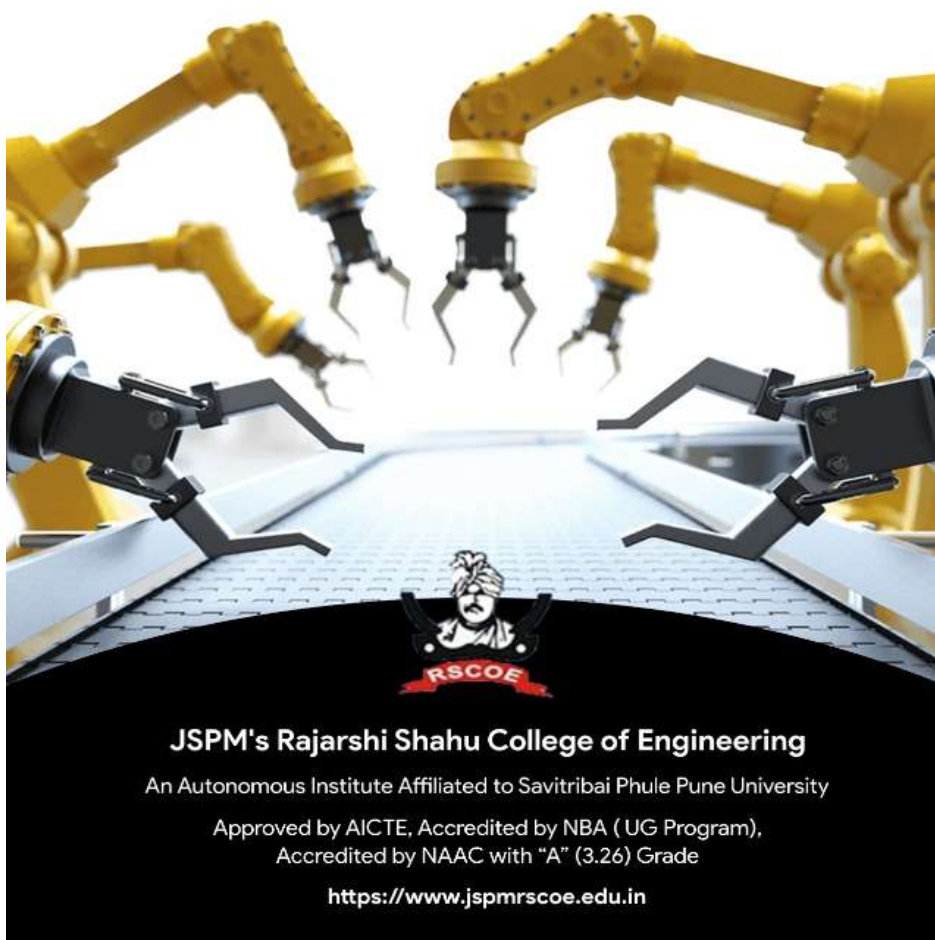

PCERF-B. G. Shirke Vidyarthi
Awards-2020
Date: 17th January 2020
Stood 1st

TAL Manufacturing solutions Ltd.

Center of Excellence
for Robotics and Automation

DEPARTMENT OF IT

It gives me great pleasure to write about IT Department for this college magazine. "Information Technology covers the knowledge of encoding technical rules to harness the power of science and mathematics, which yields in transparent, cost effective and innovative solutions along with Automation."

As Women plays key role in social transformation, IT department encourages and recruited female faculty members to equally contribute and impart training.

Our mission is to provide the knowledge of the current technologies and equip students with a sound understanding of the fundamentals subjects like Data Structure, Computer Network, and Databases along with practice sessions on Data Science, AI, IOT with cloud computing and Machine Learning. Most of the IT students attained meritorious internships in IT industries for learning industrial aspects, live project skills and research. The faculty members are encouraged to publish research papers in reputed journals, participate in Faculty Development Program and Workshops through a well-supported system. The department catalyses and assures a very healthy, amicable but a competitive ambience for our future engineer.

Dr. Ram B. Joshi
HoD IT Department

Session on “Discrete Structures” for second year students, on Dated 27th November 2019 by Dr. Vijay Bidve.

5 Days workshop on “Python Programming” under (SAInT) on Dated 24 July to 28 July 2019 By Khushal Khairnar.

JSPM'S
Rajarshi Shahu College of Engineering
An Autonomous Institute Affiliated to
Savitribai Phule University of Pune, Maharashtra
Approved by AICTE, Accredited by NAAC (B), Program Accredited by NVAU with 'A' Grade

Department of Information Technology
Hosting a Session On
Google Cloud with Big Data Analytics

Date - 18 / 05 / 2020
Time - 10.00 Am

SPEAKER
Ms. Seema Shinde
HSBC India
12+ yrs of IT experience
Senior Consultant Specialist

Dr. B. N. Joshi,
HOD-IT Department
JSPM'S RSCOE, Pune

COORDINATORS
Prof. Archana Jadhav-9922220086
Prof. Anub Nair-8806446681

Session on “Google Cloud with Big data Analytics” on Dated 18/05/2020 by: Ms. Seema Shinde.

“A motivational speech” under (SAInT) and Rotract Club of RSCOE on Dated 30/07/2019 by Ms. Sheetal.

“Jagtik Matrubhasha Diwas”
under (SAInT) for all the
students of RSCOE, Pune On
Dated 21/02/2020 by Chief
guest: Ms. Prachi Godbole

IMPACT'19 A State Level
Technical Symposium” under
(SAInT). Date: 26/09/2019.

Expert session on
“Computer Organization and
Architecture” under (SAInT)
on dated 01/10/2019 by Dr.
Sangita Jadhav.

Knowledge sharing seminar
on “IPR Awareness and
Opportunities”, On Dated
29/02/2020 by Prof. Avinash
Thakur.

A webinar for students on “Blockchain Technology”. On Dated 9/05/2020 By Ms. Sonali Patwe.

JSPM's
RAJARSHI SHAHU COLLEGE OF ENGINEERING
Tathawade, Pune-33

Department of IT
Presents a webinar on

Block-Chain Technology

Date 9 May 2020 at 3 pm

Link For Registration :
<https://forms.gle/nX4nc6HpvadVYZuF7>

Registration Fee : Free*

Who can participate Third year students of IT.
Computer and E&TC engineering

key takeaways from seminar

1. Introduction to Blockchain
2. Introduction to Cryptocurrency
3. How Blockchain works?
4. Blockchain platforms
5. Blockchain use case

Dr. R. B. Joshi
HOD IT Department,
JSPM RSCOE, Pune

Co-ordinators:
Prof. Dipmala Salunke -- 8329622967
Prof. Pallavi Tekade -- 8483934912

Ms. Sonali Patwe
Speaker

“ Alumni Week” wherein our students shared their knowledge and experience with the undergraduates of IT department from 19/05/2020

JSPM's
RAJARSHI SHAHU COLLEGE OF ENGINEERING, TATHAWADE, PUNE-33

Department of Information Technology

Proudly Celebrates Alumni Week

Alumni Guiding Juniors with their expertise

From 19th May 2020
to 24th May 2020

Rahul Potghan
Senior Cloud Engineer
Persistent Systems Ltd

Srikant Raikode
Software Engineer
Cybage Pvt. Ltd

Akshay Kumar
Software Engineer
Continental AG

Rutuja Medhekar
MSBI & Azure Developer
Atos Syntel Pvt Ltd

Vaidehi Raju
Senior Content Writer
Financial Software &
Systems

Shivam Mishra
Restaurant excellence
manager
Swiggy, Bundl technologies

Coordinators
Prof. Anuja G. Dombe
Prof. Dipmala T. Salunke

Head of Department
Dr. R. B. Joshi

Principal RSCOE
Dr. R. K. Jain

Has crossed
500+
offers

For the current year and
aiming to reach 600+
offers by July

JSPM's Rajarshi Shahu College of Engineering

An Autonomous Institute Affiliated to Savitribai Phule Pune University

Approved by AICTE, Accredited by NBA (UG Program),
Accredited by NAAC with "A" (3.26) Grade

<https://www.jspmrscoe.edu.in>

THE

FROM

ELECTRICAL DEPARTMENT

Dear Students,

Education now-a-days is undergoing a radical change throwing new challenges at every step. The educational programs operating today are far more innovative, learner-cantered and cater to the needs of the industry. The primary focus of the department is to empower our students with overall development. With highly experienced faculty and world class infrastructure, department aims to create a learning atmosphere conducive for overall development of students. We are committed to providing not only the technical education to our students but also the leadership qualities through which they can create employment to others. Department focuses on holistic development of the students by a combination of both curricular and extracurricular activities. Electrical Engineering Students Association (EESA) is an organization to improve academic & co-curricular skills. Department has membership of professional bodies like IEEE, ISTE, ISLE by students and faculty members. Department is going to develop five virtual laboratories under IIT-Bombay. Autonomous Curriculum is designed under the guidance of KPIT Industry Experts. Department has MOU's with Industries from Core like MSEDCL, Pune, Conductix Wampfler India Pvt Ltd, SHARDA Electronics & Co, Automation (KPIT, Pune) and IT sectors (TCS, Zensar etc.) for Training, Internships and Placements.

Dr. S. L. Chavan
HoD Electrical Department

Activity Title: One week workshop on "ISO Certified Hands on training on retrofitting of Electric Vehicle"

Activity Title: Students Solar Ambassadors Workshop

Activity Title: Electrical Safety Week

Activity Title: Design, Manufacturing and Testing of 25 KVA three phase Transformer

Activity Title: Introduction to C Programming

Activity Title: Industrial Visit to MSETCL 400 kV Substation, Lonikand, Pune

THE

MECHANICAL DEPARTMENT

FROM

The department of Mechanical Engineering incepted in the year of 2002 to impart quality education to Under Graduate level and Post Graduate Courses in Mechanical Engineering.

The Department also has Research Centre (PhD) in Mechanical Engineering affiliated to SPPU, Pune. The department has fully fledged 16 laboratories with state-of-art Experimental Set-ups and Testing Facilities. The labs are also armed with the recent software's which are highly demanded by the Industries. The Department has also signed MoUs with many renowned industries with an aim to strengthen the industry-institute interaction.

The department of Mechanical Engineering is an ecosystem of multi-disciplinary activities and events. The numerous Professional Chapters, Student Clubs, are buzzing with talented students pursuing their passions. Reflecting upon the achievements, academic and extracurricular is a matter of pride.

Woman Empowerment and more so through technical education is an important part of the narrative today and I congratulate the magazine committee to focus on it as a theme. It is our firm belief that with more participation of women in workforce, it'll have positive long term effects on the society.

We, at department of Mechanical Engineering are doing our bit in encouraging women empowerment through encouraged participation to girl students, providing more and more opportunities and catering to the society by helping mould a adept, responsible, ethical and a socially aware Engineer.

Dr. Avinash M. Badadhe
HoD Mechanical Department

**SUPRA Industry visit at
Maruti Suzuki on 16th June
2018**

**ISHRAE Student
Chapter Inauguration
on 25th August 2018**

**Fluid Power Society
of India
Inauguration on 31st
August 2018**

**Industrial Visit at Thermax
India Ltd., Chinchwad, Pune
under ISHRE chapter on 7th
September**

**National Roborace
Competition on 21st Sept -
2018 secured forth rank
out of 50 team**

**Flood Donation to
Kerala on 21st
August 2018**

**Tree Plantation on
25th August 2018**

**Industrial training
on 27th and 28th sept
.2018**

**Dana India, Pvt. Ltd,
Hinjewadi, Pune**

**Renishaw Metrology
Systems Limited,
Hinjewadi, Pune**

**Sant Tukaram
Sahakari Sakhar
Karkhana, Mulashi**

**Guest Lecture by Dr. Nitin
More(Nuclear Power
Corporation of India
limited, Mumba)**

**Guest Lecture by
Mr. Sachin Vidhate
Dy RTO officer on
Road Safety**

**Electric Vehicle
Workshop**

**Guru Pournima
celebration by
MESA**

**Flood Donation by
MESA and
Agnipankh
Foundation**

Offer ranges

3 Lacs - 21 Lacs

per annum

Offer range is from 3 lacs
per annum to 21 Lacs in
last 3 years

JSPM's Rajarshi Shahu College of Engineering

An Autonomous Institute Affiliated to Savitribai Phule Pune University

Approved by AICTE, Accredited by NBA (UG Program),
Accredited by NAAC with "A" (3.26) Grade

<https://www.jspmrscoe.edu.in>

THE

DEPARTMENT OF E&TC

FROM

It gives me immense pleasure to speak to all of you through our College magazine "Kalavishkar". This year our magazine focuses on the theme of "Women Empowerment". Women play a phenomenal role in every aspect of life. I firmly believe that we should support every woman to stand for herself and walk with both pride and confidence. Our department has given opportunity to each and every student without any bias.

The E&TC department has always strived for the best for our students. We have well equipped laboratories with excellent computational facilities viz. IOT, e-Yantra, Lab as Museum etc. We also have 11 patents, 207 total publications in national / international journals and 118 total publications. We have associated ourselves with professional chapters such as IEEE, ISTE, IETE, ISA and IEI. We have based our curriculum towards equipping our students with the current trends in industry as well as also preparing them to face the future developments.

Every effort is being taken even during this lockdown to complete all the activities as per schedule. Our faculty members have also been working very hard to reach each and every student. We have also encouraged our students to participate in online webinars, competitions, courses and various other activities, so that they can make the most out of this lockdown.

I have full faith that it is only a matter of time and we will definitely overcome this COVID-19 crisis and will move forward with flying colours.

Dr.B.D.JADHAV
Head of The Department

**Social Activity “Tree Plantation”,
23/8/2019**

**A workshop on “Python programming language”
1/8/2019 & 2/8/2019**

**One Day workshop on “Arduino”,
08/02/2020**

**A workshop on “ Artificial Intelligence and Machine Learning” 21/2 and
22/2/2020**

**Scientific Research paper writing: Tips and Tricks
28/9/2019**

**Industrial visit to Manisha Engg Pvt. Ltd
19/07/2019**

**One week Webinar series on
"Advances in Electronics &
Computer Technology"
22/04/2020 to 26/04/2020**

**One week Online Faculty
Development program
"Problem Based Learning"
01/06/2020 - 05/06/2020**

**Rushikesh Lakade, Ankush
Kinge, Prasad Narkhede of BE
designed a drone capable to
spray sanitizer over the
affected area.**

**Sanitizer machine design
by Tapan Patil**

**A Seminar on "Overseas
Education"
11/7/2019**

**A Seminar on "Personality
Development"
19/7/2019**

Industrial visit to Bisleri International Pvt. Ltd
24/02/2020 & 25/02/2020

e-Yantra is robotics lab set up

Industrial visit to Nachi Electronics
6/8/19- 07/8/19

Social Awareness of Education & Cleanliness
11/1/2020

Social Activity of Blood Donation
24/1/2020

Digital Hiring

TATA CONSULTANCY SERVICES

RSCOE is among very few engineering colleges across India that has featured in Digital Hiring of TCS from Pune, only three colleges featured in this : COEP, PICT, RSCOE.

JSPM's Rajarshi Shahu College of Engineering

An Autonomous Institute Affiliated to Savitribai Phule Pune University

Approved by AICTE, Accredited by NBA (UG Program),

Accredited by NAAC with "A" (3.26) Grade

<https://www.jspmrscoe.edu.in>

THE DEPARTMENT OF MBA FROM

A warm & affectionate welcome from the Department of Management (MBA) at Rajarshi Shahu College of Engineering. MBA department was established in the year 2006, with an objective to provide quality management education fulfilling the needs of the corporate world of 21ST century. The department has a vision to develop innovative entrepreneurs, leaders, and managers to cater to the changing needs of industry & Society at large. In contemporary times, to become a successful professional in the corporate sector one needs to have a strong educational background. There cannot be any denial of the fact that in the face of stiff competition, your educational qualification can leverage the possibilities of securing a good job. In this backdrop, securing a Masters of Business (MBA) holds a place of pivotal importance. The times in which we are living education is undoubtedly the key to opportunities.

MBA department is driven by the noble ideal of imparting value-based professional education in diverse fields of management nurturing future entrepreneurs for the nation and the cradle for global leaders. Affiliated to Savitribai Phule Pune University and approved by the AICTE New Delhi, and Accredited by NAAC with "A" (3.26) Grade it currently has a 60 students Intake capacity. The two years full-time MBA program provides a befitting opportunity to specialize in Marketing, Finance, Human Resource, Operations & Supply Chain Management, Information Technology & Business Analytics, and International Business. To enhance the employability quotient of MBA grads, it is imperative to design and implement an interactive curriculum with an integrated approach with special emphasis on harnessing interpersonal skills and domain knowledge. This is exactly what the MBA department of RSCOE is engrossed in.

Welcome to professional environment of learning and nurturing..!

Dr. Amey A. Choudhari,
HOD, MBA Department

A workshop on “ Stress Management”

Date: 24/09/2019

A workshop on “ Yoga & Meditation”

Date: 24/09/2019

A Session on “Role of Body Language in Personality Development”

Date: 24/09/2019

A Session on “Introduction to Stock Market”

Date: 26/09/2019

A Session on “Leader's Mindset”

Date: 26/09/2019

A Session on “Goal Setting”

Date: 27/09/2019

Mad Ads Activity

Date: 26/09/2019

A Session on "Effective Communication"

Date: 27/09/2019

A Session on "Swot Analysis"

Date: 27/09/2019

A Session on "Capital Market Awareness" by Bombay Stock Exchange (BSE)

Date: 28/09/2019

Industrial visit to Shagun Industries

NavKshitiz Visit, A Home for Special Children

Date: 16/12/2019

Students of MBA-I visited AadharDattaSamstha, Pradhikaran and supported the organization by raising funds. Aadhar is an organization working towards care and parenting of orphan children in 0-3 age group.

Session on "Youth Empowerment" by Swami Brahmachaitanyaji, Trainer, Art of Living.

Industrial Visit to Pudumjee Paper Mill to make students aware of different processes involved in the manufacturing of Paper.

Industrial Visit to Pune Techtrol Pvt. Ltd. for students of MBA-I & MBA-II. Pune Techtrol PvtLtd

Industrial Visit to Defence Institute of Advance Technology (DIAT) for students of MBA-I & MBA-II to make students aware of new innovations in Defence.

Industrial visit to Garware Technical Fibres for Students of MBA-I & MBA-II. This visit was very useful to the students in acquiring knowledge about manufacturing, production, inventory, quality control and welfare facilities being provided students.

वूमन्स पॉवर ट्रस्ट या स्वयंसेवी संस्थेतर्फे आयोजित विविध स्पर्धामधील विजेत्यांना पारितोषिक देताना अध्यक्षा निशा बंप्पा, उपाध्यक्षा कुलदीपकौर मिस्त्री, प्रा. डॉ. मोनिका गोयल आदी.

वूमन्स पॉवर ट्रस्टच्या स्पर्धांना महिलांचा उत्स्फूर्त प्रतिसाद

पिंपरी : वूमन्स पॉवर ट्रस्ट या स्वयंसेवी संस्थेतर्फे महिलांसाठी पिंपरीगाव येथे विविध स्पर्धा व आरोग्य शिबिराचे आयोजन नुकतेच करण्यात आले होते. या वेळी महिलांनी कार्यक्रमांमध्ये उत्स्फूर्त सहभाग नोंदविला. कार्यक्रमाचे उद्घाटन जेएसपीएम महाविद्यालयाच्या प्रा. डॉ. मीनाक्षी दुगल यांच्या हस्ते झाले. याप्रसंगी संस्थेच्या अध्यक्षा निशा बंप्पा, उपाध्यक्षा कुलदीप कौर मिस्त्री, प्रा. डॉ. मोनिका गोयल, नगरसेविका ज्योती भारती, पूजा वर्मा, शैलेंद्र शिंदे, सेवाविकास बँकेचे संचालक राजू सावंत, शेखर अहिराव, तिवारी ब्रायोफॉर्मेटचे राजेश तिवारी, समर्थ इंडस्ट्रीजचे एस.एस. कलशेट्टी आदी उपस्थित होते. यावेळी पाककला, क्राफ्ट, कला, फॅशन डिझाईन, रांगोळी, मेहेंदी, केशरवना, चित्रकला, ज्वेलरी मेकिंग आणि नेल आर्ट आदी स्पर्धा घेण्यात आल्या. कार्यक्रमाच्या शेवटी स्पर्धांतील विजेत्या स्पर्धकांना पुरस्कार वितरण करण्यात आले.

Dr.Meenakshi Duggal has been invited as Chief guest on the special occasion of women's day organised by Women Power Trust.

MBA

Ankita Nagarkar

**Selected as Secretary of Pune for
national youth council of India**

Global Citizen

RSCOE is marching towards the concept of Global Citizen by signing Mou's with Foreign Universities of highest repute.

JSPM's Rajarshi Shahu College of Engineering

An Autonomous Institute Affiliated to Savitribai Phule Pune University

Approved by AICTE, Accredited by NBA (UG Program),
Accredited by NAAC with "A" (3.26) Grade

<https://www.jspmrscoe.edu.in>

THE

DEPARTMENT OF MCA

FROM

I am very happy to meet you through “Kala-Avishkar”-2020. Education is not an act of acquiring knowledge but learning a skill to lead life and forming one’s personality. Rajarshi Shahu College of Engineering, Department of MCA was established in the Academic Year 2002-2003 with an objective to provide quality technical education and excellence in the ever expanding horizon of technical education of the 21st century to all the aspiring students. I can boldly say that we have excelled in every initiative that we undertook and we have stood together in facing the challenges in providing quality education to students.

It gives me great pleasure to see the growth of our college magazine. I congratulate all the contributors and the editorial boards for making this happen.

**- Prof.Rinku Dulloo
HOD, MCA Department**

**A workshop on
“Health and
Happiness”**

**A session on
“Autonomy :
Importance &
benefits.”**

**A workshop on “Yoga
and Pranayam”**

**Project Competition
Inauguration**

**Inauguration of Code
Quest**

**SNAPPY SMART PHONE
COMPITITION**

**Felicitation of Toppers
2019**

Rifle Shooting Winner

**A Cleanliness Camp at
Lohagad Fort**

**Tree Plantation Activity
Pachane Village Tekadi ,
Near Kasarsai Dam Pune**

**Inauguration of
Induction Program**

**A felicitation of
Winner Mehndi
Competition**

**Felicitation of Taluka
Level Kabaddi winner**

Athletics Winner

Industry Specific Courses

KPIT

Companies like TCS and KPIT have already joined the hands with RSCOE to deliver Industry Specific Courses on the campus.

JSPM's Rajarshi Shahu College of Engineering

An Autonomous Institute Affiliated to Savitribai Phule Pune University

Approved by AICTE, Accredited by NBA (UG Program),
Accredited by NAAC with "A" (3.26) Grade

<https://www.jspmrscoe.edu.in>

OUR COLLEGE TEAMS

JSPM's Rajarshi Shahu College of Engineering

ASCE Student Chapter

ASCE provides Student chapter to various colleges and universities across the world. These Student Chapters help in making a difference in the civil engineering professional community while still the members are in college.

This ASCE Student Chapter provides with many resources and materials required for improving your knowledge, helping you to get catch-up with the ever-changing technological development in the Civil Engineering field. Many competitions and online sessions are carried out to make the students compete and interact on a global scale. Some of these competitions involve use of software and hence giving an impetus to the students to get hands-on experience on the software.

JSPM's Rajarshi Shahu College of Engineering

ASCE Student Chapter

ASCE provides Student chapter to various colleges and universities across the world. These Student Chapters help in making a difference in the civil engineering professional community while still the members are in college.

This ASCE Student Chapter provides with many resources and materials required for improving your knowledge, helping you to get catch-up with the ever-changing technological development in the Civil Engineering field. Many competitions and online sessions are carried out to make the students compete and interact on a global scale. Some of these competitions involve use of software and hence giving an impetus to the students to get hands-on experience on the software.

Many magazines and digests are made available to the ASCE members which help them to stay updated on the current scenario of Civil Engineering field. ASCE carries out conferences and convocations around the world, providing the young engineers with insights on new plans, projects and technologies that will shape their future. Civil engineering students of JSPM's Rajarshi Shahu College of Engineering were able to attend such a session held in The Taj hotel, Mumbai.

The most notable feature of ASCE membership is that they conduct programs such as ASCE Career Connections, ASCE Collaborate and ASCE Mentor Match which are tools for the young engineering students to improve and be prepared for the future by providing one-on-one counseling and guidance. Some of these programs were availed by students who were very much benefited. ASCE also carries out many competitions which require deep knowledge and sharp skills in civil engineering field, thus making the ASCE member students to have an edge over the others.

EDC

Entrepreneur
Development
Cell

Established Entrepreneur Development Cell (EDC)
which promote a strong culture of entrepreneurship
among the students.

JSPM's Rajarshi Shahu College of Engineering

An Autonomous Institute Affiliated to Savitribai Phule Pune University

Approved by AICTE, Accredited by NBA (UG Program),
Accredited by NAAC with "A" (3.26) Grade

<https://www.jspmrscoe.edu.in>

About Us

Team Redline Racing is a dedicated team of motivated interdisciplinary engineering students of JSPM'S RSCOE, Tathawade. The team is a blend of students from various years and branches where each member contribute towards the team in his specialized area of interest.

Team members handle various aspects of competition ranging from the technical details to managing the events, finance, marketing and sponsorship for the team. Our team is made up of 40 dynamic and hardworking members who spend a whopping 40 hours per week of time towards the progress of whole project.

The team is scaling new heights every year in meeting ever growing standards of a race car by designing, analyzing, fabricating, and giving life to the machine.

FORMULA STUDENT

Institution of
MECHANICAL
ENGINEERS

WHAT IS FORMULA STUDENT ?

Formula student is a student design competition, the aim of the competition is the education and development of students through the design and manufacturing of a competitive racing vehicle.

Competitions like SUPRA SAE India and Formula Bharat are held in India.

Each student team designs, builds and tests the prototype based on a series of rules. The purpose is ensuring on-track safety with unique solutions. The prototype race car is to be evaluated on its potential as a product item and is judged in a number of different events.

Every team has to pass the technical inspection to ensure the fulfilment of rules. It consists of several Tests as following:

Mechanical Scrutineering
Tilt Test
Noise Test
Brake Test

The Event comprises of following static and dynamic events

Static Events Includes:

Business Plan Presentation
Engineering Design Event
Cost and Manufacturing Event

Dynamic Events Includes:

Acceleration Event
Skid-Pad Event
Autocross Event
Endurance

HISTORY AND ACHIEVEMENTS

2015-

Team Redline Racing has been representing JSPM'S RSCOE college since 2015 in competitions like SUPRA SAE INDIA and Formula Bharat. The competition consist of events such as static events and dynamic events. 1st car of Team Redline Racing was built in 2015 by enthusiasts and led by Pushkaraj Karyakarte. Team redline racing participated in SUPRA SAE INDIA for very first time in 2015 and secured 75th Rank. That's how Team Redline Racing entered in motorsports and is continuously climbing the peaks of excellence.

2016 and 2017-

Team Redline Racing participated in SUPRA SAE INDIA in 2016 and 2017. And each year team was gaining new experiences and the graph was continuously improving. In 2016 Team secured overall 34th Rank along with 6th Rank in "Engineering Design Event". In 2017 Team was able to climb up to overall 13th Rank and won the title of "Cost and Manufacturing Event".

2018-

-2018 was complete new experience as Team participated in two competitions SUPRA SAE INDIA and Formula Bharat.
-Team secured overall 15th Rank and once again our car won the title of "Cost and Manufacturing Event".

2019-

-In 2019 Team Redline Racing secured overall 3rd Rank in SUPRA SAE INDIA.
-Team won the 2nd award for "Engineering Design Event".
-This is journey of Team Redline Racing so far.

Japanese & German Languages Training

JSPM's Rajarshi Shahu College of Engineering

An Autonomous Institute Affiliated to Savitribai Phule Pune University

Approved by AICTE, Accredited by NBA (UG Program),
Accredited by NAAC with "A" (3.26) Grade

<https://www.jspmrscoe.edu.in>

TEAM DHURUV BE THE CHANGE

Team Dhruv is a tech- based first startup platform from JSPM's group of institutions that started in 2019. The tagline itself determine its uniqueness. Team Dhruv was founded by Vikrant Arun Patil, the former captain Devendra Vinayak Patil and supported by Aditya Ubale, Tapan Patil and Tanushri Mune. Their hard work, dedication, and patience led the team to be the rising star. The team has spread its branches across three segments namely Dhruv RC, Dhruv Robotics, and Dhruv Flying Club.

It is the first start-up platform from JSPM's group of institutions that provides the platform for the students interested in robotics under the name Dhruv Private Limited. Team Dhruv helps the students to grow and develop their skills in the field of robotics.

It is the first start-up platform from JSPM's group of institutions that provides the platform for the students interested in robotics under the name Dhruv Private Limited. Team Dhruv helps the students to grow and develop their skills in the field of robotics. The team started with basic robotics to design robots for various inter-college competitions. The team members design the robots for various robotics competitions. These competitions take place in the technical events of various colleges. The team did advance research about the designing of robots and upgraded them accordingly. Now, the team is engaged in the manufacturing of completely upgraded robots.

The team also has it's another segment in RC car assembling and controlling named Dhruv RC. The interest of the team in the RC car segment along with robotics evolved like a snowball effect. The team has also designed some parts of the RC car which fueled in increasing the stability and the speed of a car making it compatible with all kinds of race tracks. The up-gradation in the parts of the RC car gnashed of teeth among opponents in the International Full Throttle RC car race held at IIT Bombay Techfest. The upgraded car model of the team out-performed the race with flying colors. Team Dhruv is currently involved in building its flying club under the name DHRUV FLYING CLUB. The team is researching aeromodeling dynamics and more.

Team Dhruv involvement activities:

Colleges participated across India - 50+ Events

participated across India - 100+ Events won - 70+

The dedication, practice, and research of the team ripen the fruits of a consistent winning streak in many events. Team Dhruv has achieved awards in many reputed institutes like IIT BHU, MIT Manipal, NIT Goa, VIT Vellore, IIT Bombay and still pursuing many more.

The Dhruv RC segment has got an invitation from Indian Dirt Championship Coimbatore, India and International Championship Colombo, Sri Lanka. The team also got sponsorship offer from Veels On 5er, the RC car dealer and re-seller, Hyderabad, and Hobby Central, Mumbai. Thus the team has built a strong base and soon it will be the skyscraper in its field.

OUR ACHIEVEMENTS

TEAM:

Industry Centric Courses

Industry Centric Courses Integrated in to the Curriculum with Autonomy, RSCOE now promotes Industry Curriculum as a regular features in most of its courses

JSPM's Rajarshi Shahu College of Engineering

An Autonomous Institute Affiliated to Savitribai Phule Pune University

Approved by AICTE, Accredited by NBA (UG Program),
Accredited by NAAC with "A" (3.26) Grade

<https://www.jspmrscoe.edu.in>

Hybrid Structure of battery and super capacitor in Electric Vehicle

-Team ELECTRA
Prasad Bankar
Akash Rathod
Anuroop Rath
(Electrical department)

Electric vehicles (EVs) are receiving considerable attention as effective solutions for energy and environmental challenges. The hybrid energy storage system (HESS), which combines the functionalities of super capacitors (SCs) and batteries, has been widely studied to extend the batteries' lifespan. Energy capacity is the most important parameter of the electric energy storages. In comparison with fuels, batteries and ultra capacitors have many limitations in operating such as number of life cycles, capacity, long charging times, high cost, and low energy density. These cause the necessity of developing an efficient control strategy and energy management system.

One of the most important features of electric vehicles and hybrid electric vehicles is their ability to recover significant amounts of braking energy. The Electric Vehicle (EV's) having regenerative braking system very fluctuating current is produced during regenerative braking. In traditional Electric Vehicles this current is for only 10-20 seconds. This high fluctuating current is given to the battery, but it can harm the battery due to this fluctuating current.

We have proposed a solution for this problem in MHRD'S Innovation Contest. This is a platform by MHRD for students to showcase their talent. For the solution we have proposed a hybrid Structure battery and super capacitor for Electric Vehicles.

The energy generated back during regenerative braking is given to the super capacitor instead of giving it to the battery. A super capacitor is having capacity to take high charging current, also super capacitor is having ability to handle high fluctuating current. Also super capacitor has higher number of charging and discharging cycles so it can be charged and discharged many times.

In the regenerative braking system high generated currents in a short period of time are the most important parameter of braking which needs specific energy storage to reach the maximum storage efficiency.

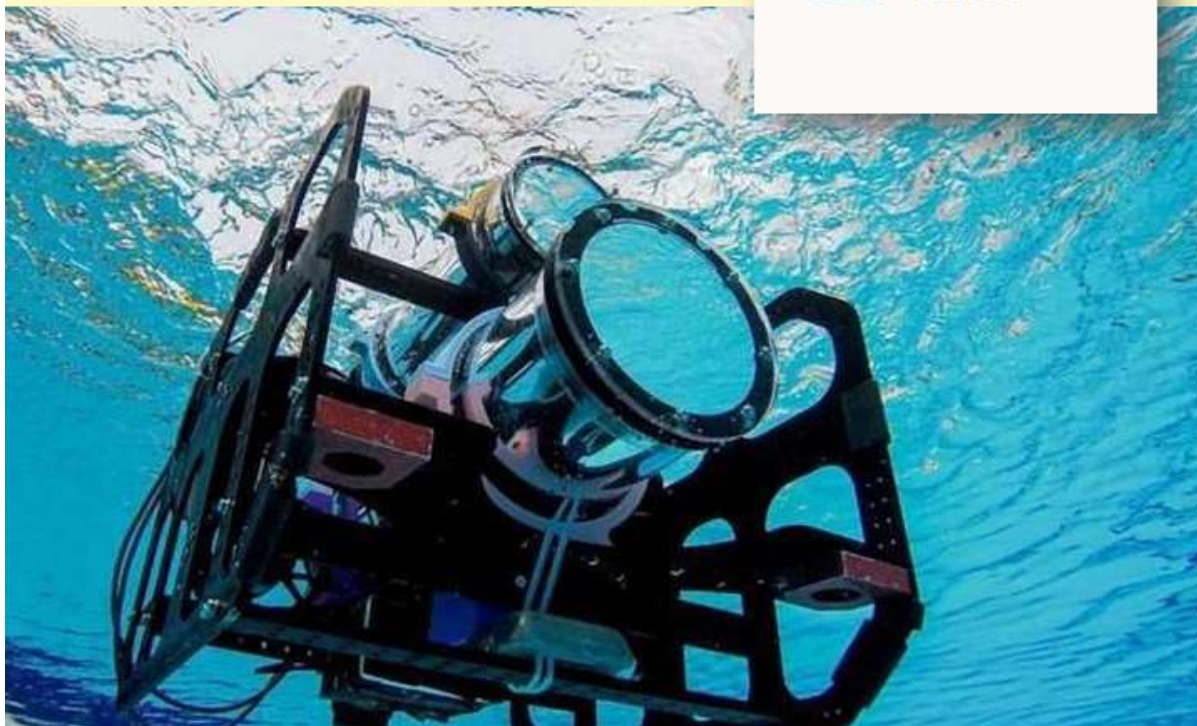

Super-capacitors are the best choice for saving the energy in braking times. Fast dynamic behaviour of these energy storages helps the system to recover more energy with higher efficiency in comparison with batteries.

The high charging currents can be more harmful than high discharging currents, for battery structure; but super capacitors absorb these currents and can be charge quickly.

In this way The power supply system of the vehicle is designed by combining two sources of power: a battery and super-capacitor banks. The benefit of batteries is in sustained energy delivery to enhance energy delivery time, whereas the super-capacitors offer the benefit of short bursts of energy to overcome high power demanding situations.

TEAM CIPHER

Team Cipher is an interdisciplinary team, which participates in annual ROBOCON competition on the behalf of college since 2018. ROBOCON is a robotics competition every student who's a robotics enthusiast aspires to Participate and win in, it is an international level competition organized by "Asia-Pacific Broadcasting Union", a collection of over 20 countries of Asia Pacific Region. NHK, Japan had already been organizing such contests at the national level and also became the host of the first ABU Robocon in 2002. Since then, every year one of the member broadcasters hosts this international event Team Cipher has its members from different engineering departments like Mechanical, ETC, CS, IT etc.

This ensures an Interdisciplinary approach which helps in knowledge sharing and strong team bonding. Every year we also take part in other robotics competitions across different institutes and colleges all over the country to develop team bonding and community experience.

The team is now preparing to participate in other different events like "SAE AERO", "Singapore Autonomous Underwater Vehicle Challenge (SAUVC)"

ACHIEVEMENTS:

(Naresh Prajapati)	Paid	20	34	40	10	84
Gurunank institutions technical campus	Paid	20	37	38.5		95.5
IIT Delhi	Paid	20	30	40		90
IIT Patna	Paid	20	39	40		99
Indian Institute of Information Technology Design & Manufacturing Kancheepuram	Paid	20	38	40		98
Indian Institute of Technology Indore	Paid	20	30.5	35		85.5
Indian Institute of Technology Roorkee	Paid	20	37	40		97
Indian Institute of Technology Ropar	Paid	16	32	37		85
JSPM's RSCOE (Rajarshi Shahu College of Engineering)	Paid	20	35	40		95
K.J Somaiya College Of Engineering	Paid	20	40	40		100
K.K WAGH COLLEGE OF ENGINEERING EDUCATION AND RESEARCH	Paid	16	36	40		92
KIET GROUP OF INSTITUTIONS, CHAZIABAD	Paid	18	34	40		92
KLE Technological University, Hubli	Paid	18	26	34		78
L.D. COLLEGE OF ENGINEERING	Paid	20	36	38		94
L.J. Institute of Engineering and Technology (LJIET), Team A (Team Leader: Chirag Solanki)	Paid	18	32	37	5	82
L.J. Institute of Engineering and Technology (LJIET), Team B (Team Leader: Milan Shrimali)	Paid	18	33	37	5	83
Mahindra Ecole Centrale	Paid	12	26	36		74
Manipal Institute Of Technology, Manipal	Paid	20	24	40		84
Marathwada Mitra Manda's College of Engineering, Pune-52	Paid	20	36	35		91
Maulana Azad National Institute of Technology, Bhopal	Paid	20	36	40		96
MCT's Rajiv Gandhi Institute of Technology, Andheri, Mumbai	Paid	20	38	38		96
MIT Academy Of Engineering, Alandi	Paid	20	36	38		94
MIT-World Peace University	Paid	20	37	40		97

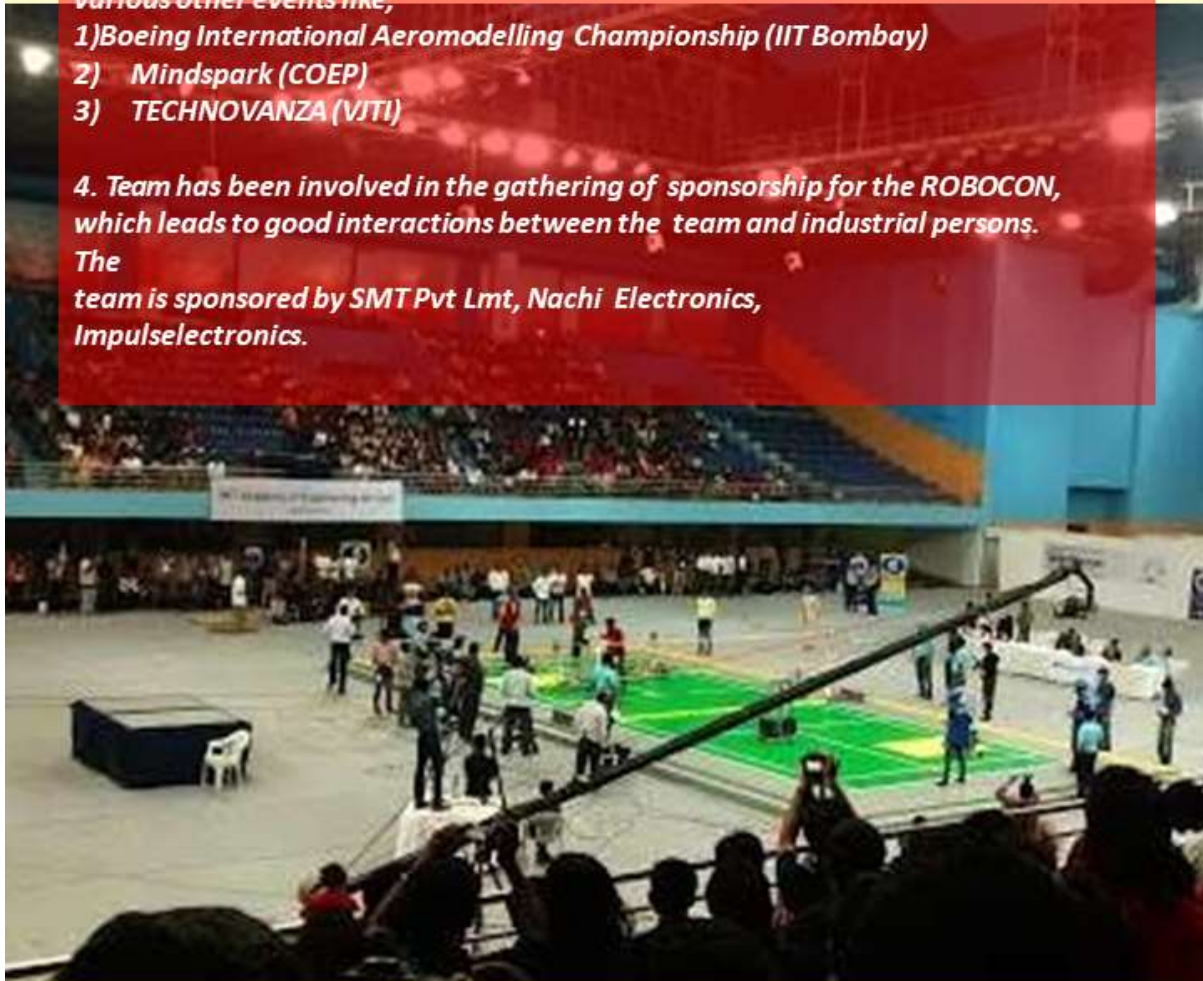
1. In this year Team Cipher has qualified for 2nd stage of ROBOCON 2020 by acquiring AIR 8 rank while securing 95 marks out of 100.

2. In 2019 Team Cipher participated in ESCALADE 8.0 , organized by IIT Guwahati hosted by AIT, Pune.

3. In past years team has been participating in various other events like,

- 1) Boeing International Aeromodelling Championship (IIT Bombay)
- 2) Mindspark (COEP)
- 3) TECHNOVANZA (VJTI)

4. Team has been involved in the gathering of sponsorship for the ROBOCON, which leads to good interactions between the team and industrial persons. The team is sponsored by SMT Pvt Lmt, Nachi Electronics, Impulselectronics.

Rotaract Club of Rajarshi Shahu College of Engineering, Tathawade

What is Rotaract?

"Rotary in Action" "Rotaract". Rotaract is a service club for young men and women ages 18 to 31. Rotaract clubs are either community or institution based. They're sponsored by a local Rotary club, which makes the two true "partners in service" and key members of the family of Rotary.

Rotaract Club of Rajarshi Shahu College of Engineering

Rtr. Sharad Korekar is the President of Rotaract Club. Club started in 2018 with 42 members and Now in its second year it consists of 180+ members and 16 Board of Directors.

Goals of Rotaract Club

- To develop Professional & Leadership skills.
- To emphasis on respect for the rights of others, based on recognition of worth of each individual.
- To recognize the dignity and the value of all useful occupations as an opportunity to serve.
- To recognize, practice & promote ethical standards as leadership qualities.
- To develop knowledge and understanding of the needs, problems & opportunities in the community and worldwide.

Some Key Programs Conducted in 2019-2020

Professional Development

- 1) Session on CV Writing & Future Engineering Scope
- 2) Aptitude Whiz - An online Aptitude Test with 357 Participants
- 3) Recruit Mania - Mock Recruitment Process

Community Service

- 1) Tree Plantation Drive at Dehu
- 2) Cleanliness Drive at Pimpri
- 3) Distribution of 1000 Masks at Tathawade, Akurdi, Nigdi & Pimpri

Club Service

- 1) Garba Night
- 2) Cultural Evening
- 3) Lost in Space Competition

International Service

- 1) Inter District Youth Exchange through which Three of our members visited Ahmedabad.
- 2) Connecting with Rotaractors across world from Delhi, Mathura, Mumbai, Nashik, Turkey, etc through Virtual Meetings.

PCMC
Hackathon'20

There was 30 hours Hackathon conducted by PCMC under the title of Festival of Future.

Where in a total of 600 ideas were submitted out of which 40 were selected to participate in the Hackathon. There were 4 domains :

- *Block chain based social token
- *Automatic digitization of forms and evaluation
- *SOS for senior citizens & women, & Citizen Security application
- *Place making of public spaces – Innovative designs for public spaces

Activity Title: PCMC Hackathon

Date: 28/02/2020 and 29/02/2020

Team : Winsight

Problem Area:

IOT based device which can automatically alert the relatives/concerned authorities in case of emergency.

About the Problem Statement:

Idea - SOS systems for elder person which gives alert in emergency situations to their caretaker and also sos system for women which gives alert to their caretaker/relative. System gives alert in SMS with live location and near by hospitals. Device is capable of fall detection of elder person and heart attack prediction system.

Position: Winner

Activity Title: PCMC Hackathon

Date: 28/02/2020 and 29/02/2020

Team : Dynamic Coders

Problem Area: Automatic Digitization of letters

About the Problem Statement:

An advanced ICR (Intelligent character recognition) supported by ML to scan, read and comprehend forms & letters and store them in digital format and in some cases initiate the relevant workflows by segregating & identifying the right departments to send the document.

Summary of Software Edition:

Round I- 30 teams

Round II- 16 teams

Round III- 5 teams

Summary of Hardware Edition:

Round I- 17 teams

Round II- 6 teams

Round III- 2 teams

Position: Winner

Activity Title: PCMC Hackathon

Date: 28/02/2020 and 29/02/2020

Team : CERBERUS

Problem Area:

Underground Cable Fault Distance Conveyed Over GSM

About the Problem Statement:

UNDERGROUND cables have been widely implemented due to reliability and environmental concerns. To improve the reliability of a distribution system, accurate identification of a faulted segment is required in order to reduce the interruption time during fault, i.e., to restore services by determining a faulted segment in timely manner.

**JSPM's
Rajarshi Shahu College of Engineering,
Tathawade, Pune -33**

Unnat Bharat Abhiyan Report

JSPM's Rajarshi Shahu College of Engineering, as a participatory institute, has adopted five villages under Unnat Bharat Abhiyan. The villages are Marunji, Nere, Kasarsai, Katarkhadak and Gahunje in District Pune. The UBA activities have started in villages from the year 2019.

Institute has initiated UBA Internship Program for engineering students for skill development. In this internship program household survey and Village survey were done by interns. They have identified the technical and non technical problems faced by the villagers. Faculty members of institute have also participated in Gramsabha's of Gram Panchayat.

2020/1/11 10:43

Awareness activities were also conducted in all villages. It includes Street play for awareness about 'Plastic free village', Cloth bag distribution, cleaning drives in villages, co-curricular and extracurricular activities at Zilha Parishad schools, Swachh Bharat Rally and sapling distribution etc. Doctor's session on "Health Issues of Women and Care to Be Taken" and "Good Habits of Personal Hygiene and Diet" were also organized. One of the best activities was 'Hands on training for making solar study lamp'. In the year 2020 total 35 various activities are conducted in all villages with active participation of more than 400 students.

In UBA activities students have been exposed to work with the people of rural India in identifying development challenges and evolving appropriate solution for accelerating sustainable growth of village.

Mrs. Bharati V Mahajan
UBA Cell Coordinator
Unnat Bharat Abhiyan

Dr. R. K. Jain
Director

2019-10-10 11:15

JSPM's
Rajarshi Shahu College of Engineering,
Tathawade, Pune -33

SHAASHWAT
ECO SUSTAINABILITY CLUB

VISION:

To inspire college youth to reach their full potential in science by providing them with access to exciting, authentic, hands-on activities, enthusiastic science mentors, and a supportive environment that encourages them to come up with innovative ideas to save the nature.

Mission:

Help in the betterment of the campus of J.S.P.M'S R.S.C.O.E, revamp the paper and plastic recycling programs. Participate in the Enviroscience river clean-ups, arrangement of expert lectures for in- depth technical knowledge and continue to educate our community about conservation and healthy living.

2018-08-28 14:46

Aim:

To create awareness of environmental issues, such as protection, conservation, preservation, and restoration, with an emphasis on technical education and empowerment of students.

JSPM's
Rajarshi Shahu College of Engineering,
Tathawade, Pune -33

**SMART INDIA
HACKATHON
2020**

Activity Name: Internal Hackathon '20 under ISTE

Date: 25th January, 2020

JSPM's Rajarshi Shahu College of Engineering have organized Internal Hackathon '20 under ISTE on 25th January, 2020. Students from different departments have participated in this event. Mr.Yogesh Toplae ,Director Cognizant Pune and Mr.Asif Momin, Co-founder and Director PurpleGear Software Pvt. Ltd. were the judges to give valuable inputs to all the team members. Students from both the editions(Software and Hardware)presented their idea of solution to the Judges.

Felicitation of both the Judges by Dr.S.C.Patil, Dean R&D,RSCOE

Summary of Software Edition:

Round I- 30 teams

Round II- 16 teams

Round III- 5 teams

Summary of Hardware Edition:

Round I- 17 teams

Round II- 6 teams

Round III- 2 teams

Final 5 ideas (software edition) and 2 ideas (hardware) were uploaded on SIH portal. For the Software edition grand finale two college teams were selected for the following nodal center:

The Online Grand Finale was conducted on 1st Aug- 3rd Aug 20 at respective virtual nodal center.

Team- Winsight

Nodal Center-REVA University, Bangalore

Team Abhyuday_6 was the Winner in Smart India Hackathon '20- Software Edition at Nodal center Sage University, Indore.

Problem Statement: RK 60- Interactive map application for real time Crime reporting

Ministry : Bureau of Police Research and Development

State: Madhya Pradesh

Teams Members:

Kunal Handore (Team leader)

Shubham Barve

Arpita Das

Vrushabh Pawar

Omkar Warghede

Sagar Deshmukh

Team- Abhyuday_6 Nodal Center- Sage University, Indore

Team Abhyuday_6 was the Winner in
Smart India Hackathon '20- Software Edition at
Nodal center Sage University, Indore.

Problem Statement: RK 60- Interactive map application for real time Crime reporting

Ministry : Bureau of Police Research and Development
State: Madhya Pradesh

Teams Members:

Kunal Handore (Team leader)
Shubham Barve
Arpita Das
Vrushabh Pawar
Omkar Warghede
Sagar Deshmukh

Winners for Problem Statement RK 60 : **Interactive**
map application for real time crime reporting

Winning Team	Leader Name	Team Members	College Name
ABHYUDAY_6	Kunal Handore	Kunal Handore	JSPM Rajarshi shahu college of engineering . Tathawade
		Shubham Barve	
		Arpita Das	
		Vrushabh Pawar	
		Omkar Warghede	
		Sagar Deshmukh	

TEDx JSPMRSCOE

x = independently organized TED event

TED is a nonprofit, nonpartisan foundation devoted to spreading ideas, usually in the form of short, powerful talks (18 minutes or less). TED began in 1984 as a conference where Technology, Entertainment and Design converged, and today covers almost all topics — from science to business to global issues — in more than 100 languages. Meanwhile, independently run TEDx events help share ideas in communities around the world.

The goal of the TED Foundation is to foster the spread of great ideas. It aims to provide a platform for thinkers, visionaries and teachers, so that people around the globe can gain a better understanding of the biggest issues faced by the world, and feed a desire to help create a better future. Core to this goal is a belief that there is no greater force for changing the world than a powerful idea.

Many factors can amplify the power of ideas: mass media, technology and market forces, to name three. In the past, Sapling supported projects that used these tools to leverage every dollar spent and create sustainable change in areas such as global public health, poverty alleviation and biodiversity. More than \$10 million was granted to enlightened organizations such as the Acumen Fund, Environmental Defence, One World Health, and PATH.

The first TEDxJSPMRSCOE will be held in year 2021 under the Leadership of Organizer Sharad Korekar and his Team. TEDxJSPMRSCOE will be a suite of short, carefully prepared talks, demonstrations and performances that are idea-focused, and cover a wide range of subjects to foster learning, inspiration and wonder – and provoke conversations that matter. It will present multiple issues and a diversity of voices from many disciplines. TEDxJSPMRSCOE will be organized by Students of JSPM's RSCOE, and just like TED events, it will not have any commercial, religious or political agenda. Its goal is to spark conversation, connection and community.

Hope to see you all at TEDxJSPMRSCOE Event!

TEAM MECHAGRINICS

To revolutionize the Agriculture
But What power is more powerful than the Nature
It has shown us almighty is Greater

Parashar1.0 was equipped to dig Onions
To mechanize the Indian Farms
And to spur the Nation's Progress

TIFAN2020 is adjourned and not called off
Brace up Team for the upcoming epoch
It's not the end, it's just a halt

Yes we are Team MechAgrinics
We work with Fervency
Live with Liberty
And unite in Synergy
Yes we Work Hard and Party Harder

I told my boys to remember lines of The Missile Man
"For all your days prepare And meet them ever
alike When you are the anvil, bear -
When you are the hammer, strike"

-SHIVAM NIKHADE
CAPTIAN

ART CIRCLE

It gives me great pleasure to write the message as a cultural coordinator, RSCOE for this year's edition of magazine of college. It has been satisfying journey to work as a cultural coordinator for "Art Circle", RSCOE. Art circle consists of Rangbhumi and Hip-hoppers.

Art Circle (Rangbhumi) is a place which provides a platform to get enriched in music ,dance, writing , acting and drama. Our art circle was established 12 years back in the year 2008. The students of Rangbhumi participate in many intercollegiate competitions such as Purushottam karandak , Sym-biosis karandak, Raj Karandak, Atal Karandak , Firodiya Karandak , university youth fest and many more. Rangbhumi conducts various workshops for dance, drama ,music and writing. This also helps the students to develop their skills like management, team work. Along with this Rangbhumi members are doing well in academics and placements as well.

Best Actor Award
for Tejas Kulkarni
for " Raj and Atal
Karandak".

2nd Prize for Rajkarandak for the play "The Pink In The Rainbow"

Prizes bagged by students in SPPU Youth Fest

HIPHOPPERS provides a platform for those who considered dance as a serious form of art and intend to make a difference through dancing. They not only dance but give message to the people by their performance.

In past few years they have performed on crucial topics like 'Save girl child', 'Martyr', 'Human Trafficking & Molestation', 'Beggars', 'Drug Addiction' as a small contribution for awareness in society. Hiphoppers perform in various intercollegiate dance competitions and they have made a name for themselves in these competitions. The dance crew of our college has been participating in various intercollegiate events and has achieved glorious success in these competitions.

Prof. Urmila Mahadik
(Civil Department)

GANDHARVA

“Gandharv” a Cultural Event hosted at RSCOE is a grand evening where students bring forth their hidden talents on stage.

More than 100 Patents are filled
by faculty & the students

JSPM's Rajarshi Shahu College of Engineering

An Autonomous Institute Affiliated to Savitribai Phule Pune University

Approved by AICTE, Accredited by NBA (UG Program),
Accredited by NAAC with "A" (3.26) Grade

<https://www.jspmrscoe.edu.in>

PATENTS

**NAME OF THE
DEPARTMENT**

**NAME OF THE PATENT
HOLDER**

PATENT NAME

MCA

Dr. Binod Kumar

A Cost Efficient Deaf News Broadcasting System for Hearing Impaired and Hard of Hearing with AI by using Sign Language and Multimedia Data.

**Computer Engi-
neering**

**Prof. Ramachandra. H. V,
Dr. Shahade Makarand
Rambhau, Prof. Dhanraj
Somaling Jadhav,
Prof. Bimanna Alaladinni,
Mr. Milindkumar,
Prof. Vinodkumar H B**

**A Secure Deduplication of
Encrypted Data in Cloud**

**Electronics and
Telecommunica-
tion**

Dr.A.N.Paithane

**Antithesis of hydrogen-hy-
droxyl using electro-polari-
zation technique**

